

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

4. Ollerup Gymnastikhøjskole

AARSKRIFT

SKINFAX: DEN: HEDDER
DER: HÆVER DEN
SKÆRE: DAG
OVER: JORD
=ENS: HIEM.

GYMNASTIKHØISKOLEN

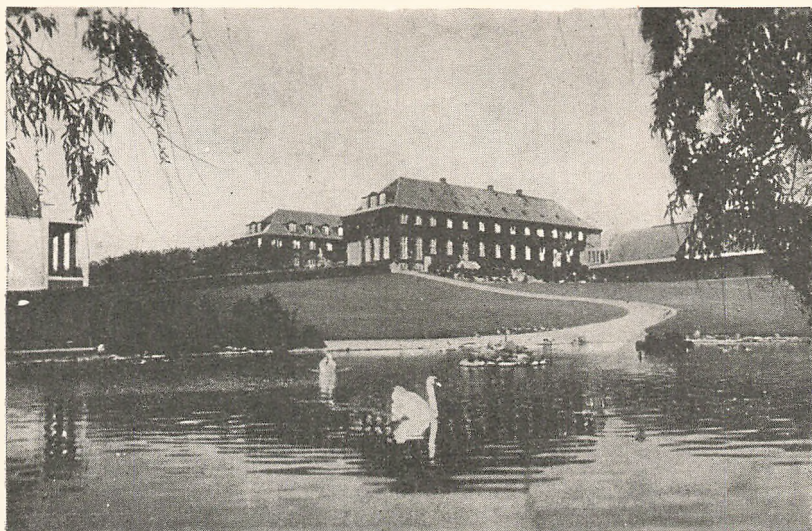

Ollerup

1950

Statens pædagogiske Studiefællesing
København

3

ÅRSSKRIFT

1950

UDGIVET AF FORENINGEN „OLLERUP DELINGSFØRERE“

Vignetter af Troels Trier
Tryk:
Andelsbogtrykkeriet i Odense

FORORD

ÅRSSKRIFTET fremtræder som et mindeskrift om Niels Bukh. Vi har bedt en række personer i indland og udland, der har stået Niels Bukh nær i arbejde eller i venskab eller i begge dele, om at yde deres bidrag til dette.

Der tilsigtes ikke at give en levnedsskildring. Noget sådant ligger uden for skriftets plan. Der er heller ikke tale om en egentlig forbindende tråd fra artikel til artikel. Bidragyderne har været frit stillet i deres dispositioner, og artiklerne må derfor betragtes og læses, ikke som kapitler i en bog, men som enkeltartikler, der hviler i sig selv.

Vi beder årsskriftets bidragydere modtage skolens, elevforeningens og vor bedste tak.

Som følge af årsskriftets særlige karakter bringes der udover artiklerne om Niels Bukh kun en beretning om arbejde og tildragelser ved skolen i dette år, endvidere nogle praktiske oplysninger og elevlisten for sommeren 1950. Regnskabet 1949—50 fra »Ollerup Delingsførere« forelægges til godkendelse på generalforsamlingen i december og kan derfor ikke medtages i dette årsskrift.

Ollerup, i oktober 1950.

A. B. Simons

NIELS BUKH

*Din skaberglæde,
i sol — i modgangs blæst,
gav livet mål og mening,
dit arbejde var en fest.*

*Rigt blev dit virke,
og dybt du prented ind:
„Vær glad og tjen det gode“
i unge, åbne sind.*

*Stærk var din tanke,
i viljens esse skabt,
du vidste, den der tvivler,
h a r allerede tabt.*

*God var din vilje,
og myndigt var dit ord,
og det, der bar din gerning:
j e g k a n, j e g v i l, j e g t r o r.*

GRETE MOLLERUP

LIDT OM NIELS BUKHS BARNDOM OG TIDLIGE UNGDOM

EN tyk lille Dreng med et stort rundt Hoved — saadan saa Niels Bukh ud, da han fulgte med sine Forældre til Vallekilde fra Snejbjerg. Han var da et lille Puds, der sagde: »Jeg siger det til Mor,« naar de andre Drengene i Kolonien fortørnede ham.

Vallekilde Højskole, hvortil Niels Bukhs Fader, Peder Bukh, kom som Lærer, var bygget lidt udenfor Sognebyen. Det var vanskeligt at faa Byggeplads ved Højskolen, saa de 5—6 Huse, der efterhaanden opstod omkring Skolen, laa tæt sammen og kaldtes — og kaldes stadigvæk — Kolonien. Det var noget nyt, noget fremmedartet med disse syngende Karle og Piger, der var kommet til den afsidesliggende Egn med den smukt beliggende gamle By, og Kolonien var i Niels Bukhs Barndom ikke rigtig regnet med til Befolkningen. Forstanderen og Lærerne ved Højskolen var Venstremænd, hvad der den Gang var noget meget radikalt, og de var derfor ikke estimeret blandt dem, der regnede sig for de bærende i Samfundet, nemlig Gaardmændene, som var Højremænd og derfor dem, der holdt af Fædrelandet og Kongen. Vel var der nogle, der sluttede op om Højskolen, men det var hovedsagelig Smaafolk, Hjulmanden, Skrædderen, Sadelmageren o. s. v. Og nu kom denne Skole og forkyndte, at Karlen var lige saa meget værd som Husbonden og Husmanden lige saa meget værd som Gaardmanden, og alle var nødvendige Led i Kæden, det danske Samfund. I alle Tilfælde følte vi Drengene, at den nærmeste Omegn ikke saa med venlige Øjne paa Skolen, og kom vi udenfor Kolonien, skulde vi nok holde Mund med, at vi kom fra Højskolen. Med denne Forestilling om, at der ikke var noget, der hed social Forskel, voksede Drengen

Niels Bukh op, og det gik vel ham som de andre Drengene fra Kolonien, at de først opdagede denne Forskel, efter at de var kommet hjemmefra, og han voksede ogsaa op med en Forestilling om, at Autoritet kunde komme af saa mange ydre Forhold, Eksamen, Penge, Titler og Rang, som ikke havde nogen virkelig Værdi; kun den Autoritet, der kom indefra, gav Respekt. Lidt efter lidt voksede han bort fra denne Sladren til Moderen, hvad han vel opdagede ikke hjalp meget, da Moderen altid saa venligt til de store Drengene, og han kom ind i deres Lav, hvor der altid foregik spændende Ting.

Højskolen var den bedste Tumbleplads med alle dens Bygninger, Stalde, Lade, Stakke og den store Have og ikke mindst den store Gymnastiksal.

Niels Bukhs Fader var en god Pædagog og tog sig mere af sine Drengene, end vi fra Højskolen var vant til, at vores Fader gjorde, og der foregik derfor adskillige fornøjelige Ting i Peder Bukhs Hjem. Han var med paa nye Eksperimenter, nye Ideer skulde prøves, og han var den første, der havde Cykel, som alle vi Drengene fik Lov at lære at køre paa. Ak ja!! Denne Knolderyster med smalle, faste Ringe paa stenede Veje, hvor er det længe siden! Og dog var for os Drengene denne Cykel det vidunderligste i Verden.

Ved Højskolen laa den lange Vej, som egnede sig saa godt til at spille Trille paa; langs den laa adskillige Bygninger, som var glimrende til at staa beskyttede bag for at smide hele Vognfjælle ud for at stoppe Trillen. Men oppe hos Peder Bukh havde de Kegler, og andre rare Ting, og den bredere, jævner Vej til disse mindre farlige Beskæftigelser.

Saa gik Aarene, lange Aar forekom det os den Gang, nu finder vi, det var korte Aar, og Niels Bukh nærmede sig Konfirmationsalderen, og ved den Tid blev Gymnastiksalen mere og mere Tumblepladsen. Niels Bukh var ikke nogen særlig adræt Dreng til Gymnastik, men modigt fulgte han med i disse fantasifulde Kombinationer af Heste og Plinte, af Springstøtter og Bukke, der blev stablede ovenpaa hverandre, med en Dør lagt foran paa en lang Bom med Klodser under Enderne til et Springbrædt, der nok kunde føre en Dreng højt til Vejrs over alle disse Apparater; det var bare at have Fart i Løbet og dumpe med Kraft paa Døren, saa skete Himmelflugten ganske automatisk. Ufarligt var det ikke. En Gang drattede Niels Bukh ned paa Hovedet, saa han

besvimet maatte bæres paa Sygehuset. Han var ikke mere det lille Puds.

Efter Niels Bukhs Konfirmation kom han i Manufaktur lære, paa Falster var det vist, hos en Gudfader, vi aldrig havde hørt Tale om; men han skulde vel nok saa være god ved ham. Vi andre kunde daarligt forlige os med den Tanke at se ham staa og maale Bændler ud og lægge Stoffer paa Plads. Det var ikke det Maal, vi havde sat os i vores Vikingedage. Det varede heller ikke længe, inden han forlod dette Fag, og prøvede derefter forskelligt, pløjede først Jorden og saa Bølgen. Vi saa ikke meget til hinanden en Tid, hvor hver især var ude at lære, kun i Juleferien og ved lignende Lejligheder mødtes vi; og det blev ikke hyppigere, før han var kommet hjem for at dyrke Jorden paa den udtørrede Lammefjord, som Faderen havde købt, og jeg havde nogle lange Ferier i en Studietid og senere var meget i Vallekilde.

Ved Tiden omkring vores Konfirmation var der sket det, at Povl Hansen havde overtaget Ledelsen af Højskolen efter min Faders Død. Takket være ham og hans Kone, min Søster Sigrid, mødtes ikke alene gamle Elever i Omegnen, men ogsaa vi unge fra Byen paa Højskolen, som om vi var hjemme der, og Skolen blev paa den Maade Rammen om et sundt og smukt og ogsaa muntert Ungdomsliv for mange. Niels Bukh var sikkert nok den af os alle, som længst og mest trofast dyrkede dette Vallekildeliv, mens vi andre mer eller mindre følte Løsrivelsestrang fra dette vel nok noget stillestaaende, det for os for rigeligt Følgen i »Fædres Spor«. Hans Interesse var begrænset, Politik eller problematiske Drøftelser, Litteratur og Filosofien interesserede ham ikke. Men derfor havde han dog et vaagent Sind og et aabent Øje for Livets Gang. Hans Livssyn, der var overgivet ham af Forældrene, var folkeligt og kristeligt, og hvad han herudfra mødte af Godhed og Skønhed, var godt og skønt og derfor gavnligt, og hvad han fandt var ondt og grimt var skadeligt, saa enkel var hans Bedømmelse, den var afhængig af hans Oplevelser.

I disse Aar gik han meget op i Gymnastik, Fodbold, Ture og Sammenkomster med jævnaldrende. I Højskolens Gymnastiksal blev der improviseret Danse, Folkedanse og Runddans, de opstod pludselig ved at et Par Stykker hentede flere, og inden man saa sig om, var der mødt 8 til 10 Par, og nu gik det med: »Der brænder en Ild, der brænder en Ild, den brænder i Tusinde Flam-

mer« eller »Kom Karle, kom Piger, slaa Kredsen i Ring« o. lign.

Eller ogsaa blev man et Hold, der spillede Fodbold paa en tilfældig Græsmark. En dynamisk Kraft var der i Spillet, naar Niels Bukh var med. Selv om han spillede Forward, og naar det saa kneb for Backen, forlod han sin Plads for at hjælpe Backen, og det kunde hænde, man fandt ham over hele Banen, og her hjalp ingen Indvending fra de andre Spillers Side; ladet med Energi og anstrengende sig næsten over Evne var han om ikke andet et saa ildnende Element, at Holdet ikke kunde undvære ham. Var vi kun nogle faa, spillede vi Krokett. Niels Bukh begyndte altid med, at han skulde nok vinde, hvad han forøvrigt næsten altid i barnlig Glæde gjorde, men det forstyrrede ikke Fornøjelsen for os andre, og raskt begyndte Spillet forfra, og saadan blev det ofte ved, til man ikke kunde se Kuglerne mere.

Naar der var Sommerskole, var der noget, der hed »Hyttesang«. Her kom ogsaa de unge fra Byen sammen med Sommerpigerne fra Højskolen og hørte paa en Lærerinde, Bodil Lange, der sang Romancer. Stille sad man der i den lune Sommeraften og hørte alle disse Sange og til sidst en Aftensang. Der var Oplæsning, Korsang eller Fællessang paa Højskolen, der var Foredrag, alt gik man ind til, hvis det passede en.

Unge kom ogsaa og besøgte ham paa »Strandgaarden«, som Peder Bukh havde bygget paa Lammefjorden. Den laa lige op til Landkanalen, der var som en Aa, og i hans Baad sejledes der op ad Aaen, og da kunde det hænde, at man forlod Baaden og satte sig op paa Skrænten. Nogle unge Piger og Karle sad nu her, sang og nød Freden ved Synet over den store Lammefjordsflade.

En skønne Dag overtog Niels Bukh Gaarden. Og hvor kunde han være glad, i Lighed med hvad vi var Vidne til i Ollerup, naar han anskaffede noget nyt, som her, hvor han købte et Par dejlige jyske Plage, eller der, hvor han anskaffede fine Duer.

Der var over ham hele Tiden noget barnligt, en troskyldig Glæde, ved Siden af at han var en klog ung Mand. Han bevarede hele Livet — ogsaa dengang — dette smukke Blik, der saa lige paa en.

Et fordumsfrit naturligt Ungdomsliv, sund paa Sjæl og Legeme, ønskede han de unge, der senere kom paa hans Skole, for han havde af Livet lært, hvilken Værdi der var i dette, og han havde som Højskolebarn lært meget af det, der prægede ham og hans

Skole senere. I og for sig har det været unødvendigt at skrive dette om hans tidlige Ungdom, for hans Elever kender det hele fra Ollerup, han blev ved at være ung, baade barnlig og klog, og trods hans Forstanderskab og Myndighed ønskede han mest at være en god Kammerat med sine Elever. Hvor holdt han af sine Elever!

TROELS TRIER

NIELS BUKH SOM VEN OG MENNESKE

ET af de mennesker, der har betydet mest for mig, er Niels Bukh. Jeg traf ham i min ungdom på Vordingborg Seminarium, hvor vi begge skulle tage examen.

Han var ældre end vi andre og havde flere erfaringer bag sig end vi. Han var opvokset på Vallekilde højskole, havde været fisker og landmand, men når han på ét felt var nået så langt, han kunne nå, higede hans utrættelige vilje efter nye mål. Han havde den plan ved gymnastikkens hjælp at uddanne landboungdommen og give den ikke blot den ydre form og beherskelse, men også den indre. Gennem den gymnastiske opdragelse ville han uddanne en ungdom, der var stærk, fast, målbevidst, med følelse for eget værd. Han ville ikke tage de unge ud af arbejdet ved jorden. Netop ud fra det praktiske arbejde, som de beskæftigede sig med, skulle de uden økonomisk fordel i deres fritid virke som delingsførere på landet og uddanne andre eller vække dem.

Men hvorfor var han så ivrig for at hjælpe ungdommen bort fra den grå dagligdag, bort fra hængen på kroer og fra dårlig tidsfordriv? Det var hans store kærlighed til ungdommen og hans grænseløse kærlighed til Danmark, der drev ham frem. Dansk ungdom skulle være bedre og mere vågen end ungdom i andre lande for at gøre Danmark ære. For kærlighed til Danmark var kernen i Niels Bukhs væsen.

Han var friskolemand og højskolemand og havde modvilje mod examiner; men da han indså, at han trods sin uddannelse i Lings gymnastik for at blive leder helst skulle have en examen, gik han resolut ind på seminariet. Han valgte Vordingborg, fordi han vidste, at der ikke var meget examensterperi, og at elevskaren var udgået fra alle samfundslag. Han kom ind som elev, men underviste i gymnastik bl. a. sine egne klassekammerater.

Vi gik i samme klasse, sad ved siden af hinanden og læste sammen. I de to år, der gik, inden vi fik examen, blev vi knyttet stærkt til hinanden, og venskabet holdt.

Som gymnastiklærer var han allerede den gang fremragende, og hver time var en fest, selv for mig, som ikke var nogen dygtig gymnast.

På seminariet dominerede han aldrig; hverken kammeraterne eller uddannelsen interesserede ham så meget, at han ønskede at være fører. Han længtes kun efter at blive færdig for at realisere sin plan om selv at uddanne ungdom. Af væsen var han stille, undertiden kunne han virke mut. Sladder trivedes ikke i hans nærhed. Begyndte sladder, rejste han sig. »Har vi intet bedre at tale om, går jeg,« og det gjorde han. Der var altid god tone, hvor han var; den smittede kammeraterne i samvær med ham. Men festlig kunne han også være og kaste glans over en ganske dagligdags ting.

Der var en mærkelig inciterende kraft over ham; man fik forstærket livsfølelse gennem ham. Kammeraterne kunne lide ham og respekterede ham. På vore lange spadsereture ud i landet talte vi meget sammen. Det var næsten altid fremtidsplaner, vi fortalte hinanden om. Jeg vidste, der i mine var meget fantasi; alligevel, når han drømte om en mægtig gymnastikhøjskole i en naturskøn egn, syntes jeg, det var endnu mere fantasi end mine planer. Men han var sikker på, at han ville realisere sine, skønt han ingen økonomisk basis havde, men kun sig selv at stole på. Han havde en altbesejrende vilje, og han satte kun sin vilje ind på ting, der var væsentlige for ham.

Han havde perioder, hvor han var meget nedslået. Men var det mig, der tabte modet eller ikke kunne klare religiøse eller andre spørgsmål, glemte han sig selv og var en forstående og kærlig ven, der formåede at trøste som ingen anden. Religiøse anfægtelser, som de fleste unge strides med, kendte han ikke. Han havde en primitiv gudsopfattelse, som nok stod i forbindelse med hans grundtvigske højskoleopdragelse. Han kunne tale med Gud om alt og tvivlede ikke på, at hans bøn ville tvinge Gud til at hjælpe ham. Det kom frem, da hans mor blev så syg, at hun var opgivet af lægerne. Så gik han over i valgmenighedskirken og bad for hende. Han elskede hende og mente ikke, han kunne undvære hende. Hun kom sig, og han var sikker på, at Gud havde bøjet sig for hans vilje.

Da man byggede Ollerup, og murene var begyndt at rejse sig, slap pengene op. Hans trofaste folk, f. ex. Alfred og Marie, tilbød ham at fortsætte deres arbejde uden betaling, men skønt det trøstede ham, hjalp det ikke på byggeriet. Jeg fik et nedslået brev fra ham; men nu ville han bede til Gud og lægge sagen i hans hånd. I en efterskrift stod: »Det hjalp, Klaus Berntsen har sendt mig bud, at rigsdagen har bevilget penge til fortsættelse«.

Mennesker kunne heller ikke modstå ham.

Før svømmehallen var bygget, kom jeg til Ollerup. Der havde været mangel på vand. I Hvidkilde sø var der vand nok, men greven mentes ikke at være særlig venlig stemt mod den nye højskole. Alligevel ville Niels Bukh gå til greven og bede om at måtte tage vand fra Hvidkilde sø. Jeg fulgte ham derned og skulle vente på ham. Han mente, det kun ville vare få minutter, før han blev hældt ud. Da jeg havde ventet to timer, gik jeg hjem. Senere kom Niels Bukh. Han var henrykt. Han havde ikke alene fået lov at få supplering til sin brønd, men havde ved at fortælle om sin plan til svømmehallen fået greven så interesseret, at han også gik med til det. Der blev ringet til Jens Bukh i Kalundborg, og næste dag mødtes brødrene i København for at træffe aftale om planens virkeliggørelse.

Niels Bukh var en udmærket økonom. Hans skole var ham et og alt. For sin egen person stillede han ikke store fordringer og kunne være yderst sparsommelig med små ting, men skolen, dens udseende og indretning, ofrede han meget på. Han elskede orden og smukke, enkle linjer, og det var også noget, han ville lære sine elever. Han havde udpræget sans for linievirkning og var egentlig en kunstner. Det sås, enten det gjaldt et rums udsmykning eller de glansfulde opstillinger, når han viste sin gymnastik frem.

Ollerup begyndte på B o r g e n med få elever. Den voksede i i hast. Det var Niels Bukhs genialitet, inciterende kraft og pædagogiske dygtighed, der fik elever til at strømme til. Hans ry voksede. »Trolldmanden fra Ollerup« tog efter indbydelse på verdensturneer, og repræsentanter fra alle lande blev elever på Ollerup. Det var de lykkeligste år for Niels Bukh. Politik forstod han sig ikke på, og mente egentlig, at politikere ikke kunne undgå at få urene hænder. Men han havde et fremtidshåb. Han ønskede at samle folk af alle nationer og racer på Ollerup. Med ham som leder og gymnastikken som samlingspunkt ville folkene lære at

forstå og respektere hinanden. Der ville blive fred i verden. Jeg havde engang talt om den katolske kirke, der forener folkene over landegrænserne, så at ikke engang en krig kan bringe had ind mellem de forskellige nationer. Niels Bukh åbenbarede da sit store ideal. Det var efter 1932, hvor unge tyskere blev sendt til Ollerup, og hvor der samtidig kom jøder til uddannelse ved landvæsenet for senere at tage til Palæstina. Han førte dem sammen.

Ved arbejdet på skolen, som det hjem det blev for ungdommen, havde han dygtige hjælpere, der ofrede deres kræfter for ham og hans opgave, som de var stolte af. Alle ODer kender Alfred, Marie og Asta, der har fulgt ham i en menneskealder, og Morten, som har været hans støtte og ven i de senere år.

Det betyder meget, for Niels Bukh var ikke let at være under. Han var en høvdingnatur, hvis stærke vilje alt skulle bøjse sig for, og som stærke folk, der er vant til at herske suverænt, kunne han være tyrannisk og lunefuld. Store mænd har store og værdifulde egenskaber, men også deres skyggesider. Jeg vil næsten sige heldigvis, og vi, der har kendt Niels Bukh og holdt af ham, har gjort det på trods af hans skyggesider. Han kunne virke hård og hensynsløs. Derfor fik han fjender og misundere, der, da lejligheden tilbød sig, kastede sig over ham. Men han var dem for stærk, og det, der i høj grad styrkede ham, var hans trofaste folks og hans gamle elevs støtte.

Samtidig med hårdheden havde han en stor ømhed i sig. Sin mor var han den bedste søn, og hun elskede ham. Børn var trygge sammen med ham, og som ven var han uforandret tro. Også i forhold til sine dyr viste han sit følsomme sind, og dyrene hang ved ham, skønt han forlangte lydighed af dem. Han forlangte meget, og det er godt. De folk, der arbejdede for ham, ved bedst, at det var ikke 8 timers arbejdsdag, de havde; men ingen arbejdede mere end han selv. Han var utrættelig, alt gik igennem ham.

Når jeg tænker på de tider, hvor jeg i de senere år har set ham i ro, har det været, når jeg morgen og aften var med ham på »Sandkrogen«. Der gik han hver dag sin runde og kunne stå længe og glæde sig og more sig over sine duer eller stolt vise sine køer og heste frem; de små kalve kunne han slet ikke stå for.

Hjemme var hans stuer altid åbne for elever og gæster. Aldrig har man set en gæstfrihed som på Ollerup. Niels Bukh var stor-sindet i den som i mange andre retninger. Man spiste i den store

hal ved små borde, 8 ved hvert. Pludselig kunne døren gå op, og ind kom en flok norske spejdere, som gik hen til Niels Bukh og bad om at måtte gå omkring og se Ollerup. »Har I spist?« »Nej.« »Sæt jer så ned og få mad.« Og ud over salen lød hans stemme: »Vær venlig og gør plads for de norske spejdere«. Vi spiste vel ca. 300 i hallen, elever, lærere, gæster og karlene på Ollerup og Sandkrogen, men der var altid plads. I 1949, året for Lingiaden, hvortil også O.D.er skulle flyve, var der især mange gæster af alle nationer og fra alle verdensdele. Alle blev modtaget og spiste sammen med eleverne middag og aften, kun morgenmad og eftermiddagskaffe fik de fremmede i de private stuer. Marie Illum og Agnes, der stod for køkkenet, vidste aldrig, hvor mange de skulle have mad til, men alt klappede. Det var deres kunst. Der gik en stadig strøm af besøgende gennem huset, men en fornem direktør og en lille husmand, fader til en af de nuværende eller forhenværende elever, fik ganske samme behandling og samme mad. Niels Bukh talte selv ikke meget med de fremmede, dertil havde han ikke tid. Oppe kl. 5 var han om sommeren og i gang hele dagen, til eleverne havde forladt de store dagligstuer og vinterhaven, når frugtgrøden var spist og aftensangen — en salme og en fædrelandssang — var sunget. Kun efter middag hvilede han lidt. Sin lille private lejlighed ovenpaa, et soveværelse, et badeværelse og en dagligstue med åben udsigt over Hvidkilde sø og hele egnen over mod Egense kirke, holdt han af, og der kom kun de få, han bad med derop. Det var mest til en kop kaffe kl. 3; der kunne man sidde og drøfte forskellige emner, både lette og svære, med ham, og han kunne lade sit stille lune spille. Men allerbedst var det at sidde og snakke alene og stilfærdigt med ham ved det store fuglevindue. Han kunne ikke undvære at have dyr om sig og glædede sig over at se de små tropiske fugle og kanariefuglene passe deres egne ting uden at bryde sig om ham.

Under besættelsen blev også Ollerup beslægtet. Han måtte ud og tilbragte en vinter på Sandkrogen uden elever. Det kunne han ikke udholde. Allerede om foråret lejede han Ladelund landbrugsskole og samlede elever der. Der var ikke svømmehal, men så begyndte han at undervise i ridning med Arne Mortensen til hjælper. Der traf han pastor Dons Christensen, som kom til at betyde meget for ham. Om vinteren købte han herregården Løgis-mose mellem Assens og Faaborg, som han overtog pinsedag 1944.

Det er Peder Oxes gamle renaissancegård. Et par dage før fik

jeg brev med indbydelse til at komme til overtagelsen af gården.

Vi samledes i Haarby aftenen før, hans familie, Alfred, Marie, Martha, hans lærer og medhjælper Søgaard, Arne Mortensen, dr. Clemmensen og jeg. Pinsemorgen var den skønneste, jeg kan huske. Vi spadserede fra Haarby kl. 6. Solen strålede over grønne marker, over blå syrener, guldrejn og æbletræer i blomst. Fuglene jublede. Alting var stille og dugvådt. Intet land er så smukt som Fyn om foråret. Da vi nærmede os Løgismose, indhentede vi kirkegængere, der gik til kirke på Løgismose. Så dukkede den dejlige gård op. Kl. 8 bragte Alfred flaget, som Niels Bukh hedsede. Nu var han herre til Løgismose, der fremtidig skulle huse hans elever. Snart klang »I al sin glans nu stråler solen« ud fra kirkens åbne vinduer.

Senere var vi rundt på godsets marker og skove, der ligger ud til Helnæsbugten. Gården ville han drive, den skulle også forsyne skolen med mad. Den havde vistnok ellers givet underskud, men han fik den til at svare sig. Igen en opgave; noget at bringe orden i og at forme. Hans evner var at bringe orden i kaos. Han var glad ved sin gård, og elever strømmede til, men han længtes efter Ollerup, som han selv helt havde skabt. Ollerup måtte imidlertid først blandt tyske soldater og så flygtninge — og blev meget ødelagt. Nu er Ollerup i den fineste orden igen.

Jeg har en stor pakke breve fra Niels Bukh fra de forskellige år, både glade og mindre glade. Han taler deri meget lidt om sig selv; det gjorde han hverken som ung eller som gammel. Han var et meget lukket menneske. Sommetider ønskede han sikkert at kunne meddele sig; men det blev kun til lidt. Han var en stor pædagog, men talte aldrig pædagogik. Han holdt af mennesker og forstod at behandle dem med sikkert instinkt. Det han i breve stadig kom tilbage til, var den kærlighed og overbærenhed, der må til for at holde verden og menneskene sammen. Selv i et brev, hvori han fortæller om den medfart han led i maj 1945, er der ingen bitterhed.

Han brugte ikke store ord og roste ikke ofte sine arbejdsfæller, men os andre kunne han fortælle, hvor meget de betød for ham. I brev kunne han bedre takke og gøre det smukt.

Niels Bukh holdt ikke af at tænke på alderen og døden. Han ville ikke bøje sig for den, han ville leve, og det vil sige virke.

I efteråret 1948 blev han syg og fik en lammelse i venstre side, men ved sin vilje og energi kom han så godt i gang, at han deltog

i Lingiaden med et stort hold og arbejdede utrættet som før sin sygdom.

I efteråret 1949 fik jeg et strålende brev fra ham. Han boede alene på »Strandgården«, svømmede lange ture, tog solbad i græsset, gjorde gymnastik, læste, og hver aften kom Marie og Alfred ud til ham. Marie lavede mad til dem, og bagefter så de på naturen, snakkede og lagde kabaler. Det var et brev med henrykkelse over livet, det var som en stor dreng kunne have skrevet det.

I julen 1949 talte han om at købe en større gård og trække sig tilbage til den med sine gamle folk og Morten, de mennesker, der havde delt ondt og godt med ham, modtaget klap og stryg, men aldrig svigtet. Det var dem, han havde været hårdest imod, men stærkest knyttet til.

Og så kom hans sidste strænge sygdom. Jeg ønskede kun for ham, at han måtte dø. 7. juli var det forbi.

Med Morten var jeg nede på Strandgården aftenen før hans begravelse. Han lå i sin store stue foran kaminen, der var smykket med det relief af Alexandertoget, som elever og stab havde givet ham til 70-årsdagen. På kaminhylden stod tændte lys i sølvstager, også gave fra elever. Kisten var dækket af den silkefane, han havde fået af sine første elever, og som havde fulgt ham på alle opvisningsrejserne jorden rundt.

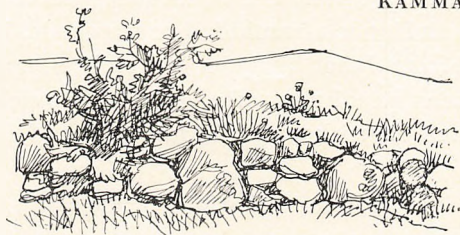
Dannebrog og Danmark var de ord, han tiest nævnedde de sidste dage, da han var uklar. Det var ikke tomme ord. Hele hans liv havde været viet arbejdet på at gøre Danmark ære, hvor kunne nogen tale om, at den mand manglede nationalfølelse?

Nu var striden endt. Hans sidste brev viser hans absolutte tilid til Gud. Den rastløse ånd havde fundet hvile.

Der var ganske stille i stuen, hvor kisten stod. Fra det åbne vindue hørte man bølgerne slag mod den grønne kyst.

Han var en stor mand, en høvding; men han måtte bære den store mands byrde, isolationen. Altid omgivet af mennesker, higgende mod mennesker var han ensom.

KAMMA BRIEM ROOS

NIELS BUKH*)

DEN mand, der i dette århundrede har præget dansk gymnastik mest, er død. Et liv, så eventyrligt og bevæget som det kun beskæres de ganske få, er sluttet. Om hans navn har der stået gny, siden han som ung mand begyndte at vise sine sjældne lederevner.

På forsiden af den bog, han skrev, er der en tegning af en ung mand, der lysende af vilje og livsmod med begge hænder løfter sin spade liggende vandret mod morgensolens stråler. Den spade vendte Niels Bukh med æggen nedad og huggede den i jorden, så det klang. Han brød nye veje, satte skel. Så stærk han var i både følelser og vilje, måtte det give sig handlingsudslag, der var ud over det almindelige. Det kaldte på beundringen, men voldte også kamp.

Og kampe stod der i hans eget sind, stærkt, fuldt af kontraster, som det var. Han kunne være hård som flint, men også mild som et barn, mørk i blikket som et uvejr, lys og munter som den frejdigste yngling. Den kamp, som kendes af ethvert menneske, der prøver at lodde sit eget sind, mellem det at ville sit eget eller heltud at yde for noget større, mellem egoisme og sand idealisme, var hans sind skuepladsen for i en grad, man sjældent ser det. Han k u n n e virke trykkende på sine omgivelser. Var han i slet lune, var det få, der nærmede sig ham uden frygt, men ellers — det er ikke givet mange som han at kunne være et festligt midtpunkt, ligefrem, strålende af umiddelbar livsglæde. Lys og skygge trådte så stærkt frem, lyder og dyder var så åbenbare. Ej så sært, at han selv og hans handlinger ofte voldte skarp debat. For dem, der kun på afstand eller i kortere tid har kunnet følge hans færd,

*) Artiklen oprindelig skrevet til »Højskolebladet«.

gik det let sådan, at de kun lærte en enkelt side af hans natur at kende. Derfor blev han ofte ensidigt og forkert bedømt.

Betegnende var det, at der i de tre taler, der lød ved hans bære, blev forsøgt at klarlægge, hvad der var drivkraft og ledetråd i denne mands usædvanlige og storslåede virke. Det blev væsentlige bidrag til forståelse af hans liv og handlinger.

Og for alle, der redeligt har forsøgt at vurdere Niels Bukh retfærdigt, virkede det reelt og karskt, at man deri ikke forbigik den kendsgerning, at der var rejst tvivl om hans nationale holdning. Det, der sikkert kastede skygger over hans sidste år, og som smertede hans gamle elever.

Den sag er drøftet ofte nok, og det vil på dette sted ikke tjene til nogen gavn at trevle op i den igen. Men som en af dem, der har søgt at få Niels Bukh til at forstå, at han på enkelte punkter havde handlet således, at også de, der vedkendte sig at skyldte ham meget, ikke kunne godtage det, må jeg retfærdigvis tilføje, at det også er min tro, at han aldrig har villet noget, der kunne blive nationalt skadeligt. Hans kærlighed til dansk ungdom og vort land var ægte. En underkendelse deraf må have pint ham meget, var sikkert en af de stærkeste årsager til, at han kastede sig ud i opgaver, hans kræfter ikke rakte til — og det til trods for, at klokken for snart to år siden havde ringet første gang for ham. Han følte sin position svækket. Gennem sit arbejde ville han rette den op igen. ☆

Det er sagt, at særpræg hos de to slægter, Niels Bukh er rundet af, i ham på sjælden måde var forenet. Fra den ene side skulle han have arvet sin ukuelige energi og sin sjældne evne til altid at finde vej ud af vanskeligheder, fra den anden sin frodige fantasi, sin nyskabende evne, den umådelige virketrang og sit kunstneriske sind. I hvert fald — dette parret med en glødende tro på sin sag gjorde ham til den stærke og særprægede mand, han var, så særpræget, at forsøg på efterligning med god grund vil være at fraråde. Det sker sjældent, at evnen til at virkeliggøre, hvad fantasien skaber, i så høj grad er til stede i samme person.

Som skoleleder var han fremragende. Hans hånd var ikke blot fast, men som regel også meget sikker, når det gjaldt at klare de problemer, der altid vil forekomme på en stor skole med en forskelligartet elevflok. Sine lærere gav han frie arbejdskår,

friere også i det fag, hvor han selv var saa suveræn, end det i almindelighed blev troet.

Over hans egen undervisning lå der både alvor og fest — og altid spænding. Kun sjældent bevægede han sig udenfor sine fag, men når det skete, evnede han at sige det, han ville, så det huskedes. I sådanne stunder åbnede han sig helt, og da forstod hans elever, at også hans sind kendte til ydmyghed; de erfarede, at også denne stærke og selvhjulpne mand bøjede knæ for sin frelser og kendte bønnens og takkens vej til ham.

Der boede i ham en dyb trang til at være i fællesskab med sine elever, og han havde en sjælden evne til at vinde og begejstre dem. Som regel delagtiggjorde han dem i de planer, han næsten altid tumlede med. Og han evnede — ad mange veje — at gøre sin skole til et hjem for dem. Selv de år, da elevholdene var størst, indbød han dem hver aften til samvær med et enkelt traktament og aftensang i sine stuer. I dette — som så meget andet — bistået af de tre mennesker, der i næsten alle år i Ollerup har hjulpet ham gennem et sjældent trofast og umådelig dygtigt arbejde: Marie Illum, Asta Skovgaard og Alfred Jørgensen.

Hans betydning for dansk gymnastik er uomtvistelig. Og gennem mange rejser med dygtige elitehold gjorde han den kendt i fire verdensdele — og sådan, tør det siges, at vort land var godt tjent dermed. Ved kursus på Gymnastikhøjskolen, der undertiden talte deltagere fra op til 15 nationer, blev dette yderligere uddybet.

Det lingske grundsyn på gymnastikkens endemål vedkendte han sig heltud, men midlerne — øvelserne — ændrede og udvidede han. Resultatet var hans »primitive gymnastik« eller »grundgymnastik«. Den er hans udformning af bevægelsesgymnastikken — og den indsats, som vil sætte hans navn i forgrunden, når vor tids gymnastikhistorie skal skrives. Sammen med en helt ny arbejdsmåde var den revolutionerende for dansk gymnastik, gav kamp, men også liv.

Afgørende for udformningen var hans egne erfaringer som leder af landbougdom i ca. 12 år, men inspireret blev han også af sygegymnastikken, af franskmændene Herbært og finnen Elli Björkstén. Om den sidste har han sagt: »Af hende lærte jeg, at gymnastik skal ledes for menneskers, ikke for et systems skyld«.

— Hans opfattelse var, at man havde indkapslet Ling's ide i et system og derved hæmmet dens udvikling. Konkurrencevæsenet befordrede kun yderligere stagnationen. Dertil kom så det væsentlige, at han syntes, der nåedes for lidt med systemets øvelser, en langt kraftigere gymnastik var tiltrængt. Han har udtrykt det på den måde, at dansk ungdom i fysisk henseende var at ligne ved en forsømt mark, der først af alt trængte til at kultiveres fra grunden af. Dette skulle ske gennem grundgymnastikens enkle og kraftigt virkende øvelser og en langt mere intensiv arbejds måde. Da først kunne man vente at kunne give unge det ranke og ædle præg, der i tale og sang var givet løfte om.

Hans ideer blev mødt med stærk modstand, undertiden også forargelse, men der var også betydende folk, bl. a. K. A. Knudsen, der støttede ham i den tid, han senere selv betegnede som den desperate forsøgsperiode. Og eet er givet: sine elever smittede han med sin stærke tro og inciterende ledelse. De følte sig som pionerer for en sag, der skulle gavne dansk ungdom. Deres begejstrede indsats skaffede ham stadig flere elever, og dette gav så grundlaget for, at han kunne nå det mål, han snart satte sig: at rejse sin egen skole.

Allerede som 16-årig begyndte Niels Bukh at lede gymnastik, men hans vej gik ikke lige mod det felt, hvor han skulle øve en så betydelig indsats. En kortere tid var han sømand, senere elev på Askov højskole og forpagtede så nogle år sin faders gård, indtil han som 28-årig brød af og heltud gik ind for den gerning, han sikkert har følt som et kald. Vejen for uddannelsen gik så over Statens gymnastikinstitut, Teilmanns kursus i sygegymnastik, Vordingborg seminarium og Statens lærerhøjskole. Imens havde han vundet ry som en ualmindelig dygtig leder af gymnastik. I 1912 fik han den opgave at lede det danske konkurrencehold ved olympiaden i Stockholm. Det var her, han første gang mødte Elli Björksten, et møde, der yderligere inspirerede ham til at gå sine egne veje. Og det gør han fra 1914, da han grunder sin delingsfører afdeling ved Ollerup folkehøjskole, hvor hans svoger, Lars Bækhøj, var blevet forstander. Det første hold, han havde her, var på kun 12 elever, men tallet øgedes i hastigt tempo. Efter 4—5 års forløb er han så sikker på bærekraften i sit arbejde, at han går i gang med at virkeliggøre den dristige tanke: at bygge gymnastikhøjskolen. I foråret

1920 tog han her imod dens første elevhold. Dens bygninger og anlæg er siden flere gange blevet udvidet, og Gymnastikhøjskolen i Ollerup står i dag ikke alene som et meget stort, men tillige usædvanlig skønt skoleanlæg. Den er dertil et vidnesbyrd om den hengivenhed og stærke tillid, Niels Bukh mødte hos sine elever. Først hjalp de ham — ved gaver og rentefri lån — med at få skolen rejst og senere med god og billig arbejdskraft ved de mange udvidelser. Det tjener til Niels Bukhs ære, at han aldrig blev træt af at fremhæve, hvad dette havde betydet for ham.

Men Gymnastikhøjskolen er tillige et meget talende minde om sin bygherre, om de evner og egenskaber, der karakteriserede ham — om ukuelig vilje, skaberevne og skønhedstrang. Niels Bukhs arbejdsindsats ved dens rejsning er fantastisk. Der er bogstavelig talt ikke et rum, en plæne, en læplantning, et blomsterbed, uden at han har sat sit præg på dets form og placering. Hele frugthaver er flyttet flere gange, og i det 10 ha store anlæg er der kun et enkelt hjørne, hvor terrænet ikke er ændret. Og det væsentligste ledemotiv i alt dette var stadig: det skal være bedre, blive skønnere. Her udfoldede han tidt sine mest tiltalende egenskaber, naturbarn som han var.

☆

Som leder af gymnastikhold var han af et ganske særligt format. Frodig fantasi, megen viljestyrke, et skarpt blik for form og en utrættelig higen efter at nå det fuldkomne, det helt skønne, var bærende elementer i hans undervisning. Med sit stærke temperament reagerede han hårdt mod enhver fejl, der forstyrrede det billede af dygtighed, fuld indsats og skønhed, han ville have frem, undertiden så hårdt, at det slog modet ned hos den, det gik ud over. Men et par timer senere kunne man se ham i hyggelig samtale med den elev, der fik knubs i gymnastiksalen. Da var umejret for længst ovre og elevens mod rejst igen. Men han forlangte den yderste anspændelse. I hans timer har mange lært, at ydeevnens grænse ikke er nået så hurtigt, som de fleste tror. Når han ledede bedst, var hans kommando helt usædvanligt ansporende, klangfuld og fint nuanceret. Hans ledelse af en opvisning var lederteknisk set et mesterværk, men menneskeligt set udfoldede han sig mest i de daglige gymnastiktimer.

☆

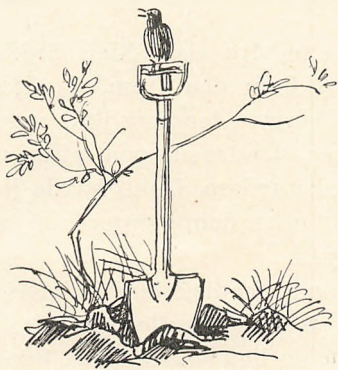
Da han førtes til sin grav, fulgt af en elevskare, hvor noget nær samtlige — og måske alle — årgange var repræsenteret, var hans kiste dækket af en fanedug, mørknet og medtaget af sol og vind. Det var dugen af den gamle O. D.-fane, den, de første elevhold for mange år siden gav ham. For Gymnastikhøjskolens elever var den mer' end noget andet symbolet for skolens virke og for det bedste i hans stræben. Sådant måtte det blive for dem, der har hørt ham fortælle om de tanker og den hændelse, der knyttede sig til, da han fik den. Enhver elev vil have følt, at denne fane var et klenodie for ham, den kæreste af utallige værdifulde og skønne gaver, han havde modtaget.

For godt 10 år siden blev den nænsomt lagt til side. Den var så skørnet af de mange års brug, at han ikke længere turde tage den med ud. Indtil da havde den vajet over hans hold ved alle opvisninger hjemme og i fremmede og fjerne lande. Kun ved et særligt tilfælde — ved en opvisning af sommerleverne 1942 — er den siden båret foran et elevhold. Nu fulgte den ham i graven.

Men også på denne hans sidste jordiske færd fulgte han og hans elever korsflaget. Foran kisten bar hans gamle fanebærer den nye O. D.-fane.

Måske var der i dette noget symbolsk. I Niels Bukhs værk vil der nok være noget, der kun kunne leve med ham. Men han har også efterladt en arv af varig værdi for dem, der arbejder på samme felt som han. Det står nu til os, der var hans elever, at udmønte den, så den bliver en levende impuls i arbejdet for den ungdom, vi fremtidig vil møde, hvor legemsøvelser er midlet, der skal samle og opdrage. Deri skal hans minde hædres og leve.

MADS NIELSEN

NIELS BUKH

VED Niels Bukhs død mistede Danmark en af sine bedste sønner og dansk ungdom en fører og forkæmper, som vil savnes dybt, hans livsværk blev saa omfattende og eventyrligt, at selv den, der har levet med deri, har vanskeligt ved at fatte det i hele dets omfang og virkning. Selv kunne Niels Bukh, naar han engang imellem saa tilbage, udtale sin dybe forundring og taknemlighed over de eventyrlige resultater, det blev givet ham at naa. I saadanne stunder strømmede taknemlighed og ydmyghed igennem hans sind, og han sagde: »Ja, Kristian, vi er kun de nødvendige redskaber i Guds haand, saalænge vi husker det og af al vor evne tjener det bedste i dansk ungdom og i os selv, da vil vor gerning lykkes«. — Saa gik vi videre paa vor tur i haven eller omkring stadion. Men troldmanden fra Ollerup, som man i sin tid yndede at kalde ham, havde løftet en flig og stiltfærdigt røbet, hvorfra han hentede sin kraft. Det var denne stærke tro i forbindelse med en dyb kærlighed til ungdommen og det bedste i det danske folk, der vakte hans lyssyn og ubændige handlekraft, saa han ryddede vej og skabte nyt liv paa alle de omraader, han kom i berøring med.

Eksempler paa denne tro viste Niels Bukh ved mange lejligheder, men stærkest kom den frem, da Gymnastikhøjskolen i Ollerup blev rejst. Der var dengang ikke mange af de saakaldte fornuftige mennesker, der troede paa, at en saadan skole kunne rejses og fyldes med ungdom. Bukh havde jo stort set kun sine bare næver og nogle unge delingsføreres og gymnasters urokkelige tillid at bygge paa.

Faa dage før Gymnastikhøjskolens indvielse betroede han mig, at der en af de første dage skulle udbetales 30.000 kr. (en anselig sum dengang), og han vidste ikke, hvorfra pengene skulle

komme, men hans tro paa, at de paa en eller anden maade ville komme, var saa stærk, at han sagde: »Det bliver spændende at se, hvorfra hjælpen kommer denne gang, jeg har nemlig sat alt ind og gjort alt, hvad jeg selv evner, og saa ved jeg ogsaa, at Gud, naar jeg beder ham derom, vil sørge for resten«. Og det gjorde han. Ved indvielsen tog en bankdirektør Niels Bukh afsides og spurgte ham, hvordan det gik med pengesagerne. Da han fik oplyst, at der manglede 30.000 kr., satte han sig i forbindelse med 5 andre velstaaende mænd fra egnen, som var med ved indvielsen, og de kautionerede hver for 5000 kr., og saa var den sag klaret.

Jeg fremdrager denne side ved Niels Bukh, fordi hans handlekraftige fremtræden og ubændige arbejdsevne kunne opfattes, som om han kun troede paa sine egne kræfter og det haandgribelige i tilværelsen. Dette var ingenlunde tilfældet.

Som lærer og opdrager var han enestaaende; tusinder af unge vil med taknemligt sind tænke tilbage paa, hvad de har modtaget gennem hans undervisning, især i gymnastiktimerne, hans geniale overblik og evne til at bedømme den enkeltes indstilling og sindsstemning var enestaaende. Hans stemme knaldede som en pisk, festlig eller revsende, han kunne stimulere et hold, saa de ville gaa gennem ild og vand under hans førerskab, men han kunne ogsaa revse, saa det sved i sjælen. Det var ikke alene legemet og bevægelserne, han ville opdrage og forme, men ligesaa meget karakteren og personligheden.

Mange slappe sjæle er blevet vakt og hærdet gennem primitiv gymnastik og den krydsild af rammende ord, som knitrede gennem luften, naar »Fatter« underviste. I saadanne stunder var Niels Bukh i inderlig kontakt med sit hold og øste ganske uforbeholdent sine tanker og følelser ud over elevflokket. Han kunne virke lys og straalende, saa arbejdet blev en fest, hans bemærkninger ramte altid lige i pletten og kunne virke saa glædestraalende, at al træthed blæstes bort, men han kunne ogsaa virke som et knugende uvejrl med lyn og torden, og da var det ikke rart at staa i rækkerne, men hans elever vidste, at de skiftende stemninger og stærke ord udsprang af kærlighed til ungdommen og trangen til at føre dem saa nær frem mod det fuldkomne som muligt.

Niels Bukh foragtede store ord og kønne talemaader, naar der ikke stod handling bagved, derfor kom han gang paa gang i

konflikt med de ledende kredse indenfor ungdomsarbejdet; den selvtilfredshed, der gennem store ord og tomme fraser blev udgydt over ungdommen ved festlige lejligheder af mennesker, som ikke ydede noget væsentligt, irriterede ham stærkt, og skønt han ikke var skribent eller taler i almindelig forstand, skete det, at han greb pennen eller slog i bordet og sagde disse folk sin oprigtige mening; naar dette skete, blev der røre og ofte store omvæltninger. Vi gamle elever husker, da han stemplede talbedømmelsen og medaljejageriet som tom humbug, der tilslørede gymnastikkens og idrættens ide og egentlige maal, hans ord var saa harmfulde og skarpe, at baade talbedømmelsen og sølvløjet forsvandt fra al frivillig gymnastik paa landet. Naar dommere og ældre ledere nu atter begynder at drage disse ting frem, da er det et umiskendeligt svaghedstegn og et bevis for, at gymnastikkens og idrættens egentlige ide og maal er ved at tabes af syne.

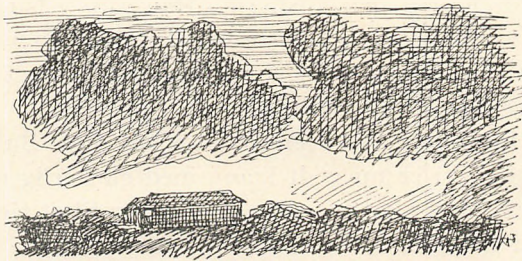
Vi husker ogsaa, hvordan han forud for landsstævnet paa Dybbøl satte skytterne paa plads og latterliggjorde deres kredsen om sølvløjet, som han opfordrede dem til at bære synligt ved den store fællesopmarch, saa man kunne se, hvad der samlede skytterne, mens gymnasterne mødte op med deres faner og sang.

Hans store haab var at se den idrætsøvende ungdom samlet i en sund og handlekraftig forening med et fælles blad, der aktuelt og værdifuldt kunne vise vej fremad, og hvori man kunne drøfte de fælles problemer. Gang paa gang stillede han »D. D. G.« og »D. D. Sk. G. og I.«s bestyrelser overfor dette spørgsmaal, men de undveg hver gang med nogle dunkle bemærkninger om, at det ikke lod sig gøre paa grund af repræsentantskabet, og senere paa grund af formaalsparagraffen. Han erfarede, hvor fast saadanne bestyrelser kan bide sig til taburetterne, og hvor afgørende de har lært at beherske deres forening og dens medlemmer.

Hvad Niels Bukh har betydet paa gymnastikkens omraade og for ungdomsarbejdet baade i Danmark og udlandet, skal jeg ikke her forsøge at klarlægge, forøvrigt er det ogsaa aabenbart for enhver, der forstaar at bruge sine øjne. Han hævdede dansk bondegymnastik op til en førerstilling, saa det blev danske delingsførere, der førte Danmarks navn vidt over bølgen blaa og belærte pædagoger i andre lande om, hvordan den legemlige opdragelse kan ske fyldest. Danske delingsførere kan være stolte deraf, men husk at det forpligter.

Heller ikke det eventyrlige og skønne værk, han efterlod sig i Ollerup, vil jeg her forsøge at beskrive, det taler for sig selv, og vi, der har del i det, fordi vi var besjælet af den samme aand, som drev ham fremad, og fordi vi ogsaa fik lov at lægge skuldre til, vi vil se paa det som et levende minde om vor store og højt-elskede fader, Niels Bukh. Arven, han har efterladt, er saa stor, at det kan være vanskeligt for os gamle elever at løfte den, men vi vil tro, arbejde og bede, som han gjorde det, da vil ikke alene skolen i Ollerup bevare sin glans og yde sin indsats i vort ungdomsarbejde, men skolerne i Gerlev, Vejle og Viborg, som alle har hentet en gnist af den ild, han tændte i Ollerup, være samlingspladser og sundhedskilder for vor tids ungdom.

KRISTIAN KROGSHEDE

NIELS BUKH — HØJSKOLEMANDEN

DET er med den dybeste taknemmelighedsfølelse, jeg tænker tilbage på 22 års arbejde i Niels Bukhs tjeneste og på 27 års inderligt venskab.

»At leve — det er at arbejde, at give først sin blomst og så sin frugt.«

Niels Bukh levede meget stærkt. Han var velsignet med en stor kærlighed til Danmark og især til dansk ungdom, og med en meget kraftig tro og vilje, der gjorde det muligt for ham at omsætte sine følelser i handling.

I et af de breve, vi i mit hjem modtog fra Niels Bukh de sidste år, skrev han: »Vi er nu godt igang med en herlig og stor ungdomsflok igen. Gud give os evner og kræfter til at tjene det gode i dem til rig vækst«.

Det var målet for Niels Bukh at tjene det gode i ungdommen, og han havde en meget stor tro på betydningen af at føre ungdommen ind i handling for skønhed, sundhed og styrke. Derfor stillede han store krav til sine elever. Men altid stillede han større krav til sig selv.

Niels Bukh kunne i sandhed tale vækkende til ungdommen, så hans timer i foredragssalen blev højskoletimer af de bedste. Men kraftigst talte han dog gennem sine egne handlinger.

Den opgave i livet, der var blevet hans, den løste han på en måde, så hans tale til ungdommen, ja — og til hans medarbejdere — aldrig blev et »gå!« men derimod et »kom!« Han var altid selv i spidsen, som det store dragende eksempel.

Derfor kunne han få ungdommen til at yde det enestående. Måtte den spænde kræfterne til det yderste, så vidste den altid, at den mand, der bød, selv dirrede af en endnu større kraftanstrengelse.

Niels Bukh kunne forekomme hensynsløs, så det chokerede eller frastødte dem, der ikke vidste, at han aldrig var så hensynsløs over for andre, som han var mod sig selv. Han kunne fejle, som det er menneskeligt at fejle, og som den må gøre det, der handler kraftigt. Men i dag står vi med mindet om en mand, der handlede ud af stor kærlighed, og hvem meget derfor tilgives.

Gennem hele sin gerning var Niels Bukh en fremragende skoleleder, som det var en lykke at tjene under. Han havde en enestående evne til at give sine medarbejdere noget af den samme kærlighed til arbejdet, som besjælede ham selv.

Det er mig ikke muligt at sige, hvordan det egentlig var; men nærmest føler jeg det, som vi så på det, han havde skabt og skabte, som noget helligt, det gjaldt om at værne og støtte af al vor kraft, og vi følte det som en lykke at måtte hjælpe ham i hans gerning.

Der var derfor en egen stemning over arbejdet, som bl. a. førte til dette, at skønt jeg gennem årene har arbejdet sammen med adskillige lærere ved hans skole, erindrer jeg ikke, at der har været et skarpt forhold mellem to lærere, som varede en dag over.

Da Niels Bukh en gang vendte hjem fra en af sine udenlandsrejser, der undtagelsesvis havde taget en større del af selve skoletiden, kunne jeg med sandhed sige, at det havde været let at lede hans skole, fordi alle lærere og andre medarbejdere havde været optaget af, at alt skulle gå, som Niels Bukh ønskede det. Han var fraværende og dog stadig nærværende for os — ikke så meget ved tanken om den tilbagevendende forstanders bedømmelse af vore handlinger, som i en følelse af den kærlighed, hvormed Niels Bukh omfattede det, vi havde fået lov at virke med.

Det var ikke besidderglæde, der fyldte Niels Bukh, når han med lysende øjne og taknemmeligt sind gik rundt og betragtede sit værk. Nej, det var en glæde, han kunne gøre os andre delagtige i, glæden ved tanken om den indflydelse, det kunne have paa ungdommen.

Det er naturligt, om han til tider har følt en vis stolthed ved synet af sit værk, men han faldt aldrig hen i selvgladhed, der gjorde ham stillestående. Altid var han fyldt af selvkritik og en stærk trang til at gøre sin gerning bedre.

Det viste sig i hans arbejde med eleverne, hvor hans vilje til at trænge frem ad vejen mod bedre resultat til tider kunne sætte

deres udholdenhed på hård prøve. Og det viste sig i hans arbejde med at forbedre og forskønne de omgivelser, hvori arbejdet skulle foregå.

Derfor var der for os, der gennem årene havde levet med i det, et eget liv over alt: i ungdommen, i bygningerne, i parken. Alt stod det for os, ikke alene som et vidnesbyrd om, hvor langt Niels Bukh nu var nået, men tillige som det levende, der ville udvikle sig videre under hans skaberkraft.

Da jeg dagen efter Niels Bukhs død gik rundt i skolen og anlægget, skar det mig gang på gang gennem hjertet: Niels Bukh skal ikke se det mere, ikke forme det videre, og når jeg så de unge elever: I skal ikke lære Niels Bukh at kende.

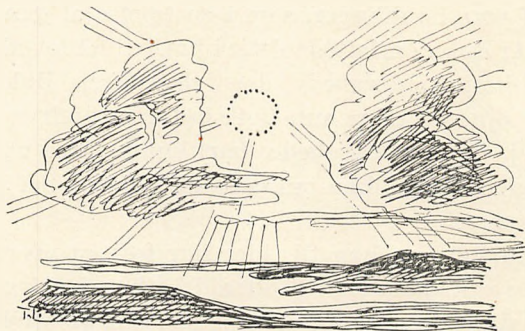
De unge pigers skoleophold, deres udvikling og dygtiggørelse foregår sikkert på den bedste måde under ledelse af en lærerstab, der er optaget af at gøre alt, som Niels Bukh ønskede det gjort. Alt var så skønt og velholdt, som det skulle være. Og dog så var alt blevet helt anderledes for mig, fordi Niels Bukhs hjerte ikke slog mere.

En mand, der ikke kan erstattes, er gået bort, men hans gerning lever trods alt ikke alene i den smukke skole, han har skabt for dansk ungdom, men også i den indflydelse, han har haft på tusinder af danske kvinder og mænd.

Vi, der skylder Niels Bukh så uendelig meget, vil i den dybeste taknemmelighed ære hans minde.

RASK NIELSEN

Tale ved mindesammenkomsten
efter Niels Bukhs begravelse.

NIELS BUKH OG SKOLEN

NIELS BUKHS tilknytning til skolens gymnastikundervisning blev aldrig af større omfang, selv om han nogle få år var seminarielærer i Vordingborg, og selv om han i en årrække var tilknyttet gymnastikinspektionen og vist endda var det, man den gang kaldte »stor profet«, fordi han i modsætning til de fleste andre havde et geografisk set forholdsvis stort område at føre tilsyn med. Skolens gymnastikundervisning havde vel hans interesse, men han stiledede bevidst og stærkt mod et gymnastisk arbejde med voksen ungdom og da specielt med voksen landbo-ungdom. Hans udtalelser om folkeskolelærernes dygtighed til at lede gymnastik viste tydeligt, at han var lidet imponeret af, hvad han havde set som medhjælper hos gymnastikinspektøren, og han kunne fremsætte udtalelser, som måtte virke sårende på de lærere, der efter bedste evne søgte at få gymnastiktimerne afviklet på udbytterig måde. De fleste lærere kender så udmærket deres begrænsning også på dette specielle område, og de kender fuldt ud de betydelige vanskeligheder, en interesseret lærer kan møde: ringe interesse, ja ligefrem modvilje hos forældre og myndigheder, de ofte yderst ringe ydre forhold, hvad gymnastiksale, boldpladser, omklædnings- og baderum angår, mangelen af gode redskaber og boldspilrekvisitter i tilstrækkeligt antal. Det er derfor rosværdigt, at så mange lærere — de tælles i tusindvis — gennem årene har søgt yderligere dygtiggørelse i faget og gennem et flittigt og trofast arbejde har ydet et værdifuldt bidrag til, at skolegymnastikken nu er godt på vej frem mod den plads i skolens arbejde, som med rette tilkommer den, selv om der endnu er lang vej at tilbagelægge og store opgaver at løse, før det med sandhed kan siges, at alle danske skolebørn har rigelig adgang til gymnastikkens forskellige

discipliner — gymnastik, boldspil, atletik og svømning — under gode forhold og dygtig ledelse.

Niels Bukhs interesse for lærernes dygtiggørelse var tydelig, og hans skole har gennem mange år været en fortræffelig og smuk ramme om et fornøjeligt og værdifuldt kursusarbejde. Gymnastikhøjskolen, dens indretning og udsmykning og dens omgivelser: boldbaner, idrætsanlæg og haveanlæg måtte gøre et stærkt indtryk og fremkalde beundring for den mand, der så målbevidst havde skabt institutionen Ollerup Gymnastikhøjskole. Lærerne var glade for at tilbringe 2—3 uger i Ollerup; de hentede der nyt mod til arbejdet, og de fik styrket deres tro på gymnastikkens opdragende værdier. Niels Bukhs arbejdsmåde og de mange nye øvelser, som skabtes med en styrke og i et tempo, der ganske tog vejret fra de mere besindige og erfarne pædagoger, måtte begejstre unge lærere. Det nye skulle prøves med børnene derhjemme i skolen, og selv om nogle greb fejl, fordi de ikke klart forstod, at barnet ikke har samme behov som den voksne og heller ikke bør underkastes en gymnastisk behandling, som passer til voksne, så fik de dog den inspiration og det skub fremad, vi alle kan trænge til. Efterhånden skabtes der dog større klarhed over Primitiv gymnastiks anvendelighed for børn, og den nødvendige tilpasning har fundet sted. Kritikere har der såvist ikke manglet, og der findes vel stadig en og anden, som ikke kan se, måske ikke vil se, hvad Primitiv gymnastik har bragt af fornyelse i dansk skolegymnastik spc. drengegygnastikken. Nye øvelsesformer kan og vil sikkert opstå, og andre arbejdsformer vil dukke op og for en tid måske blive herskende; dette er kun godt; thi således må det være, hvor der leves og arbejdes, og hvor der skal være plads for udvikling og fremskridt. Niels Bukh bragte os et langt stykke fremad, og derfor vil hans navn få en smuk plads i skolegymnastikkens historie.

ALFRED ANDREASEN

NIELS BUKH OG LØGISMOSE

NIELS BUKH elskede Løgismose. Også så meget, at han en tid ville afhænde Gymnastikhøjskolen i Ollerup for at kunne opføre en skolebygning med tilhørende idrætsanlæg på Løgismose. Tanken blev jo ikke virkeliggjort. For Gymnastikhøjskolen i Ollerup blev frigivet som flygtningelejr, og i efteråret 1946 kunne Niels Bukh begynde på skolens restaurering. Bagefter, da hans Ollerup stod endnu smukkere end før, var han glad for, at tanken om at bygge skole på Løgismose måtte opgives.

Men kærligheden til Løgismose forsvandt ikke. Stedets natur var vel det, som først og fremmest bandt ham. Dernæst slotsbygningen, et lille kunstværk. Gården, markerne, skoven, stranden — som den naturelsker og kunstner, Niels Bukh var, følte han sig hjemme her.

Og forholdene, som de artede sig for ham efter maj 1945, skulle vel også bidrage til at knytte ham fastere til stedet. Det blev ham en fredlyst plet. På et tidspunkt, hvor angrebene var stærke, blev det afsides og stille Løgismose en lindring for ham. Her fandt han hvile, her var han hjemmene, her hørte han til. Skolens og gårdens drift gav ham udløsning for den virketrang, som aldrig forlod ham — selv ikke, når angrebene var stærkest. De pinte ham, og de hængede ham måske også, men de kuede ham ikke. Og på Løgismoses marker, i skoven, ved stranden, i engen, blandt dyrene, færdedes han som den store naturglade dreng, han var. Han forstod at lytte til naturens sang, og han frydede sig over dens skønhed.

Og Løgismoses mennesker stod han nær. Han var ikke gods-ejeren. Han var ikke på hat med sine husmænd og arbejdere. For hatten lod man sidde der, hvor den sad, nemlig på hovedet, og så sagde man du til hinanden. Der var kontakt mellem dem

og ham. Og forbindelsen varede ved også efter salget af Løgismose.

Løgismose og Niels Bukh kom til at høre sammen. Det føler de elevhold stærkt, som dernede lærte ham og Gymnastikhøjskolen at kende — elevholdene fra november 1944 til marts 1947. Var de ydre forhold som skole betragtet ikke imponerende, så var Niels Bukhs undervisning den samme som før og senere i Ollerup -- lige så positiv, lige så inspireret og inciterende. Og Løgismoses hjemlige hygge glemmer disse elevhold vist aldrig.

Løgismose blev en del af Niels Bukhs liv — et lille stykke Ollerup borte fra dets egentlige hjem. Også det hører med, når Niels Bukhs minderuner skal tegnes.

JØRGEN A. BROEGAARD

PAA UDENLANDSFÆRD MED NIELS BUKH

PAA et ret tidligt Tidspunkt af Niels Bukh's Karriere som Gymnastik-Reformator fik Udlandet Øje paa hans Evner som Leder og Ungdomsopdrager, fik specielt Øjnene op for det Arbejde, der blev udført paa Gymnastikhøjskolen efter dennes Opførelse paa Bakken i Ollerup, hvorfra der er den pragtfuldeste og ret typisk sydfynske Udsigt ned mod Hvidkilde Sø mod den smukt og højt beliggende Egense Kirke.

Mange Gæster fra Udlandet kom og besaa Bukh's Arbejde, i Hundrevis af udenlandske Elever har i de forløbne Aar været paa Gymnastikhøjskolen, og begge Kategorier har medvirket til Bukh's Anseelse i det fremmede. Det har ikke manglet paa Invitationer for at faa Bukh med sine Elever til at give Opvisninger i fremmede Lande, for paa den Maade at skabe Kendskab til det Arbejde, der bliver gjort paa Gymnastikhøjskolen. Mange Nationer er forlængst blevet klar over, at det Arbejde, der gøres dér, ikke alene for dansk Ungdom, men ogsaa for de unge, der kommer som Elever fra andre Lande, har noget i sig, som kan bringe andre Landes Ungdom noget af det samme værdifulde, som dansk Ungdom henter der.

Naar saa et Besøg fra fremmed Land var resulteret i en Invitation, eller en saadan var indløbet direkte, forstod Bukh paa en tiltalende Maade at sætte ekstra Skub i Træningen. Enhver gjorde sit bedste for at opnaa at blive Deltager paa en saadan Tur; meget ofte ved frivillig Træning og Spring om Aftenen nede i Gym-Salen; der kunde man bedre koncentrere sig om eventuelle svage Punkter, faa nødvendig Assistance af en Kammerat — tit og mange Gange faa bekræftet, at Bukh, trods det at man havde ydet sit bedste, havde Ret, naar det eller det var blevet rettet; Niels Bukh havde en fantastisk Evne til at se den mindste Uregelmæssighed eller Afvigelse, for ikke at tale om Fejl.

Naar saa Dagen oprandt, hvor den foreløbige Udtagning til et Hold skulde finde Sted, var der selvfølgelig Spænding i Luften. Efter Bukh's Entre paa Balkonen i Gym-Salen lød det velkendte »Ska' vi saa!« Ved saadan en Lejlighed kunde der tit falde anerkendende Ord, men det skete ogsaa, at nogle fik læst Teksten, mange Gange paa en sjov og vittig Maade, og var der saa en, der eventuelt ikke var oplagt den Dag eller stod og kludrede i det, ikke alene til Tidsspilde og Ærgrelse for Bukh, men ogsaa for Kammeraterne, saa var det bestemt ikke morsomt at være i den paagældendes Sted. Bukh's Bemærkninger kunde være baade rammende og drøje at tage imod, de ramte den paagældende som en Piskesnært. Det bør selvfølgelig bedømmes ud fra den Synsvinkel, at Bukh tilstræbte det bedste mulige Resultat, og fik han paa Fornemmelsen, at en ikke tog Opgaven alvorligt, var det ikke morsomt for vedkommende. Bukh forlangte og bød sine Gymnaster meget, for udenforstaaende kunde det endda synes urimeligt, en Øvelsesrække kunde gøres om og om igen, indtil vi til sidst fik at vide: Ja, godt er det jo langt fra endnu, men vi skal jo videre. Saa var der de Dage, hvor Bukh var i et overstadigt, næsten drengagtigt sprudlende Humør, det kunde regne med Morsomheder, Opmuntringer, Sammenligninger og opildnende Bemærkninger. Den samme Interesse, Bukh forlangte af sine Gymnaster i Gymnastiktimerne, forlangtes ogsaa ved de andre Opgaver, et Hold eventuelt skulde løse, det være sig Folke-danse, Sang eller andre underholdende Opgaver.

Jeg mindes meget tydeligt Bukh's Indledning og Velkomst til et Pige- og Karlehold, der skulde ud paa en af de større Rejser. Det foregik paa en Spadseretur op i Skovene paa den anden Side Nielstrup Sø. Placeret i det grønne under en stor Eg, nær en rislende Bæk, trak Bukh Linierne op for Turen, hvad Formaålet med Turen var, hvad han forlangte af de enkelte Del-tagere, Ordensregler m. m. Ved den Lejlighed benyttede han den Vending, der senere ofte blev benyttet om Bukh selv, baade her-hjemme og i Udlandet: I skal betragte Jer som Danmarks Gesandter, husk det er dansk Kultur, I skal hjælpe at gøre andre Lande bekendt med, husk hvor I end kommer: der lægges Mærke til Jeres Opførsel og Jeres Holdning. — Da vi den Ef-termiddag gik ned ad de sydfynske Alper med Bukh i Spidsen, svingende sin Stok og sin store Hund springende om sig, garanterer jeg for, at Bukh gik i Spidsen for en Flok danske Piger og

Karle, der var parat til at gaa gennem tykt og tyndt for ham, opsat paa, at den Opgave, vi havde paataget os, skulde blive løst, saa baade Danmark, Bukh og vi selv kunde være det bekendt.

Træningen var streng, Disciplinen haard, uden dog at ødelægge det gode Forhold. Forberedelserne til en længere Rejse kunde være drøje at komme igennem; Bukh har flere Gange rejst med Hold, der for Karlens Vedkommende var ens i Paa-klædning. Gymnastikdragter skulde sys og prøves, ligesaa med Folkedanserdragterne. Der skulde som Regel gives Opvisninger herhjemme af to Grunde: for at skabe økonomisk Basis for Turen, dog mere for at vise herhjemme, hvad vi vilde vise i det Fremmede, og en tredie Ting, der kunde have Betydning for Holdet, var den, at Holdene skulde vænnes til Opvisninger. Af andre Forberedelser kan jeg nævne een, der ofte gav Anledning til morsomme Scener. Hvis et Hold skulde under varme Himmelstrøg var Vaccinationen om ikke paakrævet, saa dog en Sikkerhedsforanstaltning, og ved en saadan Lejlighed var det pudsigt at se store, robuste Karle té sig ejendommeligt, ja endda klappe fuldstændig sammen.

Saa oprandt Dagen, der for manges Vedkommende betød det at sige Farvel til Danmark for første og sidste Gang, det skal forstaas saaledes, at mange af de unge, Bukh har haft med sig i fremmede Lande, kun har haft Lejlighed til at se andre Lande netop under de Forhold og ved den Lejlighed, der dengang blev givet dem, og mange, vel de fleste, har ved deres eneste Rejse opnaaet det, der for mig er saa vigtigt: de har faaet Øjnene op for, hvor godt vi har det her i Danmark sammenlignet med andre Lande, noget, der ikke bør undervurderes, og som mange kan sige Niels Bukh Tak for.

Opvisninger i fremmede Lande er altid spændende, men særlig den første, og der tror jeg, det er gaaet de fleste, som det gik mig selv: alene det at gaa bag vort gamle, kønne Flag, se andre Nationer respektere det, naar der hilses, gør, at man gennemstrømmes af en Følelse, der er meget vanskelig at beskrive, man gør sit allerbedste, føler Ansvar og Forpligtelsen.

Og hvor er det en Oplevelse at synge vore gode, gamle, danske Sange, baade ved Ind- og Udmarch, høre Pigerne nynne dem under deres Øvelser, sidde samlet i en Flok nede agter eller i Kupeen, mens Jernbaneskinneerne rytmisk akkompagnerer os og forsvinder under os, eller naar vi i fremmede Lande samles i

danske Foreninger og Kolonier, hvor har Sangen Betydning der, og jeg har ofte haft Lejlighed til at betragte Virkningen. Mangt et Øje, der i mange Aar ikke har set Danmark, har gennem vor Sang faaet en Glans, en værdifuld, der vidnede om, at Danmark var ikke glempt.

Bukh selv var ikke videre musikalsk, men det hindrede ham ikke i at svinge Taktstokken eller i Mangel af den en stor Blomsterbuket ved vore flerstemmige Sange. Min Bedømmelse af Bukh's musikalske Evner har jeg fra den Gang, han i en stor dansk Forsamling bad Toneangiveren om Tonen k.

Medbragte Musikinstrumenter var ikke noget ukendt Fænomen; foruden at levere Musikken til Folkedansene var det nærmest til Adspredelse for Holddeltagerne. Programmet var meget alsidigt og har faaet mangan en Time til at flyve af Sted og har bidraget til, at mange har faaet Sangen kær og er et kært Minde rigere.

Til Tider var det virkelig meget strengt, især for Pigerne, at være med Bukh paa Rejse. Op til tre Opvisninger om Dagen, efterfulgt af Folkedanse, der efter min Erfaring kan være haard ved Bentøjjet; næsten altid sent i Seng paa Grund af Underholdning, Banket eller anden Invitation, man ikke godt kunde sige nej til, og den Tanke eventuelt at stryge en Del af Programmet var Bukh aldeles fremmed. Han motiverede Afslaget med, at det maaske netop var de Øvelser, vi strøg, interesserede havde Brug for. Programmet skulde overholdes. Det skulde det ogsaa, selv naar, hvad der er sket, vore Redskaber ikke naaede frem til Opvisningen. Vi maatte da klare os saa godt som muligt med det, der fandtes eller kunde skaffes til Veje, men Præstationen kunde selvfølgelig i mange Tilfælde ikke blive prima.

Naar det kunde være strengt for Deltagerne, er det klart, at det ogsaa var strengt for Bukh, han sparede aldrig sig selv. Han var dog ellers noget ældre og havde Arrangementer, Konferencer, Interviewer, skulde være baade her og der. Det, jeg tit har beundret ham mest for, er, at han kunde taale al den Hyldest og Virak, han var udsat for baade af kendte udenlandske Personligheder og ved alle de for ham og hans Hold arrangerede Festligheder. Det hændte jo, at der til en eller anden vankede en Omgang, det kunde se og lyde slemt. Men Bukh var ikke af den Slags, der gik og bar Nag. Blev han mindet om en saadan Begivenhed, lød det gerne: »Glem det — det gjorde jeg straks«.

Oplevelserne paa vore Ture med Bukh var selvfølgelig mange, store og meget ofte belærende. Alene det, hvad der ofte var Tilfældet baade herhjemme og ude, at blive indkvarteret privat, gjorde, at hvis en brugte Øjne og Øren, var der derigennem rig Lejlighed til, at ens Menneskekundskaber kunde faa større Perspektiv. Det, at danske i Udlandet bød os hjem, gav os Lejlighed til at se og lære meget af uvurderlig Betydning, mange stærke Baand er paa den Maade blevet knyttet til Gavn for baade den ene og den anden Part.

Og saa fik vi lukket Øjnene op for det, Naturen kan give en. Bukh havde forlængst opdaget det og forstod at bibringe sine Holddeltagere det samme. Hans spontane Udbrud, Væremaade og Glæde, naar noget særlig skønt eller egenartet aabenbarede sig for os, var smittende.

Tit og ofte har Deltagerne tilbragt det meste af Dagen paa et Trinbrædt, endog paa Taget af Toget for at faa mest muligt at se. Selv nød Bukh meget, naar Lejlighed gaves, at sidde i den bageste Vogn i Luksustoget, der var som en Slags Terrasse, og se Landskabet forsvinde. Var vi paa Søen, nød alle det — mere eller mindre. For Bukh, der var søvant, betød det som Regel Hvile, ofte haardt tiltrængt, han tog ivrigt Del i de forskellige Slags Dækspil, skrev, læste, promenerede, sørgede for at Holdet gav sit Bidrag til Underholdning af Medpassagererne. Paa en Udtur blev Træningen aldrig forsømt, og denne gav tit — paa gængende Dæk — Anledning til pudsige Scener og sjove Bemærkninger fra Bukh.

Selv om Danmark er et lille Land og vort Sprog ikke særlig udbredt, har saavel Bukh som hans Deltagere ofte erfaret, at en vis Reservation kan være nødvendig m. H. t. Brugen af det danske Sprog. Mange sjove Minder har Tilknnytning til, at en af Deltagerne eller Bukh har »brændt sig«, til Tider ganske eftertrykkeligt; kunde ogsaa resultere i Pudsigheder, som f. Eks. da en brav Jyde, med et Klap paa Skulderen af en Tjener, siger til ham: »Do æ en Sveske« — det resulterede i »en Whisky«. Selv om det var forbuden Frugt, blev den skyllet ned.

Jeg mindes en anden Oplevelse angaaende Tobakken, der ogsaa hørte til førnævnte Kategori. Det var paa en Hjemrejse, pr. Skib, jeg mødte Bukh nede paa »det dertil indrettede Sted«, han kom ud, da jeg skulde ind, Bukh med en Cigar i Haanden, jeg

med en Cigaret paa, hvortil han tørt bemærkede: »Vi to har nok ikke noget at lade hinanden høre« — karakteristisk.

Niels Bukh elskede Ollerup og hvad han der havde skabt, men han glædede sig altid, naar han skulde ud paa en Rejse, saa var det som om eet af hans mange Maal var naaet — gøre fremmede Nationer bekendt med dansk Ungdomsarbejde. Han lærte sine Rejsefæller: »Ude er godt — men hjemme er bedst«, og faa glædede sig som han, naar vi efter en vellykket Rejse stævnede mod de hjemlige Strande, selv om det ikke altid betød Hvile og Afslutning, men en Tid endnu Rejse og Opvisninger i Danmark.

Bukh's Tillid og Tro paa Ungdommen var meget stor, han søgte at bibringe andre det samme, brugte tit Vendingen: »Det er ikke Ungdommen, der er noget i Vejen med«, og der er ingen Tvivl om, at Bukh allerede for mange Aar siden blev klar over, at det, han havde betydet for dansk Ungdom, ogsaa kunde faa Betydning for Ungdom i andre Lande, derfor rejste han saa meget, som han gjorde, ikke alene for at vise primitiv Gymnastik og Folkedanse, men ogsaa for at præsentere Udlandet for danske Sange, holde danske Aftener og give interesserede Lærere og Ungdomsledere i andre Lande den første Lektion — Bukh lagde megen Vægt paa godt Kammeratskab og god Opførsel, og det er to Ting, Bukh meget ofte har høstet Anerkendelse for i de Lande, han har besøgt.

Bukh's Vikingefærd — som hans Rejser ofte er blevet benævnt — har haft andet Formaal end det, vore Forfædre øvede. Bukh forsøgte og naaede at skabe Kendskab til Ungdomsarbejde og dansk Kultur langt ud over Danmarks Grænser — gjorde Danmarks Navn større — knyttede stærke Baand mellem Nationerne og betød utrolig meget for de Danske, der har fundet et Virkefelt i det fremmede, og ikke mindst for de mange unge, der i Dag taler vort Sprog trods det, de aldrig har set Danmark.

Bukh var en Ener — hans Navn vil aldrig blive glemmt. Det, han i Ollerup har skabt for Verdensungdommen, vil staa som et varigt Minde om ham, og det er mit inderlige Haab, at det maa lykkes at føre Niels Bukh's Arbejde videre efter de Linier, Bukh gennem sin Indsats har givet, og at det stadig maa blive dansk Ungdom forundt at vise Dannebrog i andre Lande og faa den Oplevelse, det er at marchere syngende bag vort gamle Flag under fremmede Himmelstrøg.

NIELS BUKH OG UDENLANDSDANSKERE

Ved en Fest for Niels Bukh og hans Gymnaster i Calgary i Canada den 28. Oktober 1931 holdt Pastor P. Rasmussen, Wayne, en Tale, hvori han bl. a. sagde (henvendt til Niels Bukh):

DE kommer selv fra et Sted og en Egn, som har god Klang i danske Øren, hvad enten vi nævner Navne som Mads Hansen, Anton Nielsen, Kristensen-Randers og Nina, Lars Bækhøj og Deres Søster Kirstine, saavel som den ejendommelige Præstemand Brandt. Selv har De gjort et dygtigt Arbejde paa Gymnastikkens Omraade, der egentlig kan karakteriseres som Selvkontrol, Selvtugt og Rytme, Aandens og Viljens Herredømme over Menneskelegemet. Vi har fulgt Deres Færd gennem mange Aar, læst om Deres Rejser til fremmede Lande, beundret den Kraft og det Snille, De har lagt for Dagen, og naar vi fester for Dem her i Aften, kan vi godt føje til: Vi er stolte af Dem som Landsmand. Vi Udvandrerfolk er vel nok noget for os selv, vor Verden er noget for sig selv. Paa Mulighedernes store bølgende Hav gik vel nogle til Bunds, der er andre, som sejler deres Skude for fulde Sejl, og nogle, som fisker i smult Vande. Der er dem, der mener, at de helst maa glemme Danmark og at de ikke har noget at takke det for. Jeg gaar ikke i Rette med dem, siger helst, at deres Barndom og Ungdom maa have været meget fattig, naar der slet ikke er noget at mindes med Glæde og Tak og at længes efter igen. Vi er en Flok — stor eller lille ved jeg ikke — som ikke kan glemme Hjemlandet. Derfor taler vi Sproget, synger Hjemlandets Sange og Salmer ind i vore Børns Sind, bygger Højskoler og Kirker, samles i Menighedskredse til Gudstjenester og Møder og er med til at bygge Bro over det store Hav. Jeg tænker i denne Forbindelse paa alle de mange usynlige, fine Traade,

der spændes over Havet. Tænk paa alle de mange Tanker, Ønsker, Bønner og Breve, der bringer Bud fra den ene Verdensdel til den anden, ikke mindst nu ved Juletid. Danmark har for mange af os betydet Breve og Blade, Bøger og Mennesker, som kom herover paa Besøg. De sidste er ikke de ringeste. Som en saadan Budbærer kommer De, Niels Bukh, og Deres Elever, saa maa vi vel ogsaa nok byde Dem et ærligt og velment dansk Velkommen, og vi maa vel ogsaa nok sende en Hilsen med hjem fra Udvandrersfolket i Vesterled.

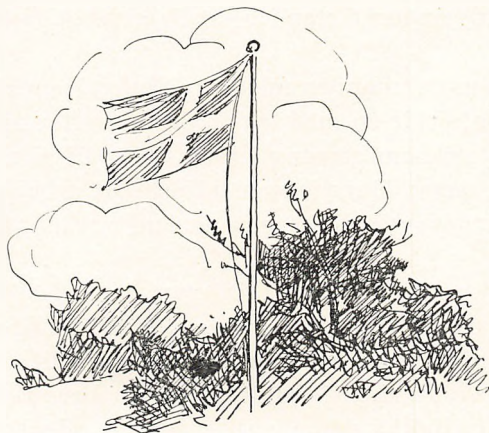
Ja, Danmark er Hjemmet for hver en Dansk,
om aldrig hans Fod der kan træde,
og taler hans Tunge end udenlandsk,
paa Dansk maa han smile og græde.
Hans Længsel sidder dybt i Hjertet gemt
og hvisker: »Danmark, Du er ikke glemt«.

HJEMKOMSTEN

Da Japanholdene var vendt tilbage til Danmark, skrev Skuespillerinden Fru Marie Kornbech følgende i »Fyns Tidende«:

NIELS BUKH og hans prægtige lille Skare af dansk Ungdom er lykkeligt vendt tilbage — med Jubel vil de blive hilst — og selv hilse **D a n m a r k**.

Ved Efteraarsmødet paa Ollerup Folkehøjskole gik jeg en Aften over for at se den ny, smukke Statue — foran Gymnastikhøjskolen: *ri d e n d e A m a z o n e*, omgivet af de evigblomstrende Kranse og *O. D. er* — Vinden susede i den røde Vildvin paa den graa Mur af Hovedbygningen — Maanen sendte sit sølvhvide Lys over Parker, Søer og Springvand; hvor mærkeligt at tænke sig, at i det Øjeblik befandt de danske Gymnaster sig i Japan, paa den modsatte Side af Kloden. Men jeg tænkte — her ved Niels Bukhs stolte Livsværk, at ingen Plet paa Jorden kunde være skønnere end det Sted i Danmark, der ejer hans Hjerte.

De følgende 7 artikler er skrevet af elever eller arbejdsfæller af Niels Bukh i Island, Norge, Finland, England, Amerika og Belgien.

NOGLE ORD TIL MINDE OM NIELS BUKH

»Mjök erumk tregt
lungnu at hræra.«
»Det falder mig tungt
tungen at røre.«

SÅDAN kvad Egill Skallagrimsson i »sonatorek« — mindekvadet om sine sønner, — og jeg tror, at Niels Bukhs elever her på Island havde kunnet sige noget lignende, da de hørte om hans død.

Det var ikke sådan, at budet traf os fuldstændig uventet. Vi vidste jo i forvejen, at hans helbred ikke var så stærkt som før. Men det var dette, at nu var han gået bort, manden med den klangfulde røst, som hørtes ligesom klare klokketoner, snart hvi-skende som en rislende bæk, snart mægtig og æggende som havets brusen, og altid var den i stand til at få en til at lægge alle kræfter i arbejdet.

Han er ikke mere, manden med den glødende energi, som altid var i stand til at fylde en med tro på egne kræfter og med tanker og håb om en virksom gerning i livet — og til sidst — manden med den store personlighed, som udførte sit arbejde i troen på livets og gerningens værdi, i troen på Gud og Guds kærlighed til mennesket.

I denne ånd, som herskede i Ollerup, blev det i rigeligt mål indprentet eleverne, at deres senere virken blandt ungdommen måtte være som et vidnesbyrd om kærligheden til selve arbejdet og til dem, de skulle virke iblandt. Dette var bærekraften for den sejrsgang, Niels Bukhs gymnastik er gået verden over til gavn for alverdens ungdom.

Gennem de mange islandske elever, som har været i Ollerup, har Islands ungdom modtaget store værdier.

I 1927 var Niels Bukh heroppe på Island og havde opvisninger

rundt omkring i landet. Den rejse blev til stor fremgang for gymnastikinteressen heroppe.

I de fleste skoler, børneskoler og højere skoler samt ungdoms- og idrætsforeninger er Bukhs mandlige gymnastik hovedfaktoren i den legemlige opdragelse. Islandske elitehold, både piger og karle, har haft opvisninger i Bukhs gymnastik rundt om i Europa.

Islands ungdom og vi gamle elever takker af hjertet og i dyb ærbødighed for Niels Bukhs minde og for alt, hvad vi har fået af store værdier fra Ollerup til gavn for udviklingen af legemskultur og opdragelse i Island.

Vort ønske er, at de, som nu skal fortsætte arbejdet i Ollerup, må arbejde i samme ånd, som der hidtil er arbejdet; thi som verden er i dag, fuld af mistillid og splittelse mellem menneskene og de forskellige nationer, er det ikke mindre nødvendigt, at der fremdeles bliver virket for et bedre og mere forstående samliv blandt de unge — et samliv, der bygger på tillid og kærlighed til næsten og på hensyntagen til andet end ens eget jeg.

Give Gud dem styrke i det arbejde! Held og lykke for arbejdets fremgang i Ollerup i al fremtid!

VIGNIR ANDRÉSSON

ATTERSYN

ALLE folk har dikta sine eventyr og lever meir og minder sterkt i dei — eller andre sine. Dei er so lokkande og dragande — endå sume vil gjera seg »store« ved å kalla dei »barnslege« — som livet sjølv er det. For dei fortel om liv og livssyn hjå folk, om draum og lengt, om vanskar, motbør og mang slags »trollskap«, om tru og mot og truskap som vinn. Gut og gjenta som drog ut på leiting møter kvar sitt — til vågnad, og får tap eller vinning. Men prins og prinsessa og halve eller heil kongerike er vel verd å leita etter med vågnad for alle. Og ein far og mor legg vanleg noko i nisteskreppa (madransel) til nøring heimanfrå — om det ser fatigt og smått ut. So ser me i eventyri. Og dagleg høyre me folk brukar ordet »eventyrleg« når dei møter noke »stort«, uventa, løyndomsfullt eller uskynleg, om vinning trass store vanskar. Ordet er vel jamnast knytt noke saman med »eventyr«, forundring eller trylling — om kvar kan leggja i ordet noko ulikt eiter eige syn og skyn (forståelse).

1935 sat eg saman med fru Ingeborg Appel, Askov, og såg på dei mange gymnastikkflokkane som marserte inn på Stadion framfor den store idrottshallen på gymnastikkhøgskulen i Ollerup. Alle nordiske flag ropa »velkomen« til »Den nordiske olympiade«, Danebrog det same vida ikring. Det var fest. Og i feststemning kom gymnastikkflokkar, kvar under sitt merke, fri alle i »Norderlandi«. Kor mange tusind som var samla i alt av gymnastikarar og »tilskuere« på dei mange benkeradene, hugsar eg ikkje, mange var det. Men eg kan tydeleg hugsa fru Appel sa: »Dette er rent eventyrlig.« Og ein la til: »Men Bukh er også en eventyrgut«.

Kor ofte har ikkje høyrte dei same ord av folk som kom til Ollerup og såg det som hadde vakse fram her på få år — ikkje

ved offentleg tilskot — ved sterk tiltru og utruleg godt samarbeid, eller av dei som såg framsynigar av Bukh-gymastane ein eller annan stad. Gymnastikinspektør K. A. Knudsen bruka ogso ordet »eventyrleg« om Bukh til meg ein gong. Både han og fru Appel hadde brøyt veg for »Lings gymnastikk« i Danmark, men skyna likevel verdet av det nye Bukh kom med.

Den tid eg møtte »Eventyrguten« fyrste gong på Vallekilde højskule 1896 heitte han berre Niels, og var ein vanleg »bondeknol« på 16 år. Men eg ser ham tydeleg for meg som han var då, ja alle i den gode kammeratflokk som kom saman i »hytten« om kveldane. »Hytten« — heimen til Ingeborg og Niels Hansen — var samlingsstaden, med vidopne dørar og frisk blomeange (blomsterduft) frå alle dei mange blommar som hadde fått plass her. Men her var ogso plass for ungdom — og alt som ungt var, alvor og gaman, song, oplesning. Eg ser dei se tydeleg for meg alle, Ivar Asta, Knud, Gudmund, barn til tieknælærer Bentsen på høgskulen, Kirstine, Jens og Niels, barn til Peder Bukh, ogso lærar på høgskulen, Anine Rasmussen, syster til gymnastikk-læraren, Rasmussen då, seinare Brydegård. So barni til skulestyrar Trier: Jakob Seier, Troels, Ester og Gudrun. Eg ser dei og høyrer dei, ser og høyrer Sigrid Hansen når ho las »Samfundets Støtter«. — For denne tirlande friske, glade ungdomsflokken, som »nordmannen« — so kalast eg — ogso vart oppteken i, so tett, at minnet lyser no i strålande glans.

Alle i denne flokken var ogso levande opptekne av gymnastikk og lekamskultur, som naturleg var sidan Vallekilde høgskule var den fyrste av høgskulane i Danmark som tok til med »svensk« gymnastikk — nettopp for på den vis å »odla« menneskje-livet. »Mor Ingeborg« i »Hytten« var gymnastikklærerinna for gjentone om sumaren, teiknelærer Bentsen var »fløyemann« og styrde songen i fyrste troppi av elevflokk — kl. 7 morgen. Gymnastikk var ikkje berre noko som høyrde kroppen til, han låg liksom i lufti. Og i gymnastikksalen tykte eg desse »Vallekilde-gutane« var flinke. Ikkje so at Niels då utmerkte seg i gymnastikk på nokon måte, var heller noko tung i kroppen. Jau i ein ting utmerkte han seg visst: Han gav seg aldri. Han vilde — vilde over vanskar, sleit — sleit, komm seg over, vann — vann. Men ingen av oss drøymde om den gong at Niels skulde verta ein »fornyar« og »gjenombrotsmann« i gymnastikken, ikkje han sjølv heller då.

Denne ungdomsflokken eg kom saman med i »Hytten« gjorde eit overlag sterkt inntrykk på meg på fleire vis — ikkje minst at desse ogso gjekk til kyrkje sundag etter sundag, til alters. Det var so reint naturleg, mest sjølvgeve, det var so. For skulelevane på same vis. Heim, skule og kyrkja høyrde i hop — under same høge himmelkvelven. Aldri før hadde set og kjennt at kyrkja kunde verta ein heimstad som »Valgmenighedskirken« i Vallekilde var det. Men presten Helweg var og ein vidsynt, forståingsfull mann som kunde gje noko til alle både i sine daglege foredrag på høgskulen og i kyrkja. For med vart det ei rik, spirefrisk tid på Vallekilde høgskule, med mange nyoppdagingar. Og eg veit at i mykje av dette — og meir — hadde Niels Bukh si sterke rot — alltid. Han hadde av far og mor og andre fått mykje med i niste-skreppa til utferdi, og vakta det vel, med truskap, som hans natur alltid var.

Når han seinare fekk forståing av at gymnastikkarbeidet trong til »fornying«, var det naturleg for han å knyta dette arbeidet til ein høgskule, Ollerup folkehøgskule. Når han so bygde »Gymnastikhøjskolen« bl. anna av di søknaden til gymnastikk-klassa hans var for stor, var det likso naturleg å ta høgskulefag med her, eller med hans eigne ord: »Jeg har altid ønsket at min daglige gerning her skal være præget af højskolens liv«.

Dette må understrikast på det sterkaste, for ein skynar ikkje Niels Bukh sitt arbeid og mål med gymnastikk og kroppskultur utan. Danske menn og kvinner kan vel lett skyna dette avdi i Danmark har høgskulesyn og arbeid gjenomsyra folkelivet, ogso gymnastikkarbeidet. Men ikkje so i andre land der dette er ukjent — og kanskje møter forståingslaus kritik.

At sjæl og likam er tett samanbundne kan mange skyna, men at kroppskultur og materielle verdier skal tena og utvikla åndsverdiane — det er vanskelegare å skyna, og enno tyngre å praktisera.

Me ser og ofte at ein tanke og eit arbeid som var tenkt til hjelp for livsutfolding, kan stivna til, feks. i eit »system«, og stengja for livet. I Eventyret talar ein om at eit stort tre skygger for seljes i kongsgarden som allåt manglar vatn. So kjem ein eller annan eventyrgrut fram, som rydjtar stengslor og finn vatn, ofte med små midlar, so folk reint står undrande.

Korleis Niels Bukh kom inn på tanken og arbeid med »primitiv« gymnastikk, skal eg ikkje koma inn på her. Men ordet

»Primitiv« fører tanken straks attende til noko opphaveleg, i likskap med Rousseau sitt krav: »Attende til naturen«. Niels Bukh var verkeleg som ein Espen i eventyret her: han hadde undra seg, og fann noko nytt, eller drog fram noko gammalt som vart nytt, so folk etterkvart såg og verdsette det, og nytta det i arbeidet.

No må ein ikkje straks tenkja at dei som tumla seg i gymnastikksalen etter fader Lings system ikkje hadde hudnad og høge mål. Ko mikkje der! Ling var eit stort åndsmenneskje som vilde odla og styrkja mannekroppen til god bustad for åndsmakt. Og dei som gjekk med forståing i fotefaret hans, vilde det same. Ære vere dei gamle for det! Som spente senar, retta ryggen og hugheilt song — »øiet opladt, hånden øvet, tanken på flugt over støvet«.

Niels Bukh var og den fyrste til å heidra og takka for dette når me ofte i samtale kom inn på »gamle dagar« på Vallekilde og eg i sterke lovord minna om feststundene i gymnastikksalen med Brydegård til leidar, endå Bukh ogso kunde peika på mange »mangler« som trong retting.

Ak ja alle »system« har »mangler«, og vil gjerne stivna til med åri, og treng både fornying og nytt liv, ny blodtilføring. Anten so det nye vert kalla »primitiv gymnastikk«, »ny arbeidsmåte« eller anna. Og ære vere dei som kjem med det livgjevande — nytt eller gammalt!

»Det nye« som Bukh kom med til gymnastikkarbeidet og kroppskulturen, har vore definera og motteke på mange vis, frå sur, mest blind kritik til oppglødd ros. Gamle gymnastikkinspektør K. A. Knudsen, som hadde det store oversyn over gymnastikkens utvikling frå dei eldste tider og hadde meir fri-boren versetjingsevna en dei fleste om desse spursmål, kom eingong med denna merknad i ei samtala: »Ja Bukh har i sanning fått poesi over sveitten (sveden) i gymnastikkarbeidet«. Og med dette uttrykk vilde han understrika den sterke intensitet i arbeidet som møykte opp og spente krafti til utløyising i sveitte som gav hugnad og velvære. Andre som stod utanfor og såg på, kunde peika på at den sterke sveitting var teikn på for hardt »arbeidspres«. Gymnastane sjølv som var med — eg har tala med mange — gav Knudsen rett. Bukh må då ha utløyyst noko sers verdfullt her — til »poesi«.

Og samstundes fekk Bukh i arbeidet løyst ut sine uvanlege store evner som instruktør, so det skein og stråla på mangfelt

vis. Hans friske, frodige fantasi såg og skapte nye former, kunst-sansen valde ut og sette doman med æstetisk smak, arkitekten bygde opp av småting og skar bort med skarpt — auga for minste feil — til byggverket reiste seg, alt samansveisa av ein sterk vilje, vilje til arbeid, vilje til å vinna over vanskanane, og med sterk tru på sak, på ungdom, på ånd.

Alt dette fekk ein sterkt inntrykk av når ein kom til Gymnastikkhøgskulen i Ollerup og verkeleg såg — arbeid og stell, ute og inne. Elevane fyrst og framt sjølvsgagt. Dei skyna han og han dei, og hadde gjensidig tiltru. Visst kravde han mykje og kunde slå til med tung hand til tider, og vel ikkje alltid etter pædagogiske reglar og omsyn til »komplekser« av ditt eller datt. Men dei skyna at han og dei arbeidde mot same mål, og når han spente yteevna deire til betnar, var det avdi dette gav dei beste resultat. Difor var dei ogso uvanleg glade i han, og stod som ein ring omkring han — med tiltru. Det same gjorde lærarar og tenarskap. Han var »eventyrguten«, og alle var med og bygde på »eventyrslottet«, mange elevar bokstaveleg med praktisk arbeid når det mest trengst.

Noko »eventyrleg« måtte det vera med gymnastikkhøgskulen sidan ungdom frå alle land søkte dit — frå Afrika i sud til Island i nord, frå Japan i aust til Canada, U. S. A. og Søramerika i vest, vanlege ungdomar, lærarar, lærarinner, mest sjølvsgagt frå land som låg nærmast til og fekk best kontakt.

No er det nok so at når ein skule kjem »i vinden« og vert »på mote«, so kan folk søkja dit av den grunn. Slikt ser ein. Men på den kontoen kan ein ikkje skriva den store søknaden til Gymnastikkhøgskulen i Ollerup, ikkje for alle i det minste. Og slet ikkje at »Primitiv gymnastik« av Bukh vart omsett på 11—12 ulike mål, millem dei japansk og brasiliansk, og at Bukh vert innboden til å vera innstruktor for »Primitiv gymnastikk« i land etter land. Noko »motesak« er det heller ikkje at Bukh vert innboden til dei mange land for å syna fram gymnastikk med sine danske gymnaster.

Merkeleg er det ogso at den »fremste« skulepædagogen i Japan, »skulepresident« Obara i Tokyo, venen til Kagawa, kjem til Ollerup for å få kjenskap til og forståing av Bukh sitt arbeid og åndsgrunlaget, og legg samstundes plan for Bukh si rejs til Japan.

1931 samlast innbjudingar til den store reisi »Jorden rundt« — frå $\frac{5}{8}$ til $\frac{8}{12}$, 4 månader som kastor ljøs over mykje og mangt.

Men det er uråd for meg her å stogga med dei kvar stad frå Leningrad og attende til Esbjerg.

Me høyrer ikkje sjeldan at store kunstnarar reiser frå stad til stad og tryllar folk med spel og song — til undring og gleda og jupel. Men Bukh reiste med 24 bondegutar og gjenter og »tryllada« folk ved å syna korleis desse unge kan utføra eit sterkt, friskt arbeid — etter »primitiv gymnastikk regel«, når dei har vunne rådvelde over kroppen, odla han so dansk sjæl og ånd kan lysa.

Etter reisi seier Bukh: »Vi tror også det er lykkedes os at virke overbevisende om at selv ganske jevne enkle midler — blot i pakt med det ædle — kan vække og verne om store folkelige verdier når disse midler på god måde lægges ind i ungdomsarbeidet, sådan som det sker gennem folkehøjskoler og foreninger i Danmark.«

Det var altså eit stykke dansk folkeliv — med gymnastikk, folkedans og levande illustrasjon av Andersens eventyr — han og dei »tryllar« folk med.

Undanteke Nowo-Sibirsk-Sibir, vart reisi ei stålende sigerferd (triumfferd), serleg i Japan, der innbjudingi var kome frå ministeriet — ogso med tanke på å innføra gymnastikk i japanske skular etter »Bukhs system«.

Retteleg med storfest og »feststemning« byrjar det i Mukten, og held fram gjenom Korea med stans i Seoul. Ak ja Seoul no —! Nys kom det narop frå trengande, sveltne, såra, døyande — i ruinhauger, etter krigsdyret sine herjingar. Hjelp! Hjelp! — — Men i sept. 1931 var det anna. Det store stadion med plass til 30.000 var overfylt av ventande — for å gjeva velkomsthelsing og fagning (hylde) med flag og song til 25 danskar i intenst arbeid. Og etter gymnastikkframsyningi er det som sanselaus jubel, festglede og feststemning med smil og »leve-rop«. Og festen held fram i »Morgenrødens land«. Folk reiser milelangt for å vera med til instruksjon i »Primitiv gymnastikk« (for lærarar og lærarinner) og for å sjå framsyningane. Barn og vaksne svingar med danske flag til velkomst og takk. So alle stader. Alle tilskuerplasser er opptat. Tokyo, hovudstaden, er festkledd og flagi heist, danske og japanske. Tusindtal menneske tek mot den vesle danske flokken under danbrogsmarket, som vandrar fram til festplassen ved Mikadoens slot, flankeret av barn og studentar — med danske flag. Velkomsttalar vert haldne og studenterkoret

syng den danske nasjonalsong — på dansk — som i Seoul. Levrop brusar frå tusindtal menneskje. Alle gymnastikkframsyningar har fullt hus, 2 prinsar og 12 ministrar er med. Oppglødd hylling kvar gong.

Filmapparat er i arbeid, fly durar i lufti, brevduvor flyg med bod, flagg blakrar (vifter), levrop brusar, songen tonar, »audiens« hjå guvernør og president, utferder, gåver, blommar, lange rosande meldingar i avisone med bilæte, 400.000 ialt til framsyningane. — Kva er dette? Ein undrast. Har folk i »Morgenrødens land« ein annan mentalitet enn andre? Eller har desse 25 dansker kalla på »folkelige verdiar«? I alle høve er det noko »eventyrleg«.

Og eventyret held fram på den vestlege halvkula, gjennom Canada og U. S. A. Og vidare i Danmark. Mottaking her med flag og kveikte faklar og song og taler var ikkje berre uttrykk for »undring« men for hjartevarme. På framsyningane i København, der konge, riksdag og regjering ogso var med, fekk dei ikkje berre vanleg hylling av dei oppglødde, men ogso varm takk av ministrar avdi dei saman hadde bore Danmarks navn og flag udover verdi med stor heider. I sanning eit dådsverk var gjort av desse 25, den dåd å bera dansk flag og liv med truskap og heider til andre — til forståing og samhug.

Mottakingi i Danmark kalla Bukh si »største oplevning« på reisi. Med rette. For han møtte forståing av det han djupast vilde: det å få arbeida for og tena ædelt dansk folkeliv med truskap. I det var han alltid trufast. —

Den »herligste gymnastiske oplevelse«, seier Bukh, hadde han på »Olympiaden« på gymnastikkhøjskulen juli 1935, denne fru Appel nytta ordet »eventyrleg« om. Bukh hadde nådd fram til eit stort mål no, med stort stadion som gav plass for tusindtal menneskje, der interessera kunde samlast, og vera med sjåt ungdom i ædel kappestrid for høge mål — utan »stjernedyrking« eller premie-jag (det Bukh alltid var so stert imod) — i god idrett og »folkegymnastikk« til folkeoppseding (folkeopdragelse). Pa stemna hadde han nettopp set dette sa han i eit interview, og at »delingsførerne har evnet at bevare den primitive gymnastik og give den en stilren smuk form«. Alt dette gjav Bukh den »herligste gymnastiske oplevelse«. Men ei »herleg« oppleving måtte dette og vera at han på stemna hadde evna å sameina kropskultur og åndskultur, — gymnastikk og idrett, og attåt dette målarstykke på veggen i idrottshallen, opplesing, musikk og song.

For meg var det ei stor oppleving å sjå alt dette. »Veteranar« — opptil 50—60 år — og unge, kvinner og menn, kvar flokk med sitt sermerte drag, i arbeid og song, og frå alle folk i norderlandi (Norden), innråma (indrammet) av kunst, diktning og song. Sist på kveikte faklar som til slut slokna. Og eventyret var slutt. Men framatt steig han som var drivkrafti, skaparen, og fekk ljøs over sig av det skapte, so eg såg kor høgt han trådde (stræbede), kor vidt han femnde, kor trufast han var mot arven frå barne- og ungdomsåri, mot idealet. Det var Niels som vart eventyrgut.

Niels Bukh nådde ogso til Noreg med arbeidet sitt. Mange ungdomar, gutar og gjenter, lærarar og lærarinner har reist frå Noreg til gymnastikkhøgskulen i Ollerup, fonge forståing, gle og kveik trening til arbeid og tiltak — for meir enn det reint kropskulturelle. Og boki hans: »Primitiv gymnastikk« har virka fruktbart på andre. — Om gymnastikkframsyningane til Bukh her i landet kan ein stutt seia: »Han kom, såg, og vann«, vann stort. Om »Per-ar« og »Pål-ar« (slekningane til dei i eventyret) både vilde hindra tiltak og virknad. Vår største avis sa og: »Det ser ut til vi mangler både systemet og mannen.«

Merkeleg med Per og Pål — ja dei i eventyret. Dei har og sitt »system«: dei er eldst. Og gjer nar av bror sin, Espen, avdi han undrar seg over småting og tek dei med, gapler (dumgriner) til dei misser øyre og ikkje han høyra at Espen ved sine småting vann prinsessa og halve riket. I det røynelege (virkelige) livet møter me ofte desse »sjølvkloke« att når nye krav melder seg. Men ogso ein Espen.

Me som styrde med Agder folkehøjskule og vilde få skipa til ei gymnastikkleidarklassa, noke i likskap med »delingsføreklassen« ved danske høgskular, me møtte »Per« og »Pål« ofte. Og me er mykje takksame for den hjelp Bukh ytte til nyrudningsarbeidet vårt frå fyrst, for lærarar seinare av hans elevar, som for den strålende gymnastikkframsyning han hadde på høgskulen. Som me minnest han og dei som med var med djup takksomd!

Kona mi og eg hadde god kjenskap til høgskule- og gymnastikkarbeidet i Danmark (ho hadde ogso vore gymnastikklærarinna ved Sorø høgskul) og hadde sjølvsagt gymnastikk me elevane. Men me skyna ogso vel kor sårt det trengst meir forståing av den oppsedande verdi god gymnastikk har for sjæl og kropp, og at det trengst leidarar til hjelp for arbeidet med dette. Når me so

skulde setja gymnastikkleidarklassa i gong, var det sjølv sagt at eg vende meg til min gamle ungdomsven Bukh. Og han var viljug med ein gong med rettleiding og råd, ja vilde endå »låna« meg ein av lærarane sine fyrste året, so me kom i gong. Og igong kom me 1932 med fyrste gymnastikkleidarklasa her i landet — i samband med høgskulearbeid og høgskulesyn.

Etter arbeid og strid mot fordømmar og anns har arbeidet vakse fram. No har ogso »Norges idrettsforbund« skyna verdet og ytt god studnad. Og »Noregs ungdomslag« er ogso no sterkt interessera for god folkegymnastikk. 3 høgskular har no si gymnastikkleidar-klassa, og 3 av Bukhs gamle elevar er lærarar ved desse. So me øygnar tydeleg Bukh her og. Dette gled meg mykje. For og veit han hadde uvanlege store evner som gymnastikklærar, med inspirasjonsmakt og åndskraft som skapte, gjennomglødde og bar mot høge mål. Dette kan alle læra av — kva »system« dei ellers nyttar — og seia takk for.

— — —

»Eventyrguten« er borte. Men eventyret lever — lever vidare i alle elevane, og andre, som skal bera arven vidare frem, i forståing av kva han vilde og var, korleis han nådde sine ideal i trufast arbeid utan svik eller svikt: ein sann folkegymnastikk i pakt med ånd.

— — —

Å ven frå ungdomsår eg vilde gjerne lagt blom på di grav, men rok ikkje fram. No sit eg og minnest — minnest småting og store. Nei alt det små minskar eller kverv (forsvinder) feil og mistak, og det store stig, stig — kva du vilde, kva du var, kva du gav —. Takk for det alt!

Agder folkehøgskule, 10. oktober 1950.

S. KVAALE

NIELS BUKH TIL MINNE

No kviler du for alltid, og du kviler i ditt kjære heimlands jord. — Den jorda som du med din Gudgjevna leiarevne stålsette ungdomen til å odla og dyrka — til framgang og lykke for land og folk, — for Danebrog: Fanemerket som alltid måtte haldast høgt lyft i brodden der du og gymnastane dine i taktfast gang drog fram med sang:

»Vaj højt, vaj stolt og frit vort flag
med dugen hvid og rød! — —

Kor underleg det no er å tenkja på Ollerup og Gymnastikhøjskolen — utan deg — — —. Du store ungdomsven med vilje og tru av stål og med eit hjarta som banka så varmt for vår sak. Du er no burte frå oss i kjøtet, men i ånda og i ditt store livsverk, vil du framleis leva vidare mellom oss. For du gav oss så mykje stort og godt i arv. Du gav oss varm vilje og tru til ungdomsarbeidet. — Du »gav oss ein arv til å gøyma som er større enn mange vil tru«. — Større enn mange av dei vil tru som ikkje kjende det varme hjarta ditt som alltid brann så sterkt for gymnastikken — og ungdomens store sak i Danmark — i Norden, ja i heila verda. — Dei som ikkje attom overflata hjå dej, — det robuste og ofte heftige — såg det »varme stålet« i deg, det som også fekk så mange av oss norske O.D.era til å glødest og vekkjast for ei stor sak og verta dine trugne vener. Også i Norge gror det etter dei fræ du sådde, og vi takkar deg for denne sánaden. Det var mykje strid ikring deg medan du levde. Ja, men det vil det alltid verta kring store menn og personlegdomar som deg. Du var ein stridens mann, ein sjeldsynt kunstnar og hærfører som hadde ei sjølvstendig meining — ei meining som ofte gjekk imot den store straumen på »den slagne Landevej«. — »Dog fred er ei det beste, men at man noget vil —«. — — —

Du skreiv ikkje lange verslinjer i minnebøkene våre, men det du skreiv sa oss så mykje, både om deg sjølv og det du så gjerne vilde i denne »ufreden« for oss unge. »Tjen det Gode« var alt du skreiv, men med denne einfelde, djupe og varme helsinga til oss, sit vi no att med dei beste og varmaste minner om deg. Ein sermerkt og stor dansk son — ein stor Nordens son som vi alle »De fem Svaner«, vil få eiga — har skrive namnet sitt i minnebøkene våre. Men ikkje berre det, du har for alltid skrive namnet ditt i saga om gymnastikken og ungdomsarbeidet i Norden. Eit namn som vi også i Norge vil minnst med vørðnad og takk.

Gud signe ditt minne og ettermæle, slik at vi kan få glød og kraft til å halda elden brennande, lysande og varmande for den saka som du levde og døydde — og framleis lever.

Guds fred og signing over grava di og ditt store livsverk, Gymnastikhøjskolen i Ollerup.

EJNAR O. BØ

MIT FORHOLD TIL NIELS BUKH

DET var for omtrent 30 år siden, at jeg stiftede bekendtskab med Niels Bukh. Det skete ved de olympiske lege i Antwerpen. Niels Bukh gav der en gymnastikopvisning, og efter den søgte jeg forbindelse med ham.

Jeg havde fungeret som gymnastiklærer ved folkehøjskolen i Lahtis, altså arbejdet med ungdom, der var af samme alder som den, Niels Bukh arbejdede med, og jeg var — ligesom Niels Bukh — blevet klar over, at man med den gymnastik og den arbejds-metode, som man brugte dengang, ikke kunne nå tilfredsstillende resultat. Jeg havde derfor længe søgt på at finde frem til en gymnastik, som ville passe for fuldvoksen ungdom, og som skulle give de resultater, man ventede. Da jeg så Niels Bukhs opvisning i primitiv gymnastik, blev jeg klar over, at dér var omtrent det spørgsmål med hensyn til system løst, som jeg havde grublet over. Derfor skyndte jeg mig til Niels Bukh og fik lidt at vide om, hvad det var for ungdom, han ledte, og hvor jeg kunne få nærmere besked om hans system.

Bukh var imødekommende og elskværdig. Han bad mig komme til Ollerup, hvor han havde sin skole. Dette år kunne jeg imidlertid ikke tage fri fra mit arbejde, men vinteren 1921 rejste jeg til Ollerup og blev der et par uger. I den tid gymnasticerede jeg flittigt under Bukhs kommando, og i fritiden diskuterede jeg med ham. Jeg tror, at lærere og personale, som dengang var ansat på Ollerup, blev opmærksom på den sene nattebelysning i Bukhs privatværelser. Der sad vi og diskuterede gymnastik og mange andre spørgsmål. Fra den tid stammer vort bekendtskab, som varede ved lige til Bukhs død. Flere gange senere besøgte jeg Ollerup, og Bukh var hos mig i Finland. Ind imellem skaffede vi os skriftlig oplysning om hinandens erfaringer og levned.

Niels Bukh var et sjældent menneske og en god pædagog. Han havde evnen til at fremkalde d r i s t i g h e d hos eleverne mere

end en sædvanlig lærer. Endnu så sent som i 1949, da jeg sidste gang besøgte ham i Ollerup, og da han trænede med sit hold til Lingiaden i Stockholm, så jeg, at han var den samme »heftige« lærer som i sine unge år. Jeg så ikke hans opvisninger i Stockholm, men efter øvelserne at dømme var de vel lige så fuldkomne som hans tidligere opvisninger, og af dem har jeg set masser.

I mangt og meget faldt Bukhs og mine gymnastiske anskuelser sammen; men vi kunne dog have forskellige opfattelser i detailspørgsmål. Bukh forstod f. eks. ikke betydningen af redskabsgymnastik i den udstrækning, som det sig bør. Han hang for stærkt ved de gamle lingske (ikke Pehr Henriks) anskuelser i den sag og forstod ikke idrætten. Han byggede nok en smuk idrætsplads (stadion, som han kaldte den), men den blev kun halvfærdig og benyttedes vel ganske lidt. Samme opfattelse fik jeg også vedrørende idrætshallen i Ollerup. Da den blev færdig, bad Bukh mig komme at se på den. Og jeg kom. Hallen er virkelig, som alle Bukhs indretninger, storslået, men da jeg undersøgte hallen og gjorde ham opmærksom på, at gulvet i hallen ikke var egnet til idræt, sagde Bukh: ». . . måske, men der er så godt at lave gymnastik«.

Niels Bukh var gymnastikkens mand efter de store mål, så store, at man ikke har lov til at forlange alt af ham. Vi andre, som tror, at vi forstår det hele, er smådreng og småløber i forhold til ham. I alt fald, Danmarks gymnastik har meget at takke Niels Bukh og hans gerning hjemme og i udlandet for, og dansk ungdom har ved Niels Bukhs energi fået en gymnastikhøjskole, som tilfredsstillende alle fordringer og med hvilken — efter min erfaring at dømme — ingen af de nuværende gymnastik- og idrætsinstitutter kan sidestilles. Ulykkelig og uretfærdig var også den politiske aktion, som efter anden verdenskrig kom imod Niels Bukh. Han var en tro, dansk mand og en godhjertet verdensmedborger. Som sådan må også Finland takke ham.

K. E. LEVÄLAHTI

NIELS BUKH OG ENGLAND

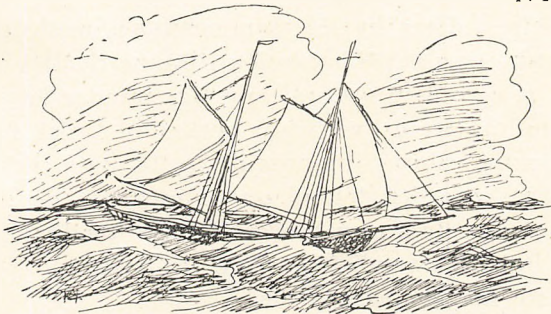
NIELS BUKHS besøg i England i 1927 med hans karle- og pige- hold og i 1936 med hans karlehold vakte vældig begejstring for de pragtfulde opvisninger, der viste bevægeligheden, styrken og adrætheden hos hans gymnaster. Der var intens interesse for koordinationen, rytmen og mobiliteten, og når man kom til de sidste afsnit af opvisningen, hilste gisp af forbavselse mændenes spring og efterfulgtes af opmuntrende bifald ved deres forbavsende flugt gennem luften.

En meget stærk indflydelse fandt sted her i landet, særlig på mændenes fritstående øvelser, og denne indflydelse er kendelig den dag i dag. Hærens gymnastikskole (The Army School of Physical Training) i Aldershot antog Niels Bukhs metoder efter den særlige opvisning, der blev givet i dens hovedkvarter.

Som følge af den inspiration, der kom gennem disse besøg, har mange englændere besøgt Gymnastikhøjskolen og havde lejlighed til at arbejde under de vidunderlige forhold der, og alle har nydt Niels Bukhs ubegrænsede gæstfrihed, en gæstfrihed, der måtte opleves for at kunne regnes for sand.

Det er et inderligt ønske hos os, der har haft den vidunderlige oplevelse at kende Niels Bukh og Gymnastikhøjskolen, at dette arbejde vil fortsætte på den måde, han byggede det op, og være et levende minde om ham og hans indsats til bedste for ungdom, ikke alene på det gymnastiske, men også på det menneskelige område, ikke alene i Danmark, men over hele verden.

IVY C. PRICE

NIELS BUKH

LEDEREN - LÆREREN - VENNEN

DA jeg blev bedt om at skrive en artikel til Gymnastikhøjskolens årsskrift 1950, som skulle være et mindeskrift over Niels Bukh, var dette den første meddelelse jeg fik om, at Bukh var død. Så efterretningen kom som et chok for mig. Jeg havde på en eller anden måde tænkt på Niels Bukh som en uden alder, uden tid; som en, der ville blive ved at leve og fortsætte sit store værk for ungdommen, ikke alene i Danmark, men i hele verden.

Det kunne ikke være rigtigt, at denne dynamiske leder, som førte sine elever gennem deres arbejde til et højere bevidsthedsniveau, som i sig rummede noget af profeten og skjalden, ikke længere var i stand til at ægge ungdom til handling. Det kunne ikke være rigtigt, at Bukh var død. Han havde ofte sagt: »Når jeg ikke længere kan arbejde, lægge planer og skabe, så er jeg død«.

Jeg er overbevist om, at jeg taler på de mange amerikanske kvinders vegne, som har studeret hos Bukh, når jeg siger, at ingen oplevelse i deres liv kan sammenlignes med de uger, der blev tilbragt på Gymnastikhøjskolen i Danmark. Det er noget af det rigeste, vi ejer. Disse uforglemmelige minder har vi bevaret ikke på grund af, hvad hver af os opnåede i fysisk henseende i de timer, der blev brugt til arbejde og træning, ikke fordi vi mentalt beherskede den teknik og de metoder, der blev brugt for at lære os nye ting, men snarere fordi vi mødte den åndelige egenskab i Bukhs personlighed: hans uselvskhed og hans hengivne tjeneste for menneskeheden.

Jeg er i besiddelse af digte, breve og essays fra mange amerikanske piger, som uopfordret skrev om den håndgribelige gave,

de modtog fra Bukh, mens de studerede hos ham i Danmark. De udtrykker alle deres hengivenhed for ham, for skolen og for ligefremheden i dansk livsførelse og danske vaner, som de her ved fik lejlighed til at opleve. De modtog stærke indtryk af de danske elever og disses trofasthed overfor formålet og ønske om at tjene deres sogne, når de selv havde høstet sådanne fordele.

De beundrede den dybe følelse hos danske piger, som ved sommerskolens slutning med tårer i øjnene tog afsked med deres forstander og sagde det jævne, men dog smertelige »Tak for i sommer«.

Mange af disse breve og digte indeholder citater fra foredragene, ord, som Bukh ofte gentog. »Ord er uden værdi, når der ikke er dåd bag dem.« »Som de unges udvikling er, således vil fremtiden blive.« Og: »Hvad en ønsker at gøre, det kan han fuldføre, hvis interessen er tilstrækkelig stor, og hvis han vil give sig helt for at gøre det«. Alle disse citater er uddrag af Bukhs filosofi, den han så fuldkomment levede efter.

De amerikanske kvinder undrede sig over den måde, på hvilken Bukh omgav sine elever med kultur, kunst, musik og litteratur, og hvordan han bragte til Ollerup til festerne det fineste i billedhuggerkunst, malerkunst og drama. Jeg havde det privilegium i Ollerup i 1935 at overvære en af disse herlige begivenheder. Skønheden ved og optogene fra festen ejer jeg stadig i form af levende billeder, som jeg tog ved den lejlighed, og jeg har stolt vist dem frem for mangan student og for selskaber af voksne over hele Amerika. Personligt og fagligt er mit liv blevet rigere, fordi der blev givet mig lejlighed til at studere under så stor en læremester. I syv somre rejste selskaber af amerikanske gymnastiklærerinder til Ollerup for at studere under Bukh. Jeg havde den ære at ledsage seks af disse selskaber. Over 150 lærerinder tog del i disse sommerkursus og har lært dette arbejde fra sig i 23 stater fra Canada til Mexiko og fra New York til Californien, såvel som i Kina, Japan, Tyrkiet og Lithauen.

En amerikansk opdragelsesinstitution, Russell Sage College, hvis præsident, Helen McKinstry, var Bukhs gode ven og kollega, gav ham en æresdoktorgrad for hans bidrag til denne skoles undervisningsprogram.

Bukh har meget stærkt øvet indflydelse på kvindegymnastikken i U. S. A.

Under mit studium af og undervisning i Bukhs gymnastik blev

der tildelt mig den opgave at bearbejde, ordne og offentliggøre hans »Primitiv Gymnastik« til amerikansk brug. Denne bog, kendt som »Fundamental Gymnastics« er blevet brugt i stor udstrækning over hele Amerika.

En sommer, da vi studerede i Ollerup, skrev en af de amerikanske piger følgende digt, betitlet slet og ret »Picture«. Jeg har sat pris på det i mange år, og nu ønsker jeg at lade det gå videre til jer, som har kendt og elsket Niels Bukh.

The Artist —

Moulding bodies
Creating from his soul's picture
Living statues
Bronzed by sun,
Erect and strong
And free.

The Teacher —

Keen and alert
Training mind
As well as body
To think and act
At will.

The Man —

Simple, understanding
Friend —
Inspiring youth
To be its best
In body, mind and soul.

The man of vision — Niels Bukh.

De amerikanske kvindelige O. D.'er hilser Niels Bukh, lederen, læreren, vennen, og tilsiger vor fortsatte interesse og hengivenhed for hans værk. Vi har tillid til, at hans skole vil trives under dens nye, unge ledere, og det er vor bøn, at de vil have indsigt og klogskab til at føre videre hans høje idealer for og mønstre på skønhed og dygtighed.

Bukh vil leve videre gennem sine hengivne O. D.'er.

EMILY R. ANDREWS

TIL MINDE OM NIELS BUKH

GYMNASTIKKEN har mistet en af sine største lærere og Danmark en af sine berømteste sønner. Således var mit første og smertelige indtryk, da den sørgelige efterretning om Niels Bukhs død nåede til mig. Nogle uger forinden var vi skiltes i Bruxelles, omgivet af hans ypperlige gymnaster og af lederne for »Fédération Belge de Gymnastique Éducative«, og dette i en atmosfære af triumf, glæde og broderskab. Ingen kunne da — måske med undtagelse af ham selv — forudse, at den ubønhørlige skæbne ville sænke sig over denne meget kære ven.

Ualmindelige evner og vilje til at føre sine planer igennem, støttet af et reformatorideal og af kærlighed til Danmark og dets ungdom, havde ansporet ham til at skabe sit hovedværk, enestående i verden: Gymnastikhøjskolen i Ollerup. Det er i dette vidunderlige hjem, som hans elever hjalp til med at bygge, hans så egenartede idé kan folde sig ud, og der, hvor han — befriet for systematiseringens og teoriens lænker — gav det fulde mål af sit enorme talent som opdrager og som skabende kunstner. Hans tro, hans indsigt, hans mod og hans energi havde indbragt ham bifald fra utallige skarer af publikum verden over. Hans opvisninger var — som hans undervisningstimer — en oprulning af levende billeder. Disse forbavsede tilskuerne. De besejredes og begejstredes over de opnåede resultater, som kunne grænse til det overmenneskelige. Efter udførelsen af øvelserne, der blev gennemført under religiøs stilhed, fulgte et tordnende bifald. Så fuldendt korrekte var stillingerne og bevægelserne, så stor var holdenes præcision, så fuldkomne var de vanskelige øvelser og den æstetiske præsentation.

Siden mit første ophold i Danmark i 1904 har jeg kunnet følge

mesterens arbejde. Han bærede mig også med sit rige og trofaste venskab. Måske visse utaknemmelige personer har tvivlet om hans ligeså overordentlig rene hensigter, men her i Belgien har vi altid haft en særlig agtelse og en fuldkommen beundring for ham.

Megen kritik, ofte mere egennyttig og lidenskabelig end uparlisk og retfærdig, er blevet rettet mod Niels Bukhs arbejdsmetode. Men den har, ligesom hans ivrigste bagtalere, ikke kunnet fornægte den umådelige og uimodståelige bevægelse, der er fremgaaet af hans konstruktive kraft, og som stræber mod at gøre gymnastikken mere dynamisk, mere smidiggørende, mere udtryksfuld, mere rytmisk, mere virkningsfuld, mere strålende.

Når han arbejdede med børn, med kvinder og med mænd, hvis forskelligheder i legemsbygning og udvikling han kendte, men som han ønskede at gøre til det ædle menneske, gik han frem efter en simpel metode, » p r i m i t i v g y m n a s t i k «. Denne genskabte, ved at bekæmpe stivhed, muskelsvaghed, inkoordination, slaphed, ligevægten i legemerne og i de menneskelige funktioner, samtidig med at han formede personligheden og hærdede sjælen og legemet.

Hans fordringer på de gymnastiske præstationers område var ualmindelig store, hvad angår intensitet, energi, træning og disciplin. Hans gymnaster var af stål; deres præstationer, især i eliteopvisningsgymnastik, forbavsede ved deres usædvanlige færdighed. Aldrig blev helheden ofret til fordel for den bedre begavede individualitet. Altid respekterede Niels Bukh opdragelses-systemets fundamentale principper, og han begrænsede sig til at reagere overfor måden, hvorpå Lings idé blev ført ud i praksis.

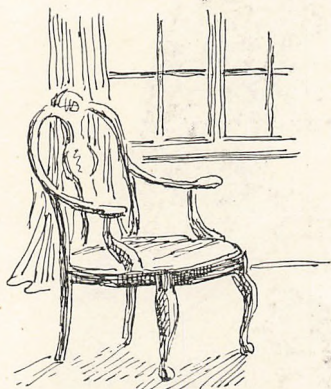
Han opnåede at p o p u l a r i s e r e gymnastikken, og i denne henseende blev han »en gudernes gave«.

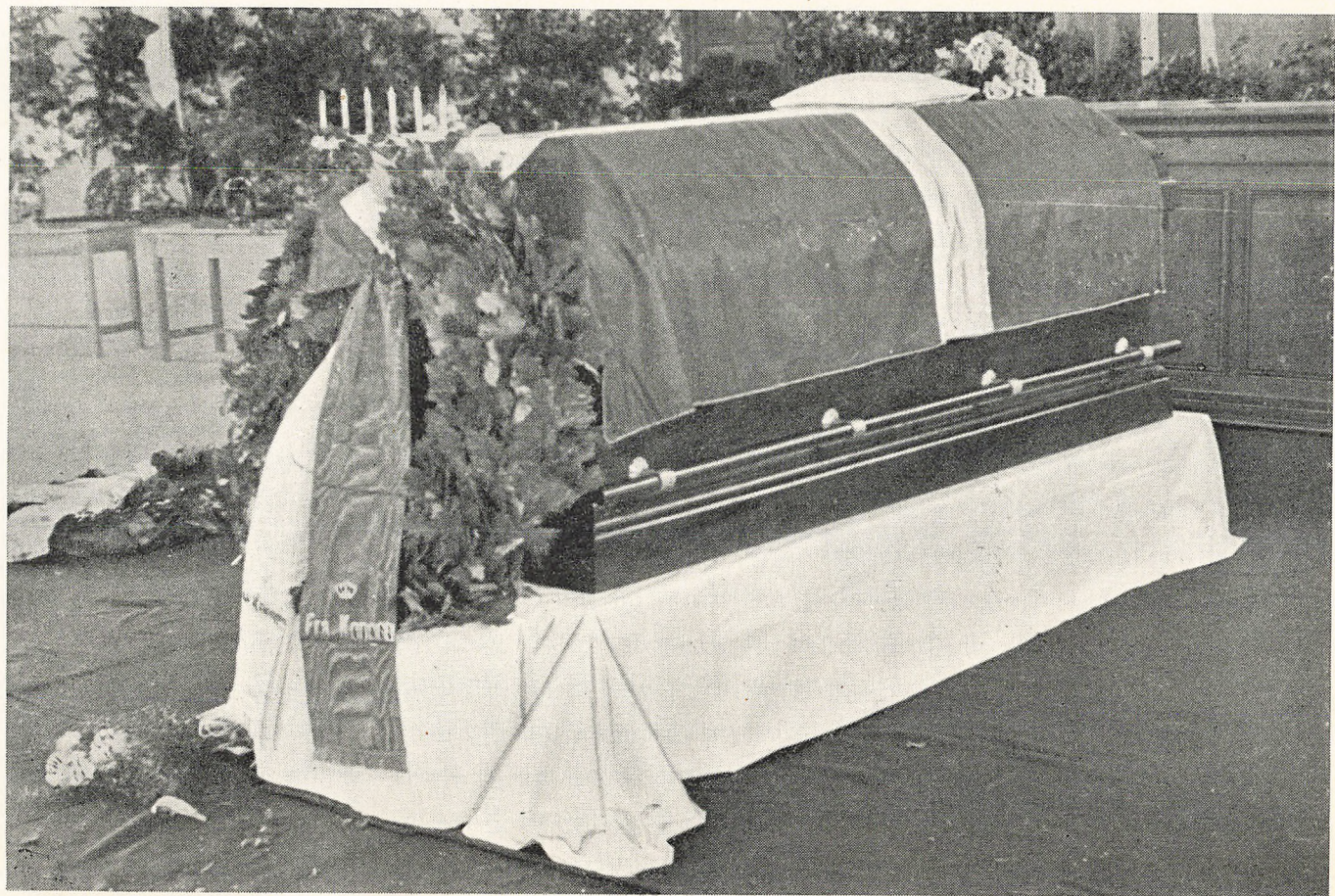
Historien, som upartisk dommer, vil afgøre, hvad der af den store afdødes arbejde vil modstå tidens prøvelser. Jeg for mit vedkommende bekender, at hans opsigtsvækkende bidrag til gymnastikkens udvikling har åbnet denne nye veje, givet den bedre muligheder, og at hans ubestridelige energi har skabt af Ollerup et forbilledligt storværk.

Den sidste hyldest fra Belgien er så meget smerteligere, som det er i mit land, at Niels Bukh, allerede undergravet af sygdom, foretog sin sidste apostelrejse, rede til at ofre sig selv.

De belgiske gymnaster bøjer sig i respekt for og i taknemmelighed mod denne eminente opdrager, hvis inspiration og talent har sat verden i bevægelse, og som har forstået i særlig grad at kaste glans over arbejdet for kultur og menneskelig lykke.

H. DE GENST

I 1. Samuelsbog fortælles der om David hos kong Saul, at han ikke længere følte sig tryk i Sauls hus. »Der er«, sagde han, »kun et skridt imellem mig og døden«.

Han gjorde da den aftale med Sauls søn, Jonathan, som var hans ven, at han skulle drage bort. Og når nogen spurgte efter ham, skulle Jonathan svare, at han var rejst hjem til Betlehem for at tage del i en offerfest. »I morgen, når din plads står tom, vil du blive savnet,« sagde Jonathan.

Denne bondeknøs, som var hentet lige ind fra hjorden, var kaldet til at øve stordåd i Israel. Hans liv var som et eventyr. Men han kom ikke sovende til det. Han måtte bruge al sin kraft og kløgt, men lykken var ham god, han vandt mange sejre og megen folkegunst. Længe stod han på sin magts højde. Dog var hans sidste år ikke lyse, på forskellig måde fik han nedgangen at mærke, men da hans plads stod tom, blev han savnet i Israel, ingen kunne fylde hans plads.

Hans lyder og dyder var åbenbare, men Gud havde sit tag i ham, og derfor var han ikke blot en hersker, som kunne føle sin magt, men også den ydmyge mand. Gud havde det stærkeste tag i ham og slap ham ikke.

I morgen, når din plads står tom, vil de savne dig, sagde Jonathan. Det samme kan siges om den mand, som nu er gået bort, og vi er samlet om hans bære her i dette mægtige rum, der er udtryk for hans trang og evne til at skabe noget stort.

Vejfarende, som kommer forbi og ser herop imod skolen, vil sige: hvor underligt, at manden selv ikke er der mere.

Niels Bukh var en gæstfri mand og når han bød ind, var der både hjærterum og husrum, mange skønne oplevelser har han beredt egnens folk igennem årene, det kan ikke være andet end,

at denne storslået gæstfri mand vil blive savnet, når hans plads står tom. Det ville være utaknemligt andet.

De tusinder af elever rundt om i landet og ud over landets grænser, som nu har modtaget dødsbudskabet, vil have svært ved at forstå, at en mand, der kunne udfolde en sådan vitalitet, er død. Han, der fyldte denne skole med sin stærke og myndige personlighed, hans plads står tom, og han vil blive savnet.

Mest vil han savnes af hans trofaste medarbejdere. Han krævede meget af sig selv, sovende kom han ikke til sine sejre — og han krævede meget af andre, men han havde en stor evne til at knytte andre til sig, så de fulgte ham med hengivenhed og med glæde. Nu er hans plads tom iblandt dem, de har mistet deres faderlige ven.

Det mest iøjnefaldende hos Bukh og højst beundrede var hans skaberevne, hvori der utvivlsomt var indslag af det geniale, og hans umådelige energi, som til sidst oversteg hans kræfter. Sine sidste kræfter satte han ind på at genrejse hans livsværk indadtil og udadtil, og det var faktisk ifærd med at lykkes. Man så det særsyn, at en 70-årig begav sig på togt, skønt der var ringet 1. gang, og når der er ringet 1. gang for en mand, så betyder det, at nu er der kun et skridt mellem ham og døden.

At han således satte sine sidste kræfter ind, skal han ikke lastes for.

Men det smukkeste, vi så hos ham, var den ydmyghed og dybe beskedenhed, som jo også var til stede i hans modsætningsrige sind. F. eks. hans egen livsgerning og det inderste i den, stod han overfor med stor ydmyghed og med følelsen af egen begrænsning.

Niels Bukh var som kong David en mand i Guds hånd, med lyder og dyder i fald som i sæde. Derfor var han ikke blot den store og stærke og myndige mand, men også den ydmyge mand, en mand, som var bestemt til ikke alene at vinde sejre og have fremgang, men også til at ydmyges dybt, en af »de udvalgte«.

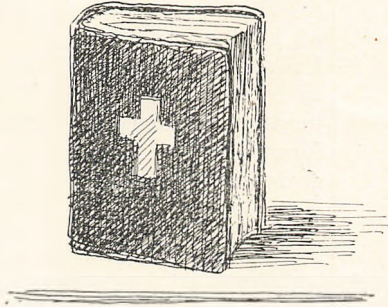
Niels Bukh stod i livets tjeneste her på jorden, med al sin kraft og evne stod han i livets tjeneste, og det var en lykke for ham at falde, medens han stod i sin gerning. Men hvor hans egentlige ståsted var, og hvor han havde hjemme, derom kunne der ikke være tvivl, det lagde han ikke skjul på. Gud var den ensomme mands eneste fortlørlige, den eneste, som kunne tumle denne stærke, selvrådige mand.

Nu da han ikke er her mere, tør vi vel sige som Jonathan om David: »Han er draget op til sin faders hus«.

Når Gud griber et menneske og holder det fast i dets liv og viser sin langmodighed imod det, er det ikke for at slippe det i døden, men for at føre det hjem.

I morgen, når din plads står tom, vil de savne dig. Andre skal prøve at føre gerningen videre, måtte Guds velsignelse være over gerningen på dette sted.

NIELS HANSEN

»Som dugg på slagne enge,
så falder livets ord
på kristnes sottesenge,
i sky da håbet gror,
og trøsten over døden
deraf er førstegrøden,
forsvunden er derved
al dødens bitterhed.«

SÅDAN siger Grundtvig i sin kendte begravelsessalme. Vi finder her et af de smukkeste billeder på livets afslutning. Døden sammenlignes med engen ved midsommertid, hvor manden med leen har gået. Det frodige græs har måttet bøje sig, og blomsterne ligger visnede hen. Menneskelivets naturlige herlighed — dets blomstring — er nu forbi; forbindelsen med livet her på jorden er skåret over. Og dog falder Guds ord, livets ord, som duggen ned over de slagne enge. Selv midt i døden skænkes der mennesket trøst og håb fra Gud. Livets ord lyser over dødens bitterhed, så mennesket med håb i sindet kan se manden med leen komme og overskære forbindelsen med det, vi kalder menneskelivets naturlige herlighed.

For der er noget hos mennesket, der kan kaldes den naturlige herlighed; vi finder den i barnets glæde og tillidsfuldhed og hele umiddelbarhed. Barnets eventyrverden, hvor man vinder prinsessen og det halve kongerige, er et vidnesbyrd om den naturlige herlighed, hvor fjernt fra virkeligheden eventyret end kan være. Og siden viser herligheden sig i alle de strålende og skønne drømme og syner, som hører ungdommen til, — drømmen om den gerning, man vil øve, drømmen om, hvad livet vil bringe. Og i manddomstiden møder vi herligheden, når drømmen skal

omsættes til dåd og virkelighed. Da har man kraften og pladsen til at virke, og også i denne tid kan livet sætte dejlige blomster, som kan give glæde, selv om der også er drømme og syner, som ender i nederlag. Men hvad livet end kan bringe os af lyst og godt, så kommer der dog en nat til sidst, hvor alle blomster visner. Vi synger om det:

Menneskeliv er som græsset i enge,
blomsten vi ligne fra isse til fod,
stormene hvine, og bladene hænge
visnet, man ved ikke mer, hvor den stod.

Det er det, som også Niels Bukhs død har mindet os om. I hans liv har der også været blomster, der kunne fryde ved deres farve og duft. Nu er det ikke så mange år, jeg personlig har kendt Niels Bukh, så derfor kan man mene, at jeg kender for lidt til hans ungdoms syner og drømme, men den, der står her på hans skole, kan dog se, hvilke syner, der lyste for ham i ungdomstiden, for her har blomsten sat sig frugt, her er drømmen omsat til dåd. Her har han gennem tredive år skabt et hjemsted for unge mennesker, som kom her for at få hjælp til at være med i ungdomsarbejdet hvor i verden, de kom hen.

Niels Bukh var jo et menneske, der kunne fejle, som vi andre kan det, og han vidste selv, at han kunne fejle, hvilket er knap så almindeligt, men skal vi forstå ham, som han var med sine fejl og i sin storhed, da må vi forstå ham ud fra hans ungdomssyner. Han havde set, at ungdom trængte til hjælp, han havde set, hvad det betød, at ungdommens fritid blev brugt på en sund måde, så man kunne styrkes til sit arbejde gennem fritiden i stedet for at svækkes. Og det var da dette syn, han viede sit liv; det var i virkeliggørelsen af dette syn, at det blomstrede omkring ham.

Det er Søren Kierkegaard, der siger, at hjertets renhed er at ville eet; nu er det jo ikke helt ligegyldig, hvad det er, man vil; man kan ville det onde, og man kan ville det gode; men den, der vil eet — og kun eet — kan blive stærk i en verden, der er så forvirret, at den tit næppe ved, hvad den vil. Man kan blive stærk til det onde, hvis det er det onde, man vil, som Kaj Munk viser det i »En Idealist«, og man kan blive stærk til det gode, hvis det er det gode, man vil.

Niels Bukh ville eet; han ville virkeliggøre sin ungdoms sy-

ner, — han ville se ungdommen som en sund og viljestærk ungdom. Det var dette syn, han viede sin kraft; man kan sige, at han gjorde det ensidigt, — i hvert fald så ensidigt, at han fik sig modstandere, — der stod strid om hans navn, — og han kunne jo også fejle; andre kunne se det, og han selv kunne se det. Han kunne synes at være hensynsløs. Men bag det hele lå hans kærlighed til den ungdom, der kom på hans skole, og som skulle være med til at virkeliggøre hans syner. Skal man spørge den ungdom, da vil den nok sige, at han kunne synes at være hård, men de vil også sige, at det var hans kærlighed, der lå bagved. Det var kærligheden til gerningen, som var drivkraften i det hele. Derfor føltes denne skole af eleverne som et hjem, derfor bar gerningen frugt ud over landet.

Han ville eet; derfor blev hans styrke og hans svaghed måske mere iøjnefaldende end så mange andres. Men lad det være sagt, at han ville det samme lige fra det øjeblik, han begyndte at virkeliggøre sin ungdoms syner og indtil sin død. Og for at forstå hans skæbne de sidste år må vi sige, at hans ungdoms syner ikke alene gjaldt dansk ungdom, men ungdom fra hele verden. Han blev i sine sidste år beskyldt for at have villet noget andet end det ene, som ellers havde fyldt hans liv, men det er forkert; det var stadig kun dette ene han ville. At han så i sin bundethed til dette ene måske ikke forstod tiden helt og måske kunne gribe fejl, hvilket de, der styrede landet jo også gjorde i endnu højere grad, det retfærdiggør ikke beskyldninger imod ham for at ville noget andet. Det, han ville gennem hele sin gerning, var eet og det samme. Han ville arbejdet for ungdommen, og ungdommen må være ham taknemmelig, fordi han havde den vilje og den styrke, så arbejdet blomstrede for ham.

Men der kommer jo den dag, da menneskelivet er som de slagne enge og menneskets vilje må bøje sig. En dag hører blomstringen op, og mennesket må lide sit nederlag overfor døden; det gælder for ethvert menneske, enten dets liv har været, hvad vi kalder rigt eller fattigt, — enten det har været sejrene eller nederlagene, der har præget det. Og nu har også Niels Bukh måttet bøje sig for døden.

Men Gud er stærkere end døden, og hans ord, livets ord, falder som dugg over de slagne enge; hans ord bringer håb og trøst, for det ord har givet os det evige livs blomst.

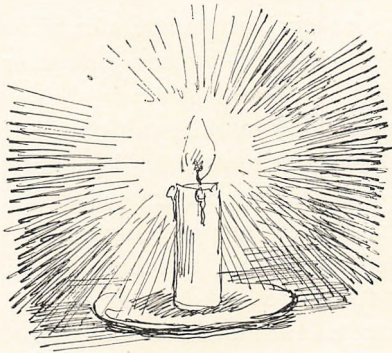
Vi synger i én af vore salmer:

Lad for os, som tro på dig,
 livets blomster overgro
 gravens mørke tilje,
 og ved kirkegårdens port
 vift fra os hver skygge sort
 med din hvide lilje.

Når vi står ved kirkeporten, spørger vi os selv — som altid, når vi møder døden eller tænker på den — om døden er skumring eller gry. Ser vi blot på menneskelivets naturlige herlighed og blomstring og mener, at den er tilværelsens mål, da er det skumring, hver gang døden gør sin høst; men tør vi give os Gud i vold i tro på ordet om syndernes forladelse og kødets opstandelse og det evige liv, da kan døden trods al dens gru og ensomhed stå for os som den korte nat, hvor aften og morgen går i eet. Da kan livets blomster overgro gravens mørke tilje. Gud har ved sin enbårne søn forkyndt os, at vi skal opstå, som han opstod, derfor kan vi også tage det sorte kors fra graven og plante en lilje, hvor det stod.

Niels Bukh kendte til synd og nåde, han vidste, at mennesket må skjule sig i Guds kærlighed. Og nu ved hans død vil vi bede for ham, at livets blomster må overgro gravens mørke tilje.

HENRIK DONS CHRISTENSEN

MIT første Indtryk af Niels Bukh stammer fra Vallekilde Højskole 1897. Han var da 17 Aar gl. Han var lige kommen hjem fra Nørremølle i Sønderjylland, hvor han havde tjent en Sommer. Det var, saa vidt jeg husker, den 3. Novbr. Eleverne til Vinterskolen var begyndt at komme. Han skulde det Aar være Elev. Han stod oppe paa en Trappe og talte til nogen, han kendte, der gik neden for.

Hans den Gang lysegule Haar kronede det ejendommeligt levende Ansigt. Jeg stod ogsaa der neden for og saa op paa ham. Jeg havde hilst paa ham, saa jeg vidste nok, hvem han var.

Som han stod der oppe, gik der ud fra ham en underlig dragende Magt, som jeg ikke har følt hos nogen anden. Man fik Lyst til at faa med ham at gøre, der var noget æggende, opmuntrende, elektricerende hos ham. Man følte sig umiddelbart tiltrukket. Det var som en Naturmagt, der virkede i ham. Ligesom et Bjerg, en Flod, en Skov kan udøve en dragende Magt over Beskueren.

Jeg har meget ofte siden tænkt paa dette Indtryk. Det er jo en medfødt Gave, det er ikke noget, der kan læres, eller som man kan erhverve sig ved Flid og Anstrengelser.

Naar jeg gennem Aarene har set Ungdom flokkes om ham og selv har været med i Flokken, saa har jeg maattet tænke paa hin Novemberdag for mere end 50 Aar siden.

Og naar jeg gennem Aarene har set de store Bygninger og de mange Anlæg vokse frem paa denne Bakke, da ser jeg paa alle disse Ting som et Resultat af denne Naturmagts Virksomhed.

Naar man har talt om et Eventyr ved Tanken om de store Anlæg, saa er det jo ogsaa rigtigt nok. For Niels Bukh ejede

intet, da han kom her; og han har jo ikke drevet nogen produktiv Virksomhed, det er altsammen kommen som en Art Gaver til ham, som et Vederlag for, hvad han af de Evner, der var givet ham, har skænket dem, han arbejdede med.

Saadanne Naturgaver, som der her er Tale om, kan jo bruges til Lykke eller til Skade for ens Medmennesker. Alt efter som dens Tilbøjelighed er, der har faaet disse Gaver betroet. Og de kan bruges til egen Fordel eller til andres Vel.

Og dersom man vil spørge, hvad var nu Niels Bukhs fremherskende Trang og Længsel fra Ungdommen af og op til de 70 Aar, saa vil jeg svare, at det var **Trangen til Fællesskab med dansk Ungdom**. Det var hans største Glæde at være sammen med den.

Det er ingen Overdrivelse at sige, at Niels Bukh elskede dansk Ungdom. Og den, der elsker, ønsker ikke bare at modtage, men ogsaa at give. Og det er denne Given og Modtagen, der er Indholdet i Livet og Tilværelsen.

Men den, der elsker, ønsker ogsaa at se det, som han elsker, trives og udfolde sig; og han vil endvidere ønske, at Udfoldelsen sker i den Retning, som han anser for den mest frugtbringende.

Naar jeg nu har sagt, at Niels Bukh elskede dansk Ungdom, maa der dog anføres en vis Begrænsning. Han elskede den **legemligt sunde og stærke Ungdom** og især den Del af Ungdommen, der ogsaa havde aandelige Interesser, der maa vel siges i Særdeleshed den, der søger til de danske Folkehøjskoler. Det var Fællesskab med denne Ungdom, der var hans Livs største Glæde.

Naar det blev den Del af Ungdommen, Niels Bukh fortrinsvis kom til at arbejde med, saa ligger Forklaringen dels i de medfødte Evner og dels i den Paavirkning, han i sin Opvækst var Genstand for.

Han var jo af gammel Bondeslægt, nærmere bestemt af Storbondeslægt. Det gjaldt paa baade Faderens og Moderens Side. Men hans Fader var gaaet bort fra Landbrugserhvervet og var blevet Højskolelærer; og Niels Bukhs Opvækst kom til at falde paa en Folkehøjskole eller i alle Fald i Højskolens Luft. Og hans Forestilling om, hvorledes et rigt Ungdomsliv leves, blev præget heraf.

Det var oprindeligt Forældrenes Haab, at han skulde blive Højskolelærer. Men det viste sig efterhaanden, at hans Evner ikke gik i Retning af Højskolens Hovedfag: Historie og Digtning. Hans Evner laa mere paa Naturkundskabslinien.

Og der kom en Række Aar, da han ikke ret vidste, hvad han skulde slaa ind paa, indtil han fandt sin Plads paa Gymnastikkens Linie; og her viste det sig, at han havde ganske særlige Evner.

Det var i Vallekilde, Niels Bukh oplevede Mødet med den Lingske Gymnastik og blev stærkt grebet af den.

Men førend Niels Bukh helt kunde gaa ind for Gymnastikken, maatte han foretage en Forskydning af dens Maal. Der er sagt om Pehr Henrik Ling, at Maalet for hans Gymnastik var »at give Norden sine Mænd tilbage«, for ret at fatte Meningen, maa Mænd understreges. Det var Kraften og Sundheden, Ling sigtede paa først og fremmest.

Niels Bukh giver Gymnastikkens Maal en Drejning i Retning af det »Skønne«. Niels Bukh er efterhaanden blevet noget af en Skønhedsdyrker, hvad ogsaa saavel hans Gymnastik som Gymnastikhøjskolens Anlæg baade ude og inde bærer Præg af.

Og naar hans Gymnastik har vunden saa stor Yndest og har vakt saa stor Opmærksomhed, er der for mig ingen Tvivl om, at det i høj Grad skyldes det stærke Skønhedsmoment, der er indført i Gymnastikken.

Det gælder ikke alene Skønheden i de enkelte Gymnasters Bevægelser, men ogsaa den særlige Evne Niels Bukh har udviklet i Retning af at skabe skønne Billeder i Opstillinger og Bevægelser.

Og det er vist ogsaa saaledes, at det for en stor Del var for at naa det eftertragtede Maal af Skønhed, den primitive Gymnastik blev skabt; men herom kan naturligvis andre med større Vægt udtale sig.

Ved Gymnastikhøjskolens Indvielse i 1920 blev Niels Bukh af en af Talerne karakteriseret som Kunstner. En Kunstner, der ikke arbejdede med Pensel eller Mejsel, men i levende Menneskemateriale. Deri var der meget rigtigt.

Jeg har sagt, at Niels Bukh elskede dansk Ungdom; men den, der elsker, ønsker, at Genstanden for hans Kærlighed skal nærme

sig endnu mere til det fuldkomne, end den er i Forvejen; og det var Niels Bukhs store Lyst at være med til at skabe, ikke bare en sund og kraftig, men ogsaa en skønhedspræget Slægt.

Dog maa det ikke glemmes, at Maalet var samtidig at skabe en Slægt, der var villig til at finde og fylde sin Plads i en Tjeneste for Folk og Fædreland.

Og naar det har været ham forundt at bære Danebroge til fjerne Lande og gøre Danmarks Navn bekendt bag Verdenshavene, saa har han følt en ydmyg Stolthed og en stille Glæde derved.

I sit Arbejde med at danne de unges Legemer kunde han undertiden synes haard; men de unge hang ved ham alligevel, for de forstod godt, at kun ved Fasthed kunde det eftertragtede Maal naas. Og bag ved Haardheden følte de godt nok den Kærlighed til Ungdommen, som bar hele hans Arbejde.

Jeg har sagt, at den stærkeste Trang hos Niels Bukh var Trangen til Fællesskab med dansk Ungdom. Der er dog næppe nogen Tvivl om, at han til Tider ogsaa har drømt om et Hjem med Hustru og Børn; den Lykke blev ham ikke beskaaret. Om Aarsagen hertil skal jeg ikke tale; men der er vel ikke Tvivl om, at det Savn, som han her har lidt under, har ført ham til med endnu større Kærlighed end før at søge Fællesskab med dansk Ungdom i Almindelighed. De sidste Aar, hans gamle Mor levede, hang han ved hende med en rørende Kærlighed. Siden den Tid var han, syntes det, en ensom Mand. Men der er næppe Tvivl om, at den Strøm af Hjertevarme, der skulde have bundet ham til et Hjem, nu strømmede ud mod den store Kreds af Ungdom, det blev hans Livs Glæde at samles med.

Paa Gavlen af Niels Bukhs Barndomshjem i Vallekilde stod der et Vers, som de fleste kender. Det var en Bøn fra Husets Beboere til al Kærligheds Kilde. Der stod:

Regn os til dit Vennelag,
 under vort det ringe Tag
 værdiges at træde.
 Hør vor Bøn, og hør vor Sang,
 giv Guds Fred sin rette Klang,
 os Vorherres Glæde.

Grundtvig.

Denne Bøn fra Barndomshjemmets Gavl blev han ved at kunne nynne paa, selv under de Tider, da Jubelen og Hyldesten over hans straalende Opvisninger bruste om hans Hoved.

Han var jo ingenlunde døv for den Hyldest, der i hans kraftigste Aar ydedes rigeligere end noget Menneske har godt af, men han klarede sig dog igennem al den Ros, der ødsledes paa ham. Der kom en Dag et Tilbageslag, og saa gik det den anden Vej. Den megen Ros forledte ham til at tro, at han havde Evner paa Omraader, hvor han ikke havde dem; men naar man har villet tillægge ham Handlinger, der kunde skade vort Fædreland, saa er det helt hen i Vejret. Mistanken pinte ham meget. Og hans sidste Spillen Hazard med sit Helbred paa Rejsen i April var vel dikteret af hans Ønske om Oprejsning.

Han har haft sine Fejl og sine Fald, men vi, som har kendt ham fra hans Ungdom af, har ikke kunnet glemme, hvad for en festlig og livsglad ung Mand han var. Og naar nu hans Løbebane er endt, vil vi sige ham Tak for, hvad han har givet os under Livsvandringen.

Lad mig til Slut minde om, hvad en af dem, der vaagede hos ham en af de sidste Nætter, har fortalt. Han laa en Nat og gentog, mange Gange, Fadervor. Nu og da gik det i Stykker for ham, saa han ikke mere kunde huske Ords og Sætningers Rækkefølge. Saa udbrød han: »Hjælp mig!« og naar han saa fik Hjælp, kunde han ligge og gentage Velsignelsen, som hans Forældre derhjemme sluttede Morgenandagten med:

Herren velsigne os og bevare os!
Herren lade sit Ansigt lyse over os og være os naadig!
Herren løfte sit Aasyn paa os og give os sin Fred!

Saadan var han paa det sidste vendt tilbage til Begyndelsen i Barndomshjemmet hos hans fromme Forældre.

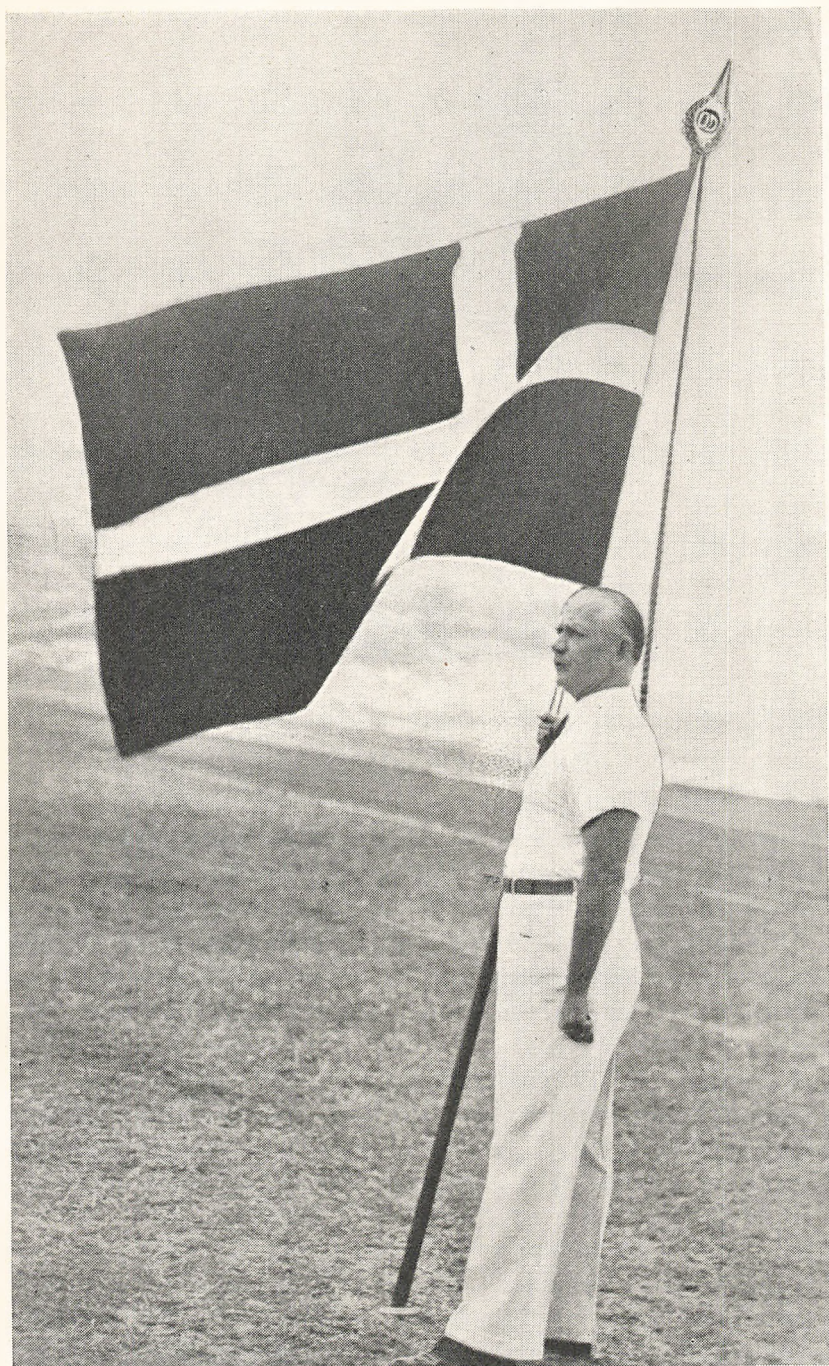
Og lad mig slutte med et Vers af den Salme, vi sang før, som er en Bøn til vor himmelske Fader:

Os overstraale din Herlighed,
som Solen ved Middagstide,
og lys over os i Graven Fred
med Solebjergsskær det blide.

LARS BÆKHØJ

6 Ollerup Delingsførere

DET SVUNDNE ÅR

I sidste brev til gamle elever omtalte Niels Bukh landsdelingsførerforeningens møde på Gymnastikhøjskolen i nytårsdagene og indbydelserne til at besøge Belgien med opvisninger i februar.

Den 15. januar havde Svendborg amt delingsførermøde på skolen, hvor Anne Marie Børup ledede pigerne og Niels Bukh karlene. Om aftenen læste lærerne Nathånsens skuespil »Inden for murene«.

I ugen fra 16.—22. januar havde vi repetitionskursus. Den 25. Odense-tur med vinterskolen i strålende solskin. Vi besøgte Dalum papirfabrik, H. C. Andersens hus, Kunstmuseet, Domkirken, og om aftenen så vi i Odense teater »Champagnegaloppen«.

Lørdag den 4. februar samledes 17 mandlige gymnaster fra lingiadeholdet til træning før afrejse til Belgien. Indbydelsen var fra den belgiske gymnastikføderation, hvis præsident, Henri de Genst, besøgte Gymnastikhøjskolen sammen med flere belgiske gymnastikautoriteter umiddelbart før lingiaden. Der blev givet

4 opvisninger; den første i Bryssel i »Palais du Midi« som en indvielse af et sportsanlæg; den næste på rådhuset i Namur; den tredje på rådhuset i Charleroi; og den sidste på statens gymnastikinstitut i Liège for 300 indbudte gymnastiklærere.

Det var en lynvisit på 3 dage; men betydningsfulde opgaver, som Niels Bukh ønskede gennemført. Et stort arbejde fra alle deltagere blev lagt ind, og belgiernes tilkendegivelse af vort arbejde udeblev heller ikke. Hallerne var alle fire steder overfyldte af gymnastikinteresseret publikum, der gav deres begejstring til kende i et livligt sydlandsk præget temperament.

Søndag den 19. februar havde vi fastelavnsfest, som begyndte kl. 17 med festmiddag. Derefter opførte lærerne Hjalmar Bergmans skuespil »Swedenhielms« i O. D. hallen, hvorefter aftenen vekslede med kaffebord, dans og forfriskning.

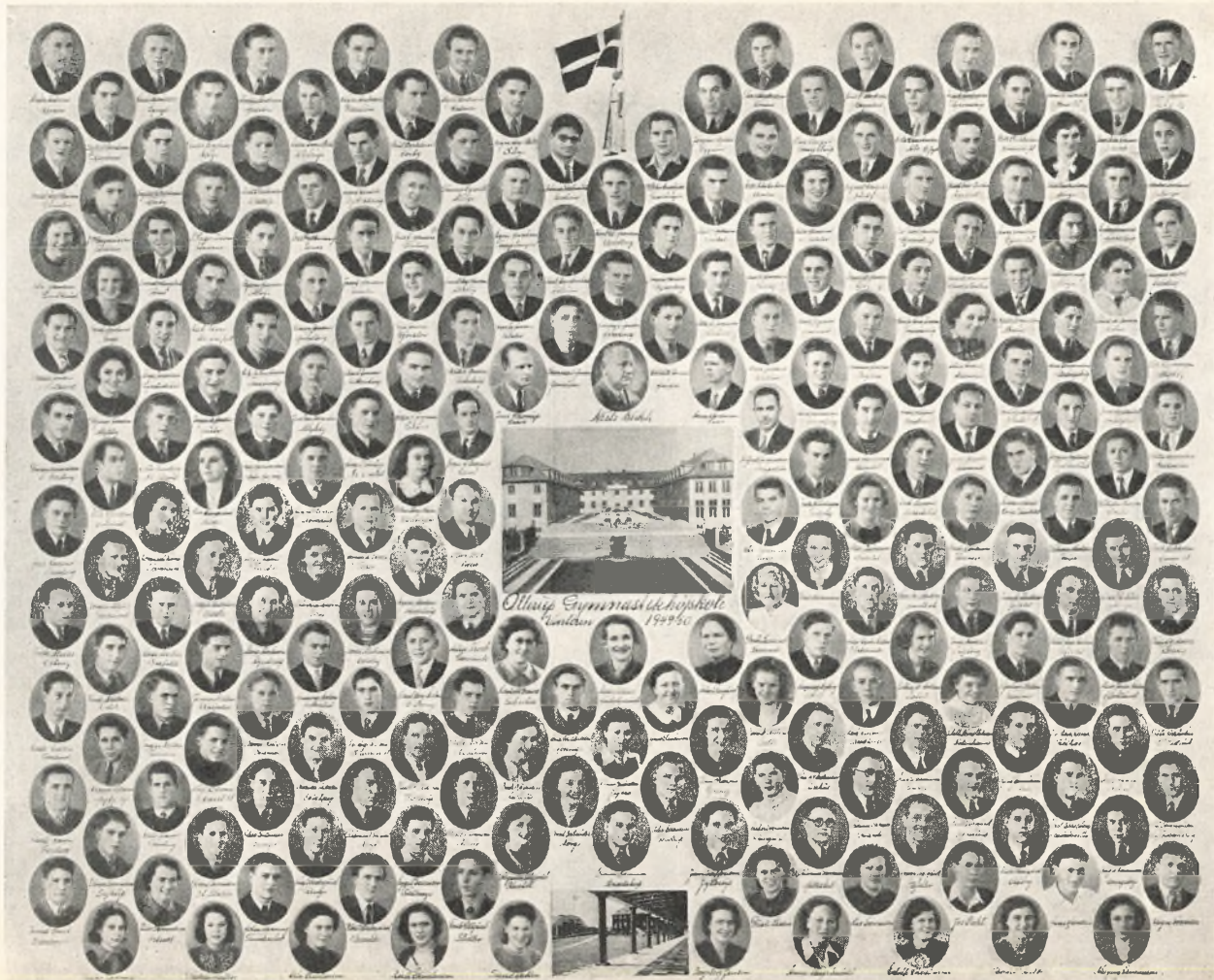
Lørdag den 4. marts var elever og lærere inviteret til Den frie Lærerskole for at se skuespillet »En inspektør ringer på«. Søndag den 19. opførte lærerne Gustav Wied's »Første Violin«. Den 26. marts havde skolen et meget interessant besøg af ca. 35 pædagoger fra det engelske imperium. Den 28. marts var vi på Taasinge, og onsdag den 29. afsluttedes vinterskolen med uddeling af O. D.-nålene.

Med Lingiaden var interessen vokset for at få dansk gymnastik til Frankrig, og da danske i Paris henvendte sig til det franske undervisningsministerium om officiel indbydelse til Ollerup, blev en sådan sendt og lød i korthed: To danske gymnastikhold, ledet af Niels Bukh, indbydes til at være den franske stats gæster. Holdene skal vise gymnastik paa de franske gymnastikinstitutter i Strassburg, Nancy, Dijon og Paris og Lille for gymnastiklærere og professorer.

Lørdag den 12. april forlod vi Ollerup, rejste over Mommark til Tandslet, havde opvisning der i et tætpakket forsamlingshus af interesserede sønderjyder. Efter et festligt kaffebord blev deltagerne indkvarteret hos beboerne, hvor alle nød en gæstfrihed, som er særegen i Sønderjylland.

Næste dag kørtes til Eckernførde, hvor vi blev modtaget af ungdomsforeningens formand, Hans Schillums.

En hjertelig og varm imødekommenhed fra sydslesvigernes side under vor opvisning gjorde aftenen i den festligt pyntede sal til en særlig oplevelse. Men et endnu stærkere indtryk af vanskelighederne dernede fik vi under vort ophold i de sydslesvigske hjem.

Acting

Ottawa Gymnasium, 1950

De truende arbejdsforhold med manglende købeevne og de for os så ufattelige boligforhold med flere familier (flygtninge) i hver lejlighed, skulle man tro, ville gøre mennesker bitre, triste og opgivende. Hvor er det let at vise gæstfrihed, når man har overflod at byde frem; men hvor er det dobbelt rigt for gæster at møde gode menneskelige værdier, der trodser savn og fattigdom. Netop dette viser os ærlighed og oprigtighed.

Alle har hørt og læst en del om forholdene dernede; men mon ikke vor generation er så overfodret med skrift og ord gennem radio og aviser, at meget ofte mister sin alvor. I alle tilfælde vil personlige oplevelser altid være det bedste middel til at bringe mennesker i kontakt med hinanden.

Næste dag gik turen ned gennem Tyskland med de bomberamte byer — et uhyggeligt syn at møde 5 år efter krigens afslutning. Men der arbejdes energisk med at rydde op, bygge, handle og arbejde. Uvilkårligt må man få den tanke: Er det erkendelsen af krigens konsekvenser med håb om varig fred, der driver aktiviteten frem hos det tyske folk — eller er det trods og gengældelses-had?

I Göttingen var der modtagelse med middag på universitetet og om aftenen opvisning for studenterne i en stor sportshal. Søndag morgen den 16. forlod vi Göttingen ad autobanen over Frankfurt, Mannheim, Heidelberg med Rhindalen til højre og bjerge til venstre. Fra Karlsruhe kørtes ad almindelige veje langs den franske grænse med resterne af den tidligere Siegfredlinie. Ved grænsebyen Offenburg gik vejen over Rhinen ind til Strassburg.

Centret for sport og fysisk opdragelse for distriktet Elsass var gymnastikinstituttet her i Strassburg, hvor vi skulle bo. »Center Regional d'Education physique et Sportive« stod der over indkørselsporten. Modtagelsen fandt sted arrangeret af instituttets leder og med deltagelse af byens styrelse, der blev holdt taler på fransk, og alle gymnasterne modtog som gave fra byens borgmester en fin kultegning af Strassburg's domkirke. Dagen efter var der tid til at se de gamle bydele og domkirken.

På samme måde gik besøget i Nancy og Dijon, hvorefter vi kørte til Paris, havde opvisninger i to sportshaller og på det store statssportsinstitut. Præsidenten for fysisk opdragelse i Frankrig overværede opvisningen på instituttet og holdt en smuk tale, specielt om Niels Bukhs storslåede indsats for fysisk opdragelse i verden.

Det gamle Strassburg.

Næste dag var der lejlighed til at se »Notre Dame«, Napoleons grav og Eifeltaarnet samt handelslivet i Paris. Turen fortsatte derefter til Lille med opvisning i en stor festhal i anledning af et årsmøde for franske gymnastik- og sportslærere. En kendt professor i fysiologi, Debeyre, standsede vor udmarch, tog ordet og udtalte i begejstring, at han havde læst om den teoretiske mulighed for at skabe en dynamisk gymnastik; men nu havde han set det virkeliggjort, endda med en alsidig gennemførelse til de mest periferende legemsdele med pronation og supination m. m. Under talen holdt han Niels Bukh i hånden og rystede den kraftigt, hver gang han kom med en særlig kompliment. En gymnastiktourne i et fremmed land kunne ikke tænkes bedre.

Fra Lille i Frankrig gik turen ind i Belgien for at give 4. opvisning i den flamske landsdel, som ikke kunne efterkommes under besøget i februar. Den første by var Tournai, den næste

Kirke i Belgien.

Louvain, den tredje i Lierre og den sidste i sportshallen »Stadium« i Bryssel. Alle opvisninger ordnet af den belgiske gymnastikfederation med gymnastikinspektør de Genst som leder. Ligesom i februar var holdene igen til reception på det gamle, skønne rådhus og så de pragtfulde sale forevist af direktøren for det belgiske socialministerium.

Den sidste aften i Bryssel var vi sammen med de Genst samt flere afdelingsdirektører for federationen. De Genst holdt en varmfølt tale for dansk gymnastik og Niels Bukh, hvor han udtalte ønsket om, at det påbegyndte arbejde mellem Danmark og Belgien måtte fortsættes i fremtiden.

Kl. 6 fredag morgen d. 28. april kørtes fra Bryssel over Aachen, Düsseldorf, Hannover, Hamburg, Kiel op til Slesvig, hvor vi ankom kl. 1 om natten, blev indkvarteret, havde opvisning dagen efter på Slesvighus, så Gottorp slot, domkirken, var ude på Dannevirke og kørte derefter til Flensborg.

Dannevirke.

I Flensborg gav vi to opvisninger, havde lejlighed til at se byen og Duborgskolen.

Ved en middag for holdene arrangeret af Sydslesvigs danske ungdomsforeninger bød formanden, rektor Hermann Thyksen, velkommen, og ungdomssekretæren Frantz Wengder fortalte om arbejdet og vanskelighederne i det sydslesvigske ungdomsarbejde.

Niels Bukh takkede for gæstfrihed og for de stærke oplevelser. Han drog sammenligning med forholdene i Nordslesvig omkring århundredskiftet, da han tjente hos H. P. Hanssen, Nørremølle, og han ønskede, at ungdomsarbejdet måtte få værdifuld betydning i fremtiden.

I få dage havde vi haft lejlighed til at se og opleve forholdene, således at man må få den dybeste respekt for disse mænd, der sætter så meget ind på at skaffe sydslesvigerne støtte og hjælp i deres kulturarbejde.

Mandag den 1. maj fortsatte vi op til Dybbøl, gav den sidste

opvisning i Dybbøls nye forsamlingshus for ca. 500 mennesker og havde der en god aften med kaffebord og samvær, inden vi dagen efter skiltes og rejste hver til sit.

På skolen ved en lille festmiddag sammen med lærere og medhjælpere fortalte Niels Bukh med sit gode humør om turens oplevelser. Han fortalte også, at han næste dag ville til Odense for at tale med lægen om helbredet og hans arbejde under den kommende sommerskole. Næppe da kunne han vide, at han skulle gå i seng for ikke at stå op mere.

Samme eftermiddag, som Niels Bukh blev indlagt på Odense Amtssygehus, kom sommerpigerne til Ollerup, og søndag den 7. maj havde vi åbningsmøde, hvor Frost og Bækhøj talte. Om aftenen gav frankrigsholdene opvisning i O. D.-hallen. Begge hold samledes i Middelfart til en opvisning efter indbydelse fra gymnastikforeningerne »Aktiv« og »Fremad«. Lørdag den 17. juni gav holdene opvisning på friluftsscenen i Skanderborg dyrehave, indbudt af Skanderborg by. Næste dags eftermiddag i Ikasts smukke anlæg og om aftenen i Lindbjerg skov ved Randers.

Lørdag den 1. juli gav holdene opvisning ved afsløringen af et monument på stadion i Fredericia, indbudt af Fredericia's samvirkende Idrætsforeninger og samme aften i Aarup for gymnastikforeningen der. Om søndagen sejlede vi til Ærø og sluttede øens 200 års jubilæumsfest.

Søndag den 9. juli havde sommerskolen udflugt til Svanninge bakker, så Faaborg museum og gav opvisning på stadion, indbudt af gymnastikforeningen.

Grundet på elevmødets aflysning holdt skolen den 23. juli forældredag med gymnastikopvisning på Volden med efterfølgende svømme- og udspringsopvisning.

Den 29. juli afsluttedes sommerskolen med uddeling af O. D.-nålene, og dagen efter spredtes eleverne ud over landet.

Dette elevhold havde under de vanskelige forhold med Niels Buhks sygdom og død givet os lærere et usædvanligt bevis for fællesvillie og sammenhold, som vi altid vil beundre dem for.

Samme dag, eleverne rejste, rykkede straks 220 kursister ind som deltagere på det internationale feriekursus, hvor engelske, belgiske og amerikanske hold foruden enkeltpersoner fra andre lande var med til at sætte præg paa dagene i august.

Udsigt fra Svanninge Bakker.

Om Niels Bukhs arbejdsvillie, indsats og gode sind overfor dansk ungdom blev der talt ved begravelsen og skrevet i bladene, men mon ret mange har et samlet indtryk af, hvad han bød sig selv af anstrengelser op imod sine halvfjerdsindstyve år.

Først var han ude for det store nervepres under krigen med at holde skolerne i Ollerup fri for besættelse. Da dette viste sig uundgåeligt, kom arbejdet med at flytte skolens værdifuldeste ting over på Sandkrogen. Skolearbejdet den kommende vinter måtte aflyses, og han satte da al energi ind på omarbejdelsen af sin bog »Primitiv Grundgymnastik«.

I foråret 1944 kom spekulationer og arbejde med indrettelse af gymnastikhøjskolen på Ladelund med efterfølgende sommer-skole og feriekursus. I maj kom købet af Løgismose gods med påfølgende ombygning og indrettelse af godsets bygninger til skolebrug.

Alt dette foruden skolearbejde og godsets drift kostede ham et kolossalt administrativt slid i årene fra 1944 til 1947. Men ingen af os mærkede bitterhed, det var, som om anstrengelserne dulmede savnet af gymnastikhøjskolen og gav ham ekstra kræfter til at tumle med opgaverne. Han stod tidlig op om morgenen —

oftest kl. 5, når godsets folk rykkede ud til arbejde. Håndværkerne kunne næsten hver morgen finde ham på arbejdspladsen med den kommende dags opgaver tilrettelagt i enkeltheder. Denne hans fysiske aktivitet holdt sig i alle år uden at svækkes.

I september 1946 påbegyndtes istandsættelsen af gymnastikhøjskolen i Ollerup med alle dens utallige enkeltheder, der hver for sig krævede spekulationer.

Løggimose, hvor han efter egne udtalelser ønskede at trække sig tilbage på sine gamle dage, måtte sælges for at skaffe penge til istandsættelsen. Dette salg kostede svære overvejelser på grund af alt det slid, der var lagt, og ved tanken om at miste den skønhed, driftighed og orden, der frydede ham at leve med i.

Efter at gymnastikhøjskolen igen var bragt helt i orden, kastede han sig med al sin energi over selve skolearbejdet og skolens virke udadtil. Han imødekom opfordringer til delingsfører-møder, og i efteråret 1948 opfordring fra norsk lærerforening om en gymnastikturne i Norge med både kvindeligt og mandligt hold.

I sin stærke iver for at få holdene så fine som muligt fremkom han ved træningens begyndelse med den gode idé (som han selv kaldte det) at lade pigerne træne, medens karlene hvilede og omvendt, og han gennemførte dette konsekvent uden at tage hensyn til, at han selv derved blev optaget af stærkt koncentreret træningsundervisning i 10—12 timer daglig foruden at skulle ordne skolens og turens administration, som selv med sekretærhjælp krævede indsigt og bestemmelser af ham.

Det var umiddelbart efter denne træningsperiode, at han en middagsstund tabte sin avis på gulvet og derefter var ude af stand til selv at samle den op. Han måtte da til sengs imod sin villie, og holdes der med vagt om natten.

Dog, selv om han havde lammelse i venstre side og umuligt kunne holde sig oprejst, ville han alligevel gennemføre sin daglige morgengymnastik på trods af læger og alt. Blev den ikke gennemført, hævdede han bestemt, at så var han færdig.

Denne mægtige villie forstod nervelæge Mogens Lund at tage hensyn til. Han kendte Niels Bukh fra sin elevtid i Ollerup, og vidste, at ærgrelse over svaghed ville fremme sygdommen hos Niels Bukh mere end anstrengelsen ved passende arbejde.

Mogens Lund ville derfor ikke holde ham fra at gennemføre Norgesturen, selvom det for alle syntes at være et vovespil.

Forinden afrejsen til Norge havde vi tre indledende opvisninger i Nordsjælland, hvor Niels Bukh måtte stå med støtte af begge hænder ved en stoleryg og kommandere, og hvor han forud gav besked om at holde øje med sig under alle opvisningers forløb.

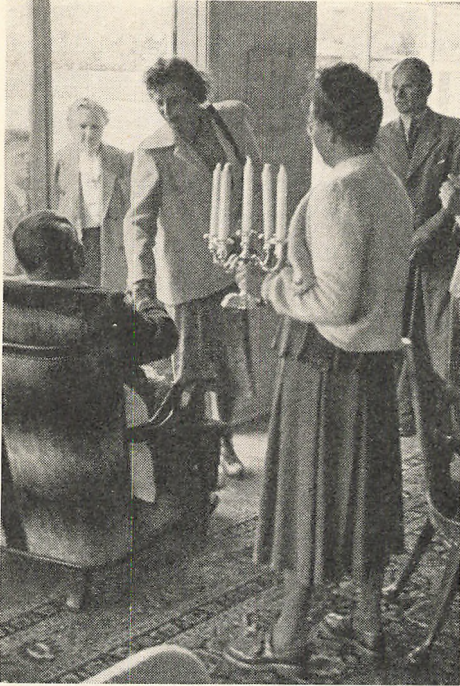
Men efterhånden som turens begyndelsesspænding udløstes, skete der fra dag til dag en forbavsende fremgang med hans helbred. Selv de mange køreture paa 3—400 km daglig ad norske fjeldveje og opvisninger hver aften havde en tilsyneladende heldig virkning. Han kunne more sig i samværet med norske venner, være fuld af humør som paa Dovre eller synge morsomme viser for os i bilen, og med den afsluttende opvisning var han igen helt på højde med sig selv.

En god vinterskole 48—49 forløb uden hindringer af sygdom, derefter kom april med havearbejde og træning af Lingiadeholdene efterfulgt af sommerskolen 1949 med Lingiadeturens arrangement og gennemførelse.

Efter feriekursuset denne sommer tog han dog på nogle dages biltur i Jylland for at hvile sit sind ved naturens mangfoldige afveksling og skønhed.

På vinterskolen 49—50 havde vi en interesseret og arbejdslysten elevflok, og i samarbejde med den kunne han ikke holde sig fra anstrengelser. Han måtte have dette fælles samarbejde så kraftigt frem som muligt, han måtte se, føle og nyde disse levende og villende unge mænd i den primitive gymnastiks energi og bevægelsesudfoldelser. Særlig betegnende er det, at han aldrig har ladet sine gymnastiklærere lede den primitive gymnastikafdeling ved skolens elevopvisninger, men derimod overlodes de gerne stilingsgymnastik og springøvelser.

Efter vinterskolen fulgte træning og afrejse til Frankrig. På denne sidste tur var han særdeles impulsiv og kraftig virkende. Han ordnede og arrangerede opvisningslokaler, ledede opvisningerne i fuld kontakt med holdene, holdt taler på engelsk sprog osv. Selv under turens sidste opvisning i Dybbøl Forsamlingshus deltog han frisk og spændstig i ind- og udmarchen. Han holdt tale om gymnastik for sønderjyderne ved kaffebordet om aftenen og var i udmærket humør om morgenen, da vi kom fra kvartererne og fandt ham nydende solskinnet i anlæget paa Dybbøl Banke.

Han havde et par gange på hjemturen talt om at ville rådføre sig med sin nervelæge Mogens Lund om den kommende sommers arbejde, men den 3. maj var der ingen valg, han måtte blive i Odense, hvis han ønskede sit helbred tilbage. At dette ville ske, bestyrkede baade Mogens Lund og speciallæge Niels Bukh, Hald, os i. Der var også tydelige fremskridt at notere i løbet af maj måned, således begyndte han at komme op og ud i haven.

I begyndelsen af juni fik han så efter forhandlinger med Mogens Lund lov til at tage hjem på »Strandgaard«, hvor han glædede sig over at være, og hvor hans humør og kræfter stadig tiltog. Han glædede sig også over den forestående fødselsdag — særlig til at høre sommerpigerne synge morgensang, hilse på dem og på alle gode venner, som han ventede at se.

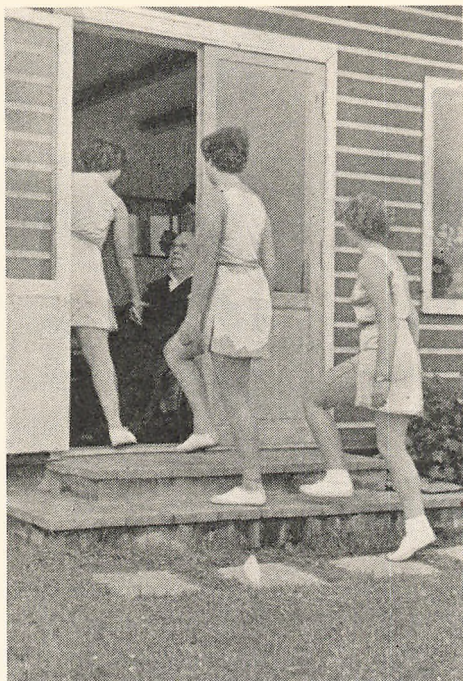

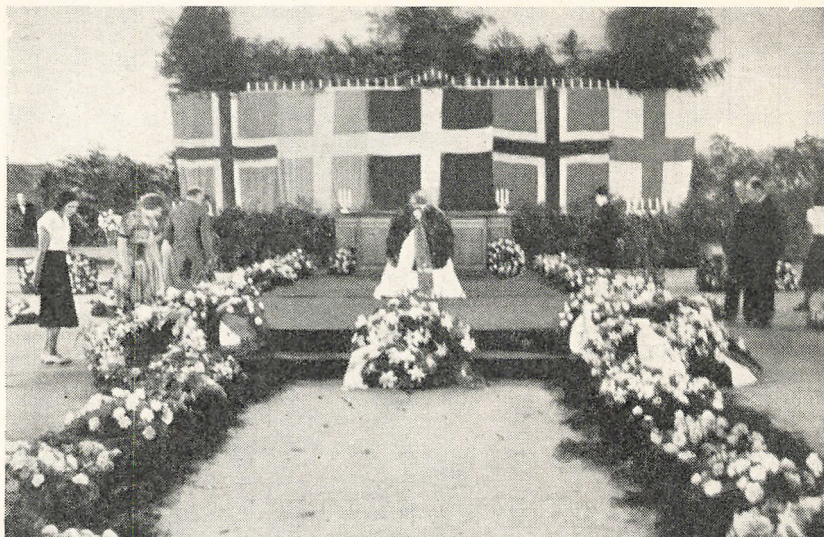
Fødselsdagen den 15. juni forløb efter Mogens Lunds tilladelse med flaghejsning og elevernes morgensang. Niels Bukh blev i sin stol flyttet hen til døren, hvor hver af eleverne kunne hilse på ham.

Mange venner var til stede, som han hilste på og vekslede ord med, og i løbet af dagen blev hans stue fyldt med et væld af blomster. Hjemme på skolen serveredes fødselsdagsmiddag for alle gæster, som derefter samlede om aftenen på Strandgård til forfriskning og aftensang.

Her blev talt af pastor Hansen, Ollerup, og Lars Bækhøj samt flere gode venner fra egnen. Alle betydelige danske og udenlandske telegrammer blev læst op og til slut gik eleverne i fakkeltog fra den vestlige pavillon ned til stranden, langs med denne for til sidst at omslutte hele anlæget.

Siddende i en stol umiddelbart inden for døren til sin stue

kunne Niels Bukh nyde sangene og sommeraftenens skønhed omgivet af mange gode venner og sine sommerpiger.

Efter d. 15. juni kom der en tr ethedsreaktion, som desværre fortsatte med aftagen af kræfterne og forøget lammelse. Den 7. juli om formiddagen var livet udslokt.

Omgivet af blomster lå han i den brune egetr eskiste på Strandgård indtil begravelsen. Kisten blev indsvøbt i den gamle fanedug,

som det første elevhold havde skænket ham, den samme, som havde fulgt ham på rejser i mange fremmede lande og på turen jorden rundt.

Den 12. juli om morgenen førtes han hjem og blev stillet i den blomstersmykkede idrætshal, den største bygning som han havde skabt. Et væld af kranse dekorerede det lyse gulv og gav den store sal en stemning som i et mægtigt kirkerum. De mange mennesker havde let ved at finde plads, der behøvedes ingen forstyrrende arrangementer. Pastor Hansen, Ollerup, talte

først, derefter pastor Dons Christensen, Askov, og til sidst Lars Bækhøj. Ind imellem talerne blev de salmer sunget, som Niels Bukh gennem årene var kommen til at holde mest af.

Familien og skolens lærere førte båret ned gennem hallen og ud af sydporten med de fire store søjler, hvorefter gamle elever samlet i grupper fra de forskellige udenlandsture, bar hver sit lille stykke forbi sydgavlen, op langs hallens østside, gennem haven op til skolen, forbi svømmebassinet og svømmehallen, foredragssalen og ud til rustvognen på landevejen. Der var deltagere fra det første Amerikahold 1923, Japanholdet 1931, Italiensholdet 1934, Sydamerikaholdet 1938, Sydafrikaholdet 1939 og til sidst Frankrigsholdet 1950, som Niels Bukh gav sin sidste undervisning og som med ham gav hans sidste gymnastikopvisning paa Dybbøl den 2. maj, kun godt 2 måneder før han døde.

Gdr. Aage Walter, Kølstrup, den første fanebærer på de store rejser, bar O. D. fanen foran rustvognen op til kirkegården. Følget blev umådeligt stort, således at vejen fra skolen til kirken fyldtes med mennesker.

Ved graven talte elevforeningens formand, P. Møller Rasmussen, og Arnth Jensen. Efter begravelsen samledes ca. 1000 deltagere til middag i O. D. hallen, hvor der blev talt af skolens tidligere lærere samt mange gamle elever og venner.

Vi, der i de senere år har stået i Gymnastikhøjskolens arbejde sammen med Niels Bukh, er taknemlige for den store deltagelse, som gamle elever og skolens venner har vist, og for det store væld af blomster, som sendtes til sygehuset i Odense, til fødselsdagen og til begravelsen.

Vi er taknemlige for alt, hvad der er blevet sagt og skrevet. Næppe er nogen skoleleder bleven omfattet med så megen hengivenhed af gamle elever som han. Niels Bukh mærkede dette, og det glædede ham, han følte sig rig og stærk i sine elevs og gode venners fællesskab.

Når mennesker dømmes om hinanden, så sker det altid ud fra egne opfattelser. Niels Bukh ville kun det gode i alle forhold — også der, hvor andre misforstod ham. Han tænkte, talte og hand-

lede altid i overensstemmelse med sit gode, fine menneskesind. Ingen anden er i stand til at fylde hans tomme plads, vi kan kun prøve at efterkomme hans ønske om, at Gymnastikhøjskolen i fremtiden må fyldes af ungdom, der må få en værdifuld undervisning i samme ånd, som han har begyndt skolen med.

Vi, som nu i samarbejde skal føre skolen videre, vil gøre alt for, at den stadig kan være et godt hjem såvel for tidligere elever som for de unge, der vil komme her i fremtiden. Vi håber, at alle I gamle elever vil stå sammen om at bevare skolens gode værdier ind i fremtiden, først og fremmest ved at skabe respekt om arbejdet, og dernæst være med til at give andre unge lyst til at få del i skolens fremtidige gerning.

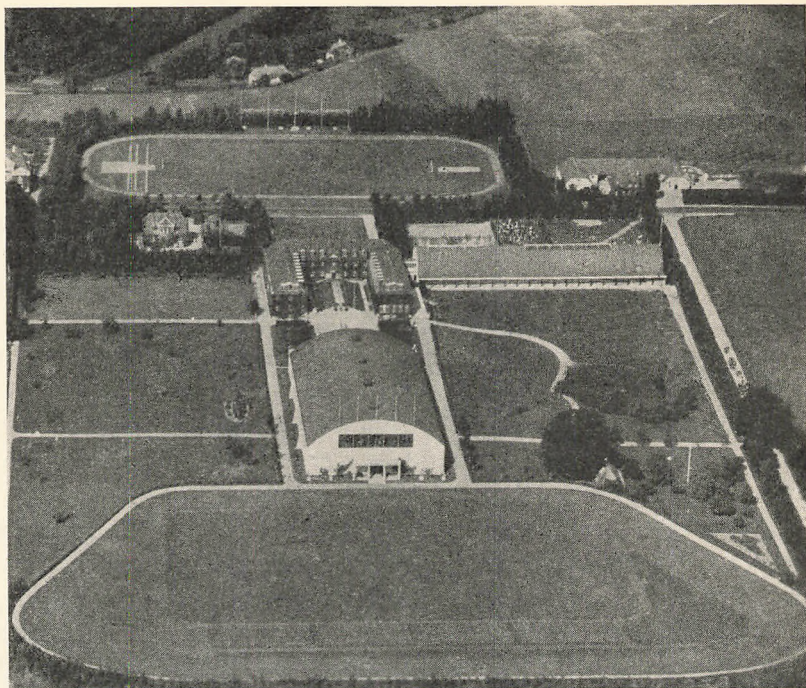
Gymnastikhøjskolens anlæg, som nu dækker over ca. 20 tdr. land, er uden tvivl i sin art et af de største idrætsanlæg i verden, men det koster store udgifter at holde i drift og i orden.

Synes tilgangen til højskolerne for tiden at være dalende, så har vi gymnastikledere derfor en særlig forpligtelse: at give de unge lyst til at tage på skole, hvorved vi tjener en dobbelt opgave, først at hjælpe unge til en god udvikling, dernæst at være med til bevarelsen af vore højskolars virke i det danske folk.

Foruden den herlige skole her i Ollerup har Niels Bukh også givet os sin primitive gymnastik, der ikke blot skal opfattes som et gymnastisk øvelsessystem, men mere som en levende arbejdsmåde, hvis idé er at give ungdommen god holdning, skønhed og duelighed.

Denne idé vil til alle tider gælde, så længe arbejdspræg, legemlige fejl og mangler generer mennesker. Niels Bukh lærte os at arbejde i holdfællesskabet, hvor alle dygtige elever måtte forstå at trække mindre veludrustede med. Egenskaber, der er nødvendige i ethvert demokratisk samfund. I holdfællesskabet var der aldrig plads for selvoptagethed eller egoistiske tendenser, tværtimod forstod han at udvikle personligheden både hos de dygtige og hos dem, der trængte til hjælp.

Niels Bukh ønskede at tjene sit land og gavne hele verdens ungdom med sit arbejde. Hans Livsmål var at kunne give sit store værk, Gymnastikhøjskolen i Ollerup, gældfrit til den danske ungdom. Dette er nu sket efter hans sidste ord, som han udtrykker i sit testamente, hvori han skriver:

Odense Amts og Bys Sygehus, d. 4.5.1950.

Til alle mine kære, slægtninge, venner og medarbejdere!

Det er mit ønske — og min bøn til alle, der står mig nær og har mig kær, at min skole må fortsætte som hidtil — som selvejende institution . . .

Jeg er jer . . . ubeskrivelig taknemlig . . . alle mine nuværende lærere og lærerinder, — min arbejdsstab — og alle vore forhenværende — og nuværende elever.

Jeg ønsker Guds velsignelse over alle — og over gerningen: Gymnastikhøjskolen i Ollerup.

Jeg giver min sjæl — i Jesu navn — i Guds hånd — med bøn om, at han vil være mig arme synder nådig — og med tak for livet — der gennem mit arbejde og i min gerning sammen med mine kære, trofaste gav mig så megen glæde! Tak!

NIELS BUKH

Døden — det er alt det onde,
der kun trives, — hvis vi vil!
Livet — det er alt det gode,
som vil leve, — hvis vi vil!

Gymnastikhøjskolen i oktober 1950.

ARNE MORTENSEN

A F T E N S A N G

*Solen og dagen stille forsvinder,
stråler fra himlen mod havet går.
Bakker og slugter, vige og bugter,
skyggerne dunkle mod lyset står.
Regnbuebånd fra himmel til jord.
Skøn er vor hjemstavn — vort land i nord.*

*Tusmørket kommer sent i skærsommer,
dagen omsider til hvile går.*

*Stjernerne dunkle — senere finkle,
mørket og lyset er livets kår.*

*Skumringen skjuler veje og vang,
lyset får styrke og magt — engang.*

*Freden husvæler — stilheden taler,
stilhedens tale til hjertet når.*

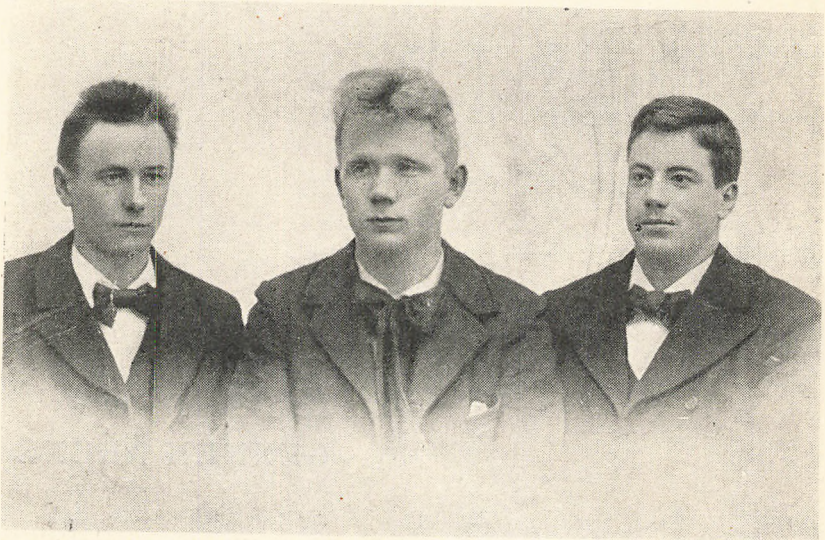
*Aldrig forstummer klage og kummer,
toner og klange mod himlen går.*

*Tillid og tro må fylde vor sang,
aftenfred får dog hver sjæl engang.*

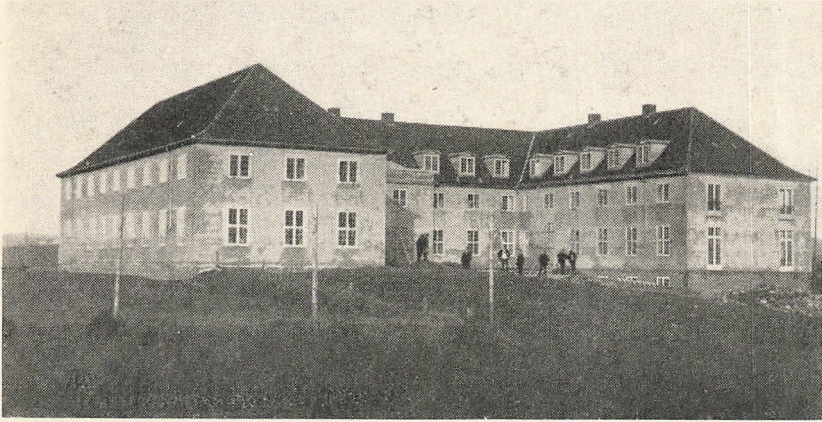
*B*ILLEDER
GENNEM ÅRENE

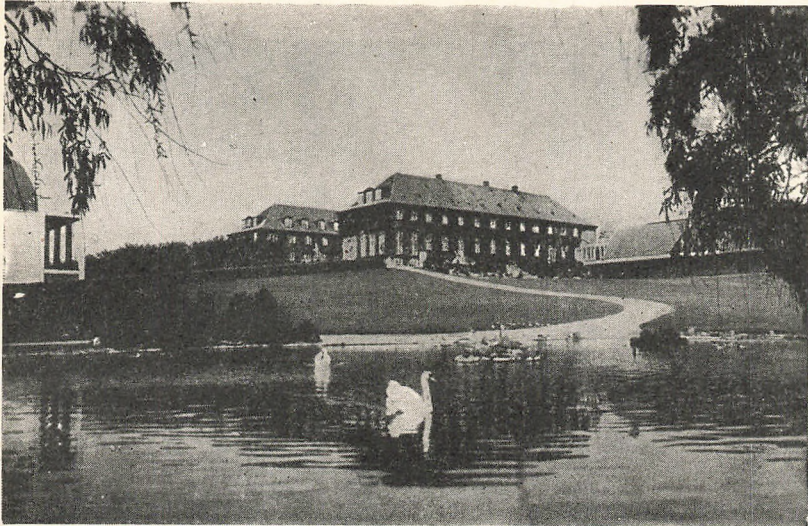
Marinesoldat 1899.

Askovkammerater.

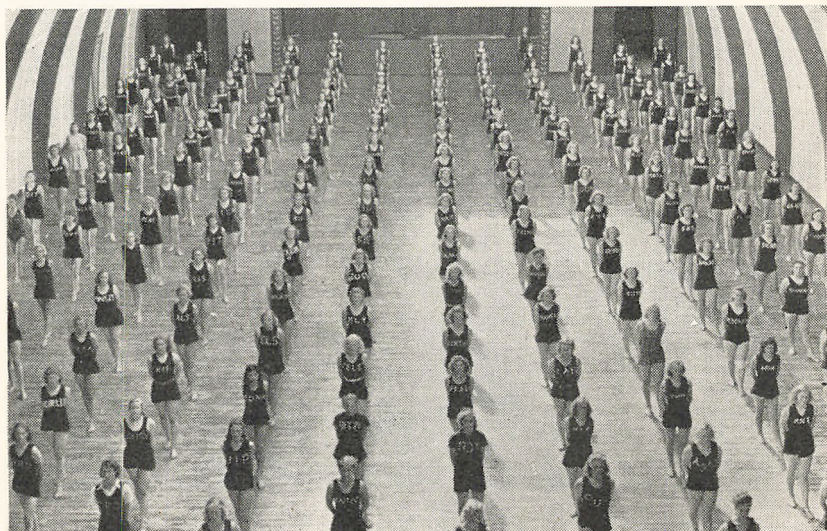
Gymnastikhøjskolen 1920.

1950.

Et af de første hold

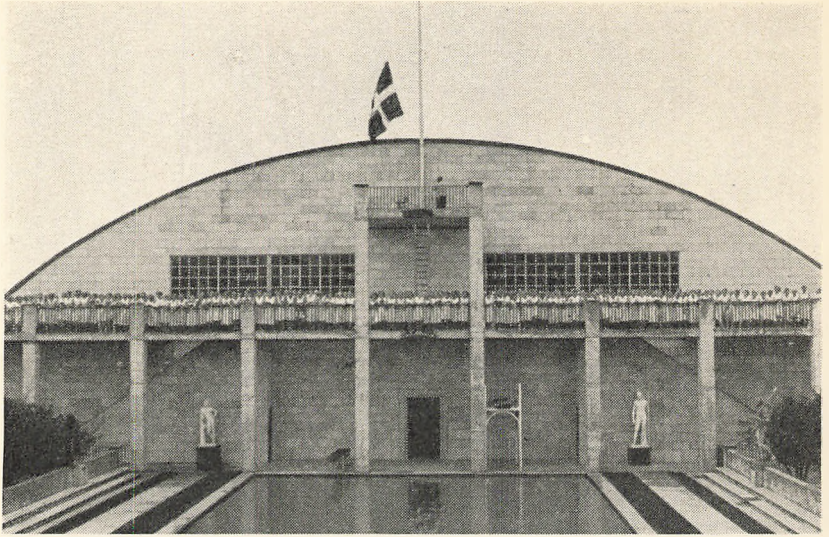
— et af de sidste.

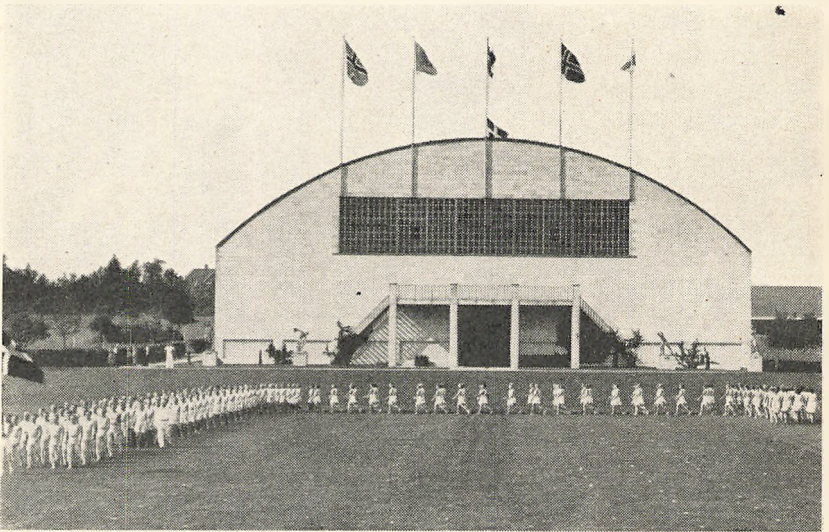
Anatomi.

Spisesalen.

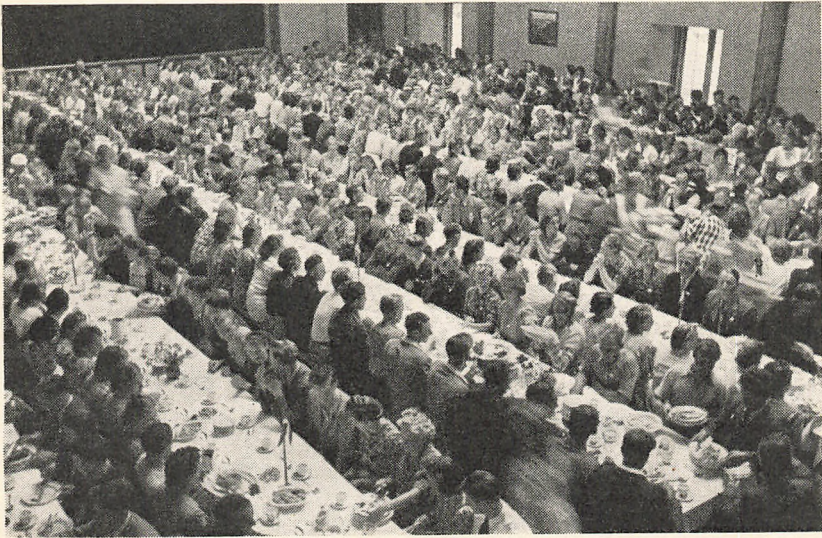
Flaget hejses 15. juni.

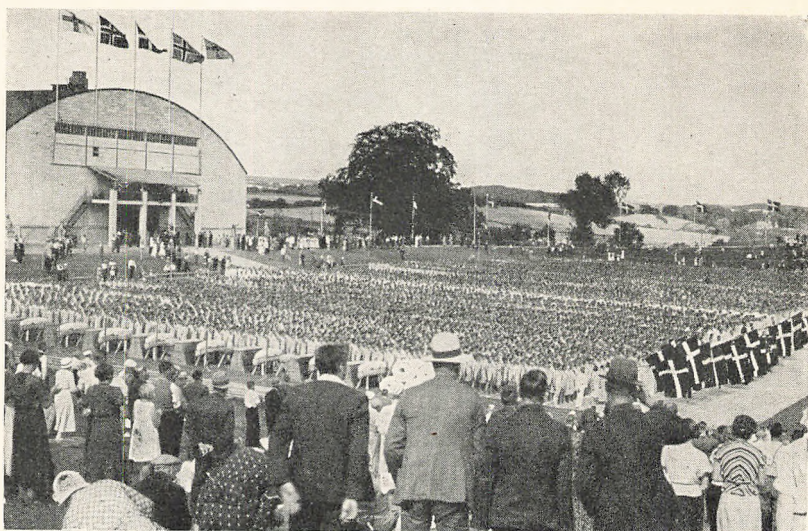
Elevmøde.

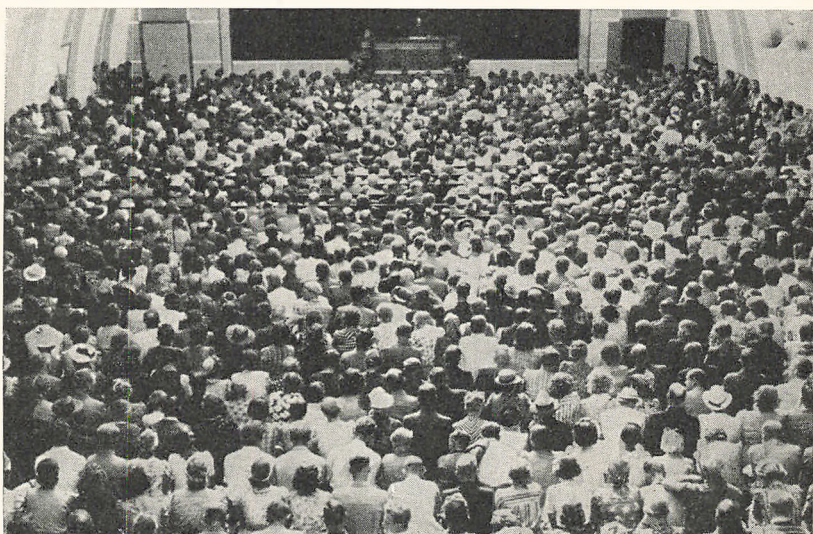
Festmiddag tidligere

senere.

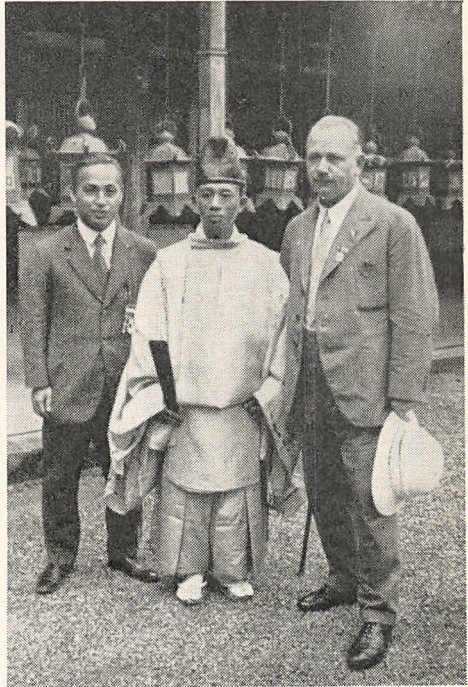
Landsstævne.

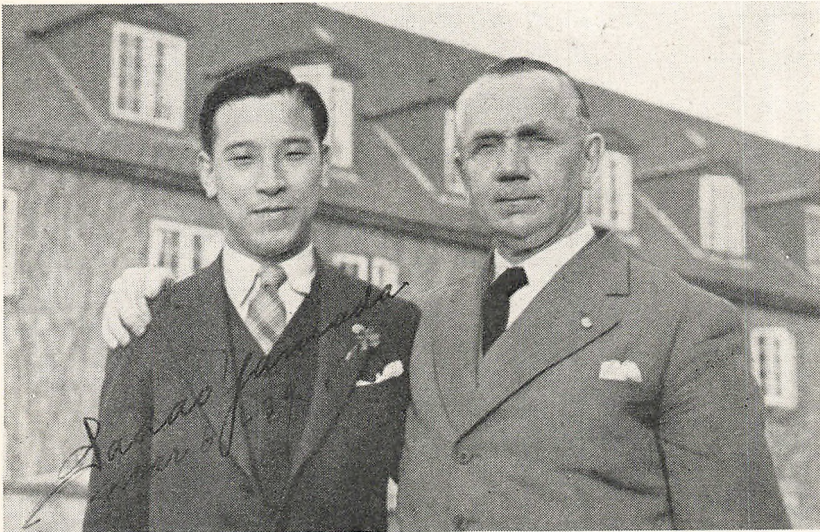
Folkemøde.

Ministerbesøg i Ollerup.

Niels Bukh i Japan.

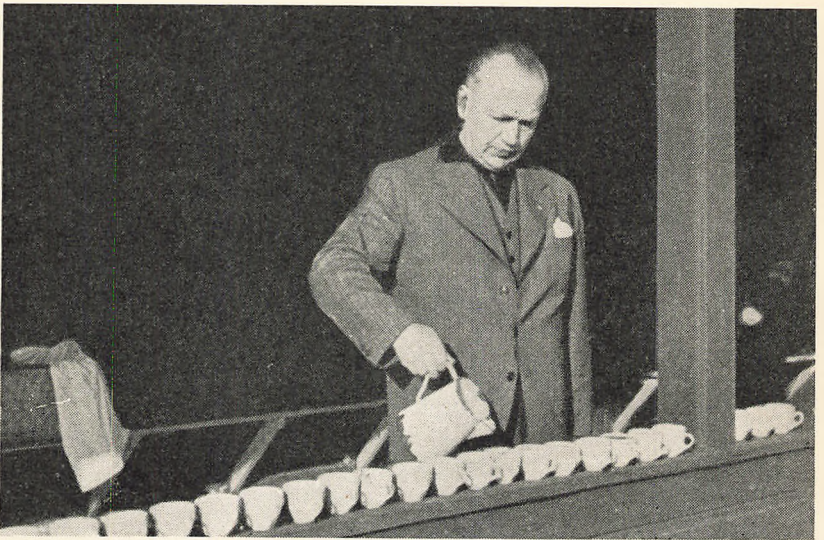
Japansk elev i Ollerup.

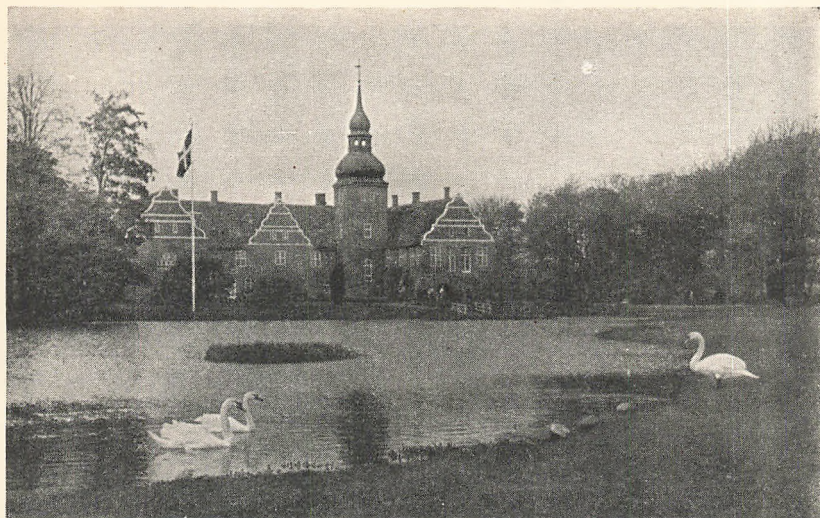
Som amerikansk doktor.

Som landmand.

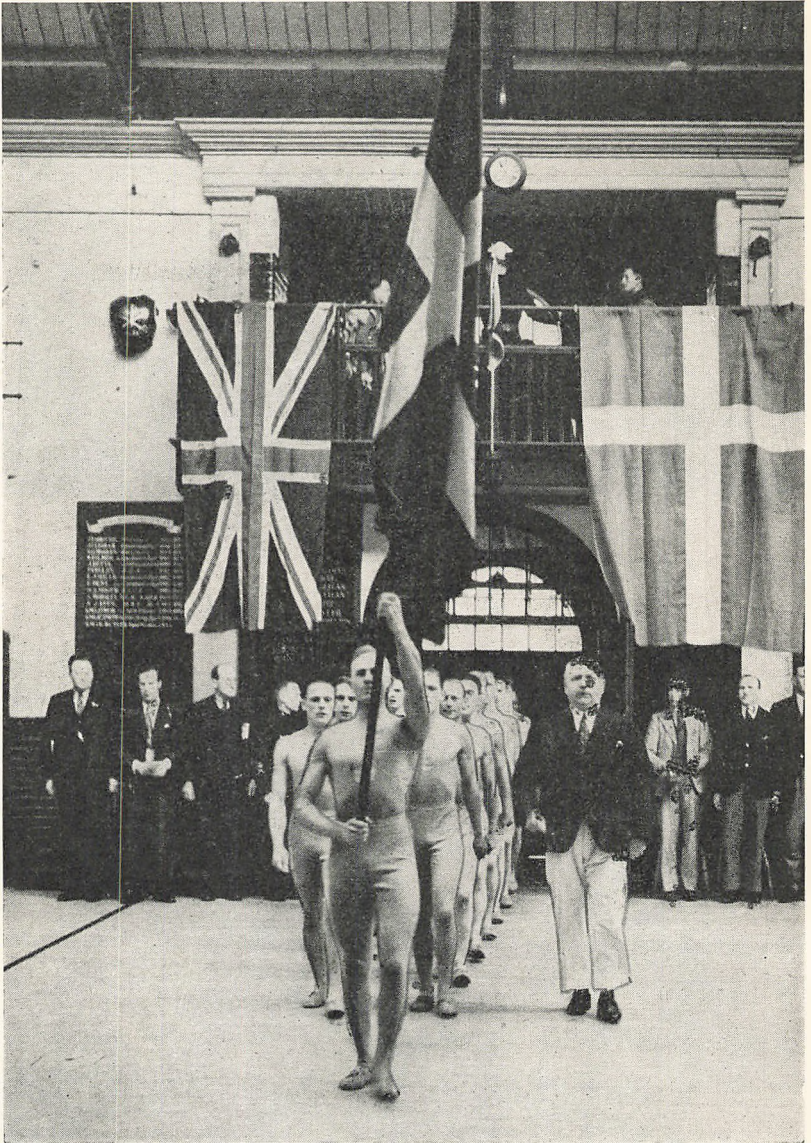
Vært på Strandgaard.

»Løgismose«.

Gamle venner.

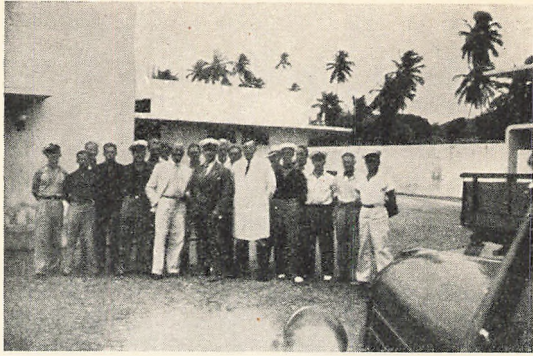
Indmarch i Aldershot, England.

Udnævnelse til indianerhøvding.

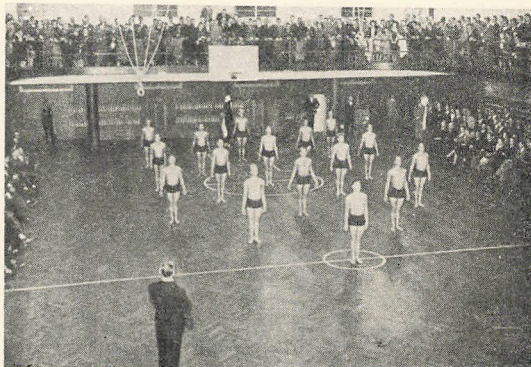
Foran den ukendte soldats grav i Polen.

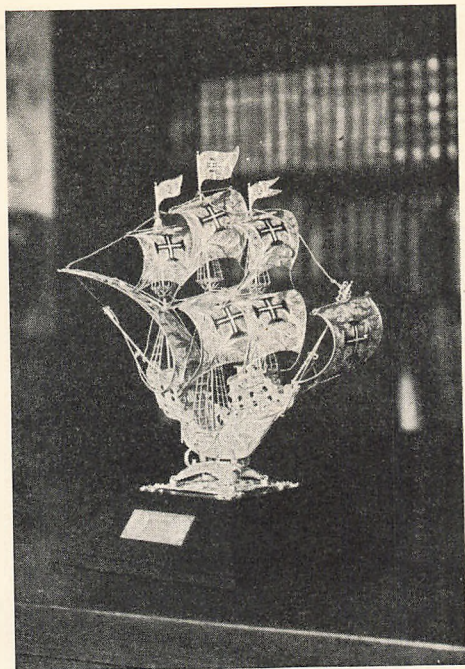
I Brasilien.

Instruktion for læger i Brasilien.

Instruktion for Argentinere.

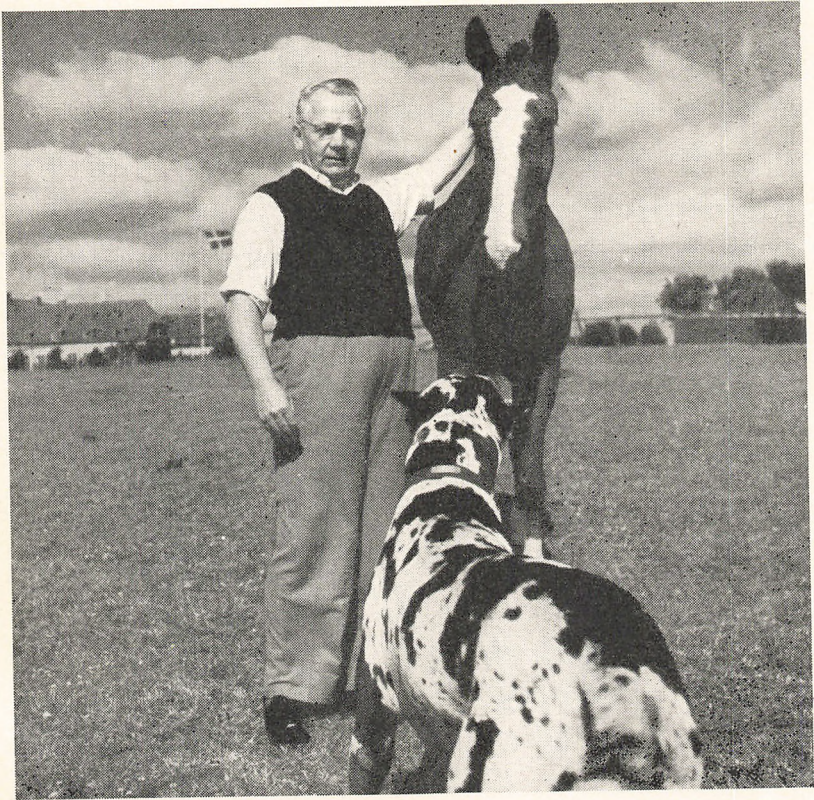
Gave fra Portugal.

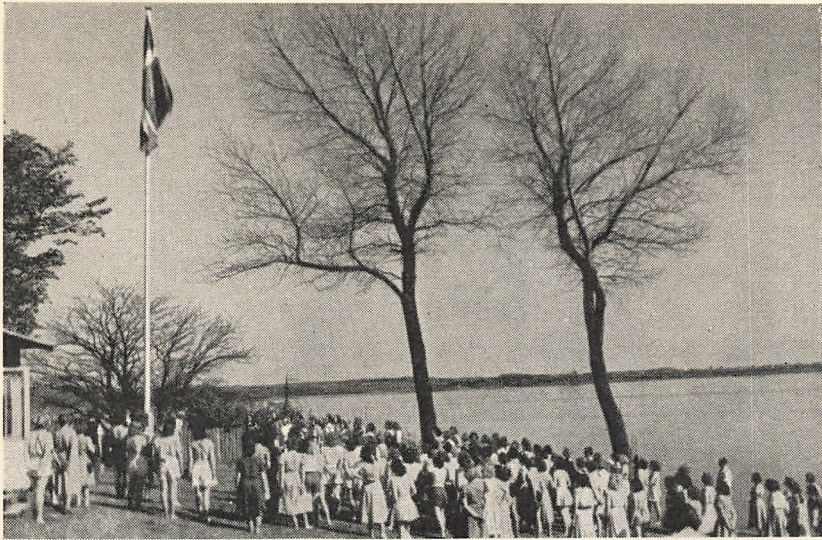
Gave fra Sydafrikas præsident.

Fuglene.

Dyrene.

ELEVMØDE

21.—23. juli 1951.

ALLE elever indbydes til Gymnastikhøjskolens elevmøde, som til sommer holdes fra lørdag eftermiddag d. 21. ved kaffetid til mandag formiddag d. 23. juli.

Det nødvendige sengetøj til feltmæssig indkvartering og dragter til gymnastik, boldspil og svømning må medbringes. Betaling for deltagelse i mødet bliver kr. 10 og de nødvendige ernæringsmærker.

Alle, som ønsker at deltage, bedes melde sig til skolen senest tirsdag.d. 17. juli.

Morgenstemning over »Volden«.

GYMNASTIKHØJSKOLEN INDBYDER TIL FØLGENDE KURSUS:

Repetitionskursus for kvindelige og mandlige ledere i ugen fra 14.--21. januar 1951. Kursus omfatter ledelse af gymnastik, svømning, idræt og boldspil for voksne og børn.

Sommerskole for kvindelige elever fra 3. maj til 30. juli 1951.

Feriekursus fra 30. juli til 12. august 1951 i gymnastik, svømning, idræt, boldspil og folkedans for lærere, lærerinder, seminarieelever, kvindelige og mandlige ledere samt øvrige gymnastikinteresserede.

Vinterskole for kvindelige og mandlige elever fra 3. november 1951 til 30. marts 1952.

Om alle kursus gives nærmere oplysning efter henvendelse til

ARNE MORTENSEN JØRGEN A. BROEGAARD

GYMNASTIKHØJSKOLEN SOM SELVEJENDE INSTITUTION

NÆRVÆRENDE årsskrift er jo et mindeskrift om Niels Bukh. Men da gamle elever selvfølgelig har interesse i at vide, hvordan ordningen med Gymnastikhøjskolen bliver efter Niels Bukh's død, gives følgende korte redegørelse til oplysning herom. Nærmere enkeltheder kan ikke offentliggøres, førend fundats m. m. er godkendt fra ministeriets side.

Niels Bukh havde i sit testamente bestemt, at Gymnastikhøjskolen efter hans død skulle overgå til en selvejende institution, og han havde givet retningslinier for denne institutions ordning.

Ifølge Niels Bukhs testamentariske bestemmelse skulle i den første bestyrelse sidde: inspektør Alfred Jørgensen, husbestyrerinde Marie Illum, gymnastiklærer Arne Mortensen, højskolelærer Jørgen A. Broegaard og højskolelærerinde Adia Frost, medens del iøvrigt var bestemt, at skolens lærerstab 4. maj 1950 og elevforeningens bestyrelse skulle være institutionsbestyrelsen, og at denne skulle vælge en ledelse. Bestyrelsen består herefter af følgende:

Skolens lærerstab:

Lars Bækhøj,
Adia Frost,
Alfred Beck,
Kristian Sørensen,
Arne Mortensen,
Jens Thorup,
Jørgen A. Broegaard,
Grethe Laulund.

Elevforeningens bestyrelse:

gdr. P. Møller Rasmussen, Bredsten pr. Vejle,
mejeribestyrer Tage Hansen, Brørup,
gymnastiklærerinde Ingeborg Olsen, Slagelse,
gymnastiklærerinde Anna Bjerre Poulsen, Lemvig,
højskolelærer Jørgen A. Broegaard, Gymnastikhøjsk., Ollerup.

samt

husbestyrerinde Marie Illum, Gymnastikhøjskolen, Ollerup,
inspektør Alfred Jørgensen, Gymnastikhøjskolen, Ollerup.

Til formand for bestyrelsen er valgt elevforeningens formand,
P. Møller Rasmussen.

Af bestyrelsen vælges et forretningsudvalg, der udgør skolens
økonomiske ledelse. Til formand for dette er valgt inspektør
Alfred Jørgensen.

Som forstandere for skolen er fra 1ste september d. å. ansat
Arne Mortensen og Jørgen A. Broegaard.

Den selvejende institution ejer skolebygninger med tilhørende
skolemateriale, stadier og park.

J. A. B.

FORTSÆTTELSE AF ELEVLISTEN FRA ÅRSSKRIFTET 1949

Eleverne Sommeren 1950.

11930. Aagaard, Gerda Marie, Borggade 7, Aarhus.
11931. Alstrup, Lissi Stinna, Mejlbj pr. Hjortshøj St.
11932. Andersen, Anna Westergaard, »Grandgaarden«, Simested, Jylland.
11933. Andersen, Elisa, Nordre Fasanvej 180 St., København N.
11934. Andersen, Inge Winther, Sølyst, Skanderborg.
11935. Andersen, Karen Randbæk, Rønbjerghage pr. Lemvig.
11936. Andersen, Solveig, »Skellerupgaard« pr. Ullerslev.
11937. Bekkevahr, Anne-Marie, Kongs Inges Gate 21, Trondheim, Norge.
11938. Beyer, Inger Ragnhild, Maarup, Samsø.
11939. Bjørnaa, Aase, Tyssedal, Hardanger, Norge.
11940. Bohsen, Ruth Rindal, Løvegade 22, Slagelse.
11941. Boilesen, Lissa Elin, Ærensprisvej 4, Gentofte.
11942. Borge, Marta Ingunn, Lonevaag pr. Bergen, Norge.
11943. Boysen, Vera, Janderup St., Vestjylland.
11944. Carstensen, Kirsten, Stege Mark, Møn.
11945. Carstensen, Marie, Stege Mark, Møn.
11946. Christensen, Anelise, »Stevnsbogaard«, Ollerup.
11947. Christensen, Anni, »Stigsagergaard«, Ø. Stillinge pr. Slagelse.
11948. Christensen, Edith, »Heldgaard«, Egeslevmagle pr. Skelshør.
11949. Christensen, Rita, Møgelholdt, Als, Østjylland.
11950. Christensen, Ulla, Høyrupsalle 8 B, Hellerup, København.
11951. Christoffersen, Mary, Baarse pr. Præstø.
11952. Dalby, Ruth Ann, Gyldenlakvej 7, København S.
11953. Dejgaard, Inga Damgaard, Horne pr. Tistrup.
11954. Djurhuus, Margretha, Søldafjord, Færøerne.
11955. Dohm, Betty Marie, Missionshotellet, Kibæk.
11956. Erlandsen, Herdis, »Toftegaard«, Marslev By, Marslev St.
11957. Espensen, Gerda, Rørth pr. Odder, Jylland.
11958. Forsingdal, Karen, Ubby Mejeri, Ubby pr. Jerslev, Sj.
11959. Fosdahl, Liv, Repsslagergt. 3, Halden, Norge.
11960. Funck, Hedvig, St. Hallegaard pr. Tejn, Bornholm.
11961. Granhøj, Tove, Trunderup, Kværndrup.
11962. Gravesen, Anne Solveig, Hesselho pr. Gaarde, Vestjylland.
11963. Gundtoft, Anna Cathrine, Missionshotellet »Ansgar«, Kolding.
11964. Hansen, Bodil Kirstine, »Solvang«, Galten St., Jylland.
11965. Hansen, Ellen, Aadal, Glamsbjerg St.

11966. Hansen, Inge Agnete, »Lundely«, Pejrup, Fyn.
 11967. Hansen, Inger Møller, Aagaarden, Skaarup St.
 11968. Hansen, Johnna, Bramstrup pr. Højby.
 11969. Hansen, Karen Kirkegaard, Karstoft pr. Kibæk, Jylland.
 11970. Hansen, Kirsten Riberholdt, Dr. Sofiesvej 30, Roskilde.
 11971. Hansen, Lissy Østergaard, »Brørup Østergaard«, Hylke St., Jylland.
 11972. Hansen, Martha Koch, Røddinge pr. Stege, Møn.
 11973. Hansen, Ruth Chemnitz, Klostervang, Hobrovej, Mariager.
 11974. Hasager, Merete, Hasagergaard, Skjød pr. Lerbjerg, Jylland.
 11975. Hennicke, Birthe, Hagenskov pr. Hyllinge, Sjælland.
 11976. Henriksen, Anne, Ladegaardsgade 62, Assens.
 11977. Henriksen, Ellen, Hækkelundgaard, Nr. Frenderup pr. Stege, Møn.
 11978. Hulmose, Karen, Hee St.
 11979. Israelsen, Erna, Kallemosegaard, Himmelev pr. Roskilde.
 11980. Iversen, Jonna, Thøstrup, Aadum, Tarm.
 11981. Jacobsen, Ellen Marie, Snave pr. Martofte.
 11982. Jacobsen, Helga, Farstrupgaard, Farstrup.
 11983. Jensen, Alice Margrethe, Aavang pr. Lejre.
 11984. Jensen, Annelise, Agdruplund, Brønderslev.
 11985. Jensen, Birtha Nyholm, Hotellet, Fjellerad, Jylland.
 11986. Jensen, Elly, Ø. Stillinge, Slagelse.
 11987. Jensen, Elna, Korn- og Foderstofforretningen, Skals St.
 11988. Jensen, Else Juul, »Lysemosegaard«, Højme, Fruens Bøge.
 11989. Jensen, Else Palm, »Toftegaard«, Ambæk pr. Præstø.
 11990. Jensen, Inga Jensigne, »Trapgaard«, Ydby, Thy.
 11991. Jensen, Jenny, Gudbjerg pr. Gudme St.
 11992. Jensen, Karen, Adelgade 38, Skanderborg.
 11993. Jensen, Kirsten Vibeke, Fredensgade 4 B, København N.
 11994. Jensen, Lis, Møgelholt, Als, Østjylland.
 11995. Jensen, Lis, Sjællandsgade 1, Ringsted.
 11996. Jensen, Rigmor Lundsgaard, »Lerhøjgaard«, Espe.
 11997. Jensen, Ruth, Bendstrup pr. Mørke, Jylland.
 11998. Jensen, Signe Slej, Søkilde Mejeri, Ry.
 11999. Jespersen, Bodil Junker, Fredsted pr. Viuf, Jylland.
 12000. Johansen, Eva Anne Hanne, Slotherrensvej 2, Vanløse, Kbhvn.
 12001. Johansen, Gunhild, »Duelundgaard« pr. Kjellerup, Jylland.
 12001a. Johansen, Lisbeth, Langegade 6, Odense.
 12002. Jørgensen, Betty Jane, Ny Attrup, Langholdt, Vendsyssel.
 12003. Jørgensen, Else Marie, Oustrup-Egtved, Oustrup pr. Egtved.
 12004. Jørgensen, Grethe, Martofte.
 12005. Jørgensen, Ingrid, Elsmark pr. Nordborg, Als.
 12006. Jørgensen, Tove, Saltværksvej 15 B, Kastrup.
 12007. Kjeldsen, Lis Bang, »Brundt Vestergaard« pr. Hadsten, Jylland.
 12008. Kjeldgaard, Helga Brix, Vestergade 6, Fjerritslev.
 12009. Knudsen, Elly, Snesere pr. Lundby, Sjælland.
 12010. Knudsen, Gerda, Snesere pr. Lundby, Sjælland.
 12011. Kristensen, Aase, Ledreborg Alle pr. Lejre.
 12012. Kristensen, Elin Margit, Hornum St., Jylland.
 12013. Kristensen, Gunhild, Bredgade 40, Karise.
 12014. Kristensen, Henny, Voer pr. Ørsted.
 12015. Krog, Ingeborg Marie, Røros, Norge.
 12016. Krogh, Agnethe, Trend pr. Farsø.
 12017. Larsen, Bente, Marbjergvej, Roskilde.
 12018. Larsen, Birthe, Schleppegrellsgade 66, Aalborg.
 12019. Larsen, Ella, Kappeløjsgaard, Ørlev pr. Slagelse.
 12020. Laursen, Elisa, Rugaardsvej 162, Odense.
 12021. Lomholdt, Anna, Pjedsted St.

12022. Lund, Karen Margrethe Sørensen, Galten pr. Hadsten.
 12023. Liimakka, Oma Terttu, »Hedegaard«, Homaa Mark pr. Aalsø, Jylland.
 12024. Madsen, Karen, Revninge St.
 12025. Madsen, Karen Elkjær, »Boesgaard«, Malle pr. Tistrup.
 12026. Madsen, Martha Krag, Vasen 17, Lemvig.
 12027. Meulengracht, Karen, Ø. Havnevej 4, Esbjerg.
 12028. Møller, Bodil, Lindegaard, V. Sottrup, Sønderjylland.
 12029. Nielsen, Anne-Lise Vibeke, Hyldegaards Tværvej 10, Charlottenlund,
 12030. Nielsen, Birthe, Slimminge, Kværkeby.
 12031. Nielsen, Marie, »Baunehøjgaard«, Starup, Sdr. Mark pr. Aagaard.
 12032. Nielsen, Tove, »Nielsminde« pr. Hvorupgaard.
 12033. Norup, Edith, »Hermosagaard«, Brøndbyvester pr. Glostrup.
 12034. Nybrotten, Reidun, Økriveien, Sandvika pr. Oslo, Norge.
 12035. Nygaard, Grethe, »Molehave«, Ø. Hassing pr. Gandrup.
 12036. Olesen, Kirsten, »Agernæs« pr. Ebberup.
 12037. Olsen, Margrethe Bruun, Finsensgade 4, Sønderborg.
 12038. Olsen, Zonja, Sognevej, Ny Himmelev, Roskilde.
 12039. Ottzen, Asta Birthe Helene, »Forsamlingsgaarden«, V. Sottrup.
 12040. Poulsen, Kirsten, »Bøgeskov«, Lindknud pr. Brørup, Jylland.
 12041. Pedersen, Grethe Vinsten, Bellinge pr. Fruens Bøge.
 12042. Pedersen, Hedvig, »Sofiesminde«, Dømmestrup, Fangel.
 12043. Pedersen, Tove, Sdr. Alle 89, Grenaa.
 12044. Petersen, Eva, Kield Skov pr. Holeby, Lolland.
 12045. Rasmussen, Ebba, Virket pr. Eskildstrup, Falster.
 12046. Rasmussen, Inger Margrethe, Lyderslev pr. St. Heddinge, Sj.
 12047. Rasmussen, Johanne Frederikke, »Skovlyst« pr. Ebeltoft.
 12048. Rasmussen, Karna Margrethe, »Sludekildegaard«, Ulbølle St., Fyn.
 12049. Rasmussen, Mary, Riis, Tebstrup pr. Skanderborg.
 12050. Revsbæk, Else Kathrine, »Nordgaard«, Voer pr. Ørsted, Jylland.
 12051. Salling, Else Oda, Kasbjerg pr. Lintrup, Sønderjylland.
 12052. Schmidt, Gerda, Stenderup pr. Føvling, Jylland.
 12053. Stehli, Gertrud, Hinterdorf, Maschwanden, Zürich, Schweiz.
 12054. Strutz, Lillemor, Brannvaktsgt. 11, Larvik, Norge.
 12055. Sørensen, Nora Midtgaard, »Engesvang« pr. Thyregod St., Jyll.
 12056. Tanum, Gunver, Lardal, Vestfold, Norge.
 12057. Thomsen, Frida, Kjeldbjerg pr. Skive.
 12058. Thygesen, Grethe, »Solvang«, Vinding St., Jylland.
 12059. Tychsen, Dorit, Nybølnor pr. Broager, Sønderjylland.
 12060. Ulrich, Birgit, Nørregade 9, Faaborg.
 12061. Vangaard, Gerda, Kvisselholdt pr. Agersted.
 12062. Vilmar, Grethe K., Løvegade 19, Slagelse.
 12063. Willadsen, Ruth, »Henriksdal«, Gudumholm.
 12064. Winther, Ellen, Horsens pr. Blenstrup, Jylland.
 12065. Zetmann, Margrethe, Bygaden 100, Brøndbyvester pr. Glostrup.

INDHOLD

Forord	3
Grete Mollerup: Niels Bukh	5
Troels Trier: Lidt om Niels Bukhs barndom og tidlige ungdom ..	6
Kamma Briem Roos: Niels Bukh som ven og menneske	11
Mads Nielsen: Niels Bukh	18
Kristian Krogshede: Niels Bukh	24
Rask Nielsen: Niels Bukh — højskolemanden	28
Alfred Andreasen: Niels Bukh og skolen	31
Jørgen A. Broegaard: Niels Bukh og Løgismose	33
Marius Andersen: På udenlandsfærd med Niels Bukh	35
P. Rasmussen: Niels Bukh og udenlandsdanskere	41
Marie Kornbech: Hjemkomsten	43
S. Kvaale: Attersyn	46
Einar O. Bø: Niels Bukh til minne	55
K. E. Levälähti: Mit forhold til Niels Bukh	57
Ivy C. Price: Niels Bukh og England	59
Emily R. Andrews: Niels Bukh	60
H. de Genst: Til minde om Niels Bukh	63
Talerne ved Niels Bukhs begravelse:	
Niels Hansen	67
Henrik Dons Christensen	70
Lars Bækthøj	74
Arne Mortensen: Det svundne år	82
Anne Marie Børup: Aftensang	102
Billeder gennem årene	103
Elevmøde	121
Gymnastikhøjskolen indbyder til følgende kursus	122
Gymnastikhøjskolen som selvejende institution	123
Fortsættelse af elevlisten fra årsskriftet 1949	125